श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिग्रन्थमाला ग्रन्थाङ्क ६९-७०-७१-७२

जैनाचार्य श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिविरचितसंस्कृत ग्रन्थो

६९ शुद्धोपयोग. ७० दयाग्रन्थ.

७१ श्रेणिकसुबोध ७२ कृष्णगीता

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मण्डल.

हा. वकील, शाह, मोहनलाल हिमचंदभाइ.

मु. पादरा. (गुजरात)

प्रथमावृत्ति प्रत १०००

वीर सं २४५० वि सं १९८० सन १९२४

वसंत मुद्रणालयमां चीमनलाल ईश्वरलाल महेताए छाप्युं

सिवील हास्पिटालनी सामे,

अमदावाद.

किंमत ०-१२-०

આ અત્યંત ઉપયોગી ગ્રંથના પ્રકટનાર્થે નીચે જણાવેલ બંધુઓ તરફથી સહાય મળી છે જે માટે તેમનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માનવા સાથે ધન્યવાદ આપવામાં આવે છે.

---

૧૦૦) બાઇ બસુ મઘની લીનાચ પાનાચંદ મ મહેસાણા

૧૦૦) શા જેમગભાઇ જમનાશા હા મોહનલાલભાઈ મુ વિજાપુર

૫૦) સાંકળચંદ હાથીભાઇની વિધવા બાઇ મણી મુ મહેસાણા

૫૦) નાનાભાઈ ખેમચંદ મુ મહેસાણા

૫૦) બાઇ હેમકુંવર [દીક્ષા પ્રસંગે] મુ જામનગર

૧૫) એક જૈન ગૃહસ્થ

૯) ઉમેદ મા રાજમલ

૩૭૪

અ જ્ઞા પ્ર મ

निवेदन.

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारकमंडल तरफथी श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिग्रन्थमाळाना ग्रन्थाङ्क न ६९-७०-७१-७२ तरीके शुद्धोपयोग, दयाग्रन्थ, श्रेणिकसुबोध, अने कृष्णगीता. ए चार आध्यात्मिक सम्कृतग्रन्थ बहार पाडवामां आव्या छे. तेनी किम्मत ०-१२-० राखवामा आवी छे. अध्यात्मज्ञानप्रसारकमंडल तरफथी सस्ता किमते पुस्तको बहार पाडवामा आवे छे के जेथी वाचकोमां तेओनो बहोळो फेलावो थाय. जैनधर्मीबधुओए आवा पुस्तको छपाववामा द्रव्यनी सहाय आपवी जोइए. जैनअध्यात्मज्ञाननो प्रकाश करनारा आवा उपयोगीपुस्तकोनो बहोळो प्रचार करवामा अमारा धर्मीबधुओए अर्पाइ जवुं जोइए.

अध्यात्मज्ञानप्रसारक मडळ
हा. वकील शा. मोहनलाल हिमचंद.
मु. पादरा (गुजरात)

तैयार छे ! जल्दी मगावो !

श्रीमज्जैनाचार्यबुद्धिसागरसूरीश्वरजीनी कमायेली

कलमथी लखायेलां

तद्दन नवीन पुस्तको

पूजासंग्रह

जेनी अंदर जूदी जूदी जातनी बावीश पूजाओ के जे अध्यात्म तत्त्वज्ञानथी भरपूर छे एटलुज नहि पण अत्यार अगाउ नहि रचायेली पंचधायोगपूजा अष्टांगयोगपूजा, दानशीयलतपभावपूजा, षडावश्यकपूजा, महावीरजन्मजयंतीपूजा, गुरुपूजा तथा जैनशासनश्रीघंटकर्णमहावीरपूजा वगेरे पूजाओ अनेक नवीनविषयोथी ओतप्रोत अने तद्दन नवीनढबथी चालु जमानाने अनुसरती रीते सुंदर रागरागिणीओथी बनावेली छे, के जेओ अनेक मनुष्योना मन हरी लेशे. सुंदर पाकु बाइन्डीग पृष्ट २१६ किंमत मात्र रु १-८-० पोस्टेज अलग

प्रस्तावना

वि. स. १९७९ नी सालनु चोमासु विजापुरमां कर्युं. चोमासामा शुद्धोपयोग नामनो ग्रन्थ लखवामा आव्यो तेमां आध्यात्मिकदृष्टिनी अनेकान्त अपेक्षाए मुख्यता छे. ६९ दयाग्रन्थमा दयाना अनेक भेदोनु वर्णन करवामा आव्युं छे. दयाना अने हिंसाना अनेकप्रकारोनुं अनेक नयदृष्टिओनी अपेक्षाए वर्णनकर्युं छे. जेटला दयाना भेदो छे तेटला त्हामा हिंसाना भेदो छे हिंसा अने अहिंसा अपेक्षाए छे. हिंसाना अने अहिंसाना लक्षणोने अनेकनयदृष्टिए जणाव्या छे. भजनसंग्रह नवमाभागमा गुजरातीभाषामा श्रेणिकसुबोधग्रन्थ रच्यो छे तेनु सुधारा वधारा साथे संस्कृत भाषांतर, पद्यमा कर्युं छे. नोवेलनी दृष्टिए तथा वस्तुतः आध्यात्मिक औपदेशिक दृष्टिए कृष्णगीता. वि. स. १९७८मा पादरामां चोमासुं कर्युं हतु ते वखते रची हती. दयाग्रन्थ महुडीमां रच्यो छे. श्रेणिकसुबोधसंस्कृत ग्रन्थ विजापुरना वि. सं. १९७९ ना चोमासामा रचवामा सुधारा वधारा साथे आव्यो छे. भूलचूक दोष वगेरेनो द्वितीया वृत्तिमा सुधारो करवामा आवशे. सुज्ञो जे कंइ सूचनाओ करशे ते संबंधी [illegible]

खुलासो सुधारो वधारो करवामा आवशे, संस्कृत ग्रन्थोमा जे कइ अशुद्धियो थइ छे तेनु अशुद्धि शुद्धिपत्रक करवामा आव्यु छे. छापाना वसायला टाइपो वगेरथी जे स्खलनाओ थइ छे, तेओनो द्वितीयावृत्तिमा सुधारो करवामा आवशे. वीतरागनी आज्ञाविरुद्ध कइ लखायु होय तेनो सघनी आगळ प्रथमथी मिच्छामिदुक्कड देवामां आवे छे. श्रीगौतमप्रभुनी अनुपयोगे आनद श्रावक साथे वातचित करतां भूल थइ तो मारा जेवा पामरनी भूल थाय ते सवधी म्हने सूचनाओ जेओ करशे तेनो द्वितीया वृत्तिमा सुधारो करवामा आवशे.

वि स. १९८०	मु मातिज.
फाल्गुन पूर्णिमा.	लो बुद्धिसागर

श्री अध्यात्मज्ञानप्रसारक मंडळ तरफथी

श्रीमद् बुद्धिसागरसूरिजीग्रन्थमाळामां

प्रगट्थयेला ग्रन्थो.

	ग्रंथांक	पृष्ठ	किंमत.
	१ क भजन संग्रह भाग १ लो.	२००	०-८-०
*	१ अध्यात्म व्याख्यानमाळा.	३३६	०-४-०
*	२ भजनसंग्रह भाग २ जो.	३३६	०-८-०
*	३ भजनसंग्रह भाग ३ जो.	२१५	०-८-०
*	४ समाधिशतकम्.	६१२	०-८-०
	५ अनुभवपचिशी.	२४८	०-८-०
	६ आत्मप्रदीप.	३१५	०-८-०
*	७ भजनसंग्रह भाग ४ थो.	३०४	०-८-०
	८ परमात्मदर्शन.	४००	० १२-०
*	९ परमात्मज्योति.	५००	०-१२-०
*	१० तत्त्वबिंदु.	२३०	०-४-०
*	११ गुणानुराग. (आवृत्ति बीजी)	२४	०-१-०
*	१२--१३. भजनसंग्रह भाग ५ मो तथा ज्ञानदीपिका.	१९०	०-६-०
*	१४ तीर्थयात्रानु विमान (आ. बीजी)	६४	०-२-०

ग्रंथांक	पृष्ठ	किंमत
* १५ अध्यात्मभजनसंग्रह	१९०	०-६-०
* १६ गुरुबोध	१७४	०-४-०
* १७ तत्त्वज्ञानदीपिका	१२४	०-६-०
१८ गहूँलीसंग्रह भा. १	११२	०-३-०
* १९-२० श्रावकधर्मस्वरूप भाग १-२ (आवृत्ति त्रीजी)	४०-४०	०-१-०
* २१ भजनपदसंग्रह भाग ६ ठो.	२०८	०-१२-०
२२ वचनामृत.	८३०	०-१४-०
२३ योगदीपक	३०८	०-१४-०
२४ जैनऐतिहासिक रासमाळा.	४०८	१-०-०
* २५ आनन्दघनपद (१०८) संग्रह भावार्थ सहित	८०८	२-०-०
* २६ अध्यात्मशान्ति (आवृत्ति बीजी)	१३२	०-३-०
२७ काव्यसंग्रह भाग ७ मो	१५६	०-८-०
* २८ जैनधर्मनी प्राचीन अने अर्वाचीनस्थिति	९६	०-२-०
* २९ कुमारपाल (हिंदी)	२८७	०-६-०
३० थी ४-३४ सुखसागर गुरुगीता.	३००	०-४-०
३५ षड्द्रव्यविचार.	२४०	०-४-०
* ३६ विजापुरवृत्तान्त.	९०	०-४-०
३७ साबरमतीकाव्य	१९६	०-६-०
३८ प्रतिज्ञापालन.	११०	०-५-०

३९-४०-४१ जैनगच्छमतप्रबंध,
संघप्रगति, जैनगीता ३०४ १-०-०
४२ जैनधातुप्रतिमा लेखसंग्रह भा. १ १-०-०
४३ मित्रमैत्री. ०-८-०
४४ शिष्योपनिषद्. ४८ ०-८-०
४५ जैनोपनिषद्. ४८ ०-२-०
४६-४७ धार्मिक गद्यसंग्रह तथा
सदुपदेश भाग १ लो. ९७६ ३-०-०
४८ भजनसंग्रह भा. ८ ०७६ ३-०-०
४९ श्रीमद् देवचंद्र भा. १ १०२८ २-०-०
५० कर्मयोग. १०१२ ३-०-०
५१ आत्मतत्त्वदर्शन. ११२ ०-१०-०
५२ भारतसहकारशिक्षण काव्य १६८ ०-१०-०
५३ श्रीमद् देवचंद्र भा. २ १२०० ३-८-०
५४ गहूली संग्रह भा. २ १३० ०-४-०
५५ कर्मप्रकृतिटीकाभाषांतर ८०० ३-०-०
५६ गुरुगीत गुंहूलीसंग्रह. १९० ०-१२-०
५७-५८ आगमसार अने अध्यात्मगीता ४७० ०-६-०
५९ देववंदन स्तुति स्तवन संग्रह. १७५ ०-४-०
६० पूजासंग्रह भा १ लो. ४१६ १-०-०
६१ भजनपदसंग्रह भा. ९ ५८० १-८-०
६२ भजनपदसंग्रह भा. १० २०० १-०-०

६३ पत्रसदुपदेश भा. २ ५७५ १ ८ ०

नीचेना ग्रन्थो वे मासमा बहार पडशे.

६४ धातुप्रतिमालेख संग्रह भाग २

६५ जैनदृष्टिए ईशावास्योपनिषद् भावार्थविवेचन.

६६ पूजासंग्रह द्वितीयावृत्ति तथा अन्यपूजाओ सहित—भाग २ बीजो.

६७ स्नात्रपूजा. ०—२—०

६८ श्रीमद् देवचन्द्रजी अने तेमनु जीवनचरित्र.

संस्कृत ग्रन्थो

नं ६९ शुद्धोपयोग

७० दयाग्रन्थ

७१ श्रेणिक सुबोध

७२ कृष्णगीता

७३ संघकर्तव्यग्रन्थ

७४ प्रजासमाजकर्तव्यग्रन्थ

७५ शोकविनाशक

७६ चेटकबोधग्रन्थ

७७ सुदर्शनासुबोध.

हाल छपाता ग्रन्थो

आत्मप्रकाश कन्याविक्रयनिषेध.

ध्यानविचार तत्त्वविचार.

चिन्तामणि जैनधर्म अने ख्रीस्तीधर्मनो मुकाबलो

* आ निशानीवाळा ग्रन्थो सीलीकमा नथी.

उपरनां पुस्तको मळवानुं ठेकाणु.

वकील मोहनलाल हीमचद.

(गुजरात) पादरा

शा. आत्माराम खेमचद.

साणद.

भांखरीया–मोहनलाल नगीनदास.

मुंबइ कोटबजार गेट नं. १९२–९४

बुकसेलर, मेघजी हीरजी

पायधुनी मुबइ.

शेठ नगीनदास रायचद भांखरीया.

मु. मेसाणा.

शेठ रतिलाल केशवलाल

मु. प्रातिज.

शेठ चन्दुलाल गोकलदास

मु. विजापुर (गुजरात)

जैनज्ञानमन्दिर ॥

आत्मशुद्धोपयोगादिग्रन्थाना शुद्धिपत्रम्

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
१	१८	९	रूप	रूपं
२	-	१०	सन्यित	संस्थित
३	८	२३	ग्रामा	ग्रामौ
३	१८	३०	यहिर्मुखा	बहिर्मुखा
५	१९	४५	आत्मना	आत्मना
६	२	४८	मागाम्भया	मागम्भया
६	९	६०	मणा	नृणा
६	१८	६६	मग्र	मग्र
६	१९	६७	जानातिमा	जानात्यमौ
७	१३	७५	नार्थ	मर्ग
८	७	८५	दृश्रेण	द्रेण
८	१८	९०	मग्राना	मग्राना
९	११	९९	म	म
१०	६	१०८	प्रागभरण	प्रतिभरण
१०	१०	११०	भिमत्त	निमित्त
१०	१४	१११	स्थगांद	स्थगांद्रि
१०	१-	११३	चारत्र	चारित्र
१०	१६	०१३	निमत्ता	निमित्ता
१०	१०	११-	युद्गल	गद्गित
१०	११	११६	संभग	संमृग
१०	११	११६	मल्गित	मिल्गित
११	१	११८	गुप्त	गुप्ति
११	११	११३	मात्थश	गातिश्र
११	१४	११४	शामना	शामना
११	१४	११९	स्थिरा	स्थिरा
११	८	१३३	संास्थत	संस्थित
११	१०	१३९	गिरा	गिरा

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
१३	१	१६१	नेच्छात	नेच्छति
१३	१०	१९६	काक्षिाम	काङ्क्षिभि
१३	११	१०१	भोगेऽाप	भोगेऽपि
१३	११	१६१	मारणाम	कारिणाम
१३	१	१०२	नश्यात	नश्यति
१४	२	१०४	निकाचत	निकाचित
१४	६	१६६	न नाात	नश्नाति
१४	१०	१६८	भयाज्ञन	भवेज्ञिन
१४	२१	१६४	मघा	मघा
१५	८	१६९	वृात्त	वृत्ति
१५	१०	१७०	शात्त	शक्ति
१५	१७	१७४	ाशव	शिव
१५	१८	१७४	ाभन्न	भिन्न
१५	१९	१७०	देव	देवो
१५	२२	०	०	१६६
१६	३	१७९	ाद	हदि
१६	४	१७९	सम्यचछूड्डा	सम्यक्छड्डा
१६	६	१८०	धमाद	धमादि
१६	७	१८१	सम्यग	सम्यग
१६	८	१८१	द्वाष्ट	दृष्टि
१६	९	१८२	सम्यच्	सम्यक्
१६	९	१८२	तद्दयाप	तद्यपि
१६	१०	१८२	ामथ्या	मिथ्या
१६	१०	१८२	द्राष्ट	दृष्टि
१६	१४	१८२	भता	भृता
१७	८	१९२	विवक्न	विवेकन
१७	९	१९४	ाक्श्चित	किश्चित्
१७	१९	१९९	जाग्रत	जाग्रत्
१८	१२	०	०	२०७
१८	२३	२१३	व्रता	व्रता

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
१९	४	२१८	१८ दशा	२१० दशा
१९	१०	२१९	य	यं
२०	१३	२३२	शुद्धयार्थ	शुद्धयर्थं
२०	१९	२३०	भास्य	भायस्य
२१	१	१३८	जायन्ता	जीयन्तो
२१	१०	२५२	ईपूज	इयूग्
२२	६	२६२	म्नर्ति	म्नर्ति
२२	१	२००	शाताऽशाता	माताऽमाता
२२	३	२०१	शाता	माता
२३	०	२६०	यतिनाम	यर्तिनाम
२३	१३	२६८	तत्त	तत्तु
२३	१०	२६९	काटि	यान्ति
२४	६	२७६	यागता	योगता
२८	२४	२८०	आयथमूता	आयिभूता
२६	१०	३०२	माम्प्रात	मम्प्रति
२६	१०	३००	यागिन	यागिन
२६			कपायन	कपायेण
२९	७	३३४	यागेभ्य	यागभ्य
२९	९	३३०	भतेपु	भुतपु
२९	१२	३४१	भा	आ
३०	१९	३०२	ज्यमों	ज्यमा
३१	२	३८८	थिन्द्रेपु	थिन्द्रेपु
३३	११	३८८	नणा	नृणा
३४	६	३९३	जायन्ता	जीयन्त
३०	८	३९०	जायन्ता	जीयन्ता
३४	१८	३९९	आत्मधाना	आत्माधीना
३८	९	४०७	प्रवृत्तिप्पु	प्रवृत्तीच
३८	१०	४०७	प्रवृत्ता	प्रवृत्ता
३८	२४	४१४	भिन्ना	भिन्नो

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
३६	३	४१६	फालता शुभ	फालताऽशुभ
३६	१०	४१९	रूपेभ्या	रूपेभ्यो
३६	१२	४२०	लाभार्थ	लाभार्थ
३६	१३	४२१	दाष्ट	दृष्टि
३६	२१	४२०	शाताऽशाता	माताऽमात
३६	२१	४२०	शुद्वयार्थ	शुद्धयर्थ
३७	१	४२७	जात	जाति
३७	१०	४३१	मम्यग्	मम्यक्
३७	१३	४३३	तपा	तपो
३८	१२	४४४	मा	म
३९	२२	४६१	मुक्ति	मुक्ति
४०	२	४६३	भाक्त	भक्ति
४०	३	४६४	भाक्त	भक्ति
४०	९	४६७	नावृताह	नावृतांहि
४०	१२	४६८	मात्यका	मात्रिका
४०	१६	४७१	नियोधत	निर्योधत
४१	१	४७०	श्रद्धान	श्रद्धान
४१	२	४७०	चारत्र	चारित्र
४१	१०	४९२	मृत्युता	मृत्युता
४३	१	४९९	तापाऽस्न	तापोऽस्नि
४३	१३	५००	द्वप	द्वेप
४४	१४	६१६	त्तर्ण	तूर्ण
४४	१९	६२०	विनाम्यान	विनाश्यान
४९	२	५६१	मापक्ष	मापेक्ष
५०	९	५९७	सुपुर्णय	सुपुर्णय
५०	१२	४८८	नजा	निजा
५०	१९	५८२	मा	ते
५०	१९	५९२	मानाध्या	योध्य म
५१	६	६९७	मा	म
५१	९	५९९	नामान	नामानि

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
५२	११	६१२	षष्ठी	षष्ठीं
५४	२०	६१६	धमाणि	धर्माणि
५३	९	६२३	यत	यत्र
५३	१४	६२०	सम्यगनु	सम्यगनु
५२	१०	६२०	श्रीयता	श्रीयतां
६४	१८	६३७	नापन	जापन
५४	२२	६४१	थीर	धीर
५६	१८	६७३	मा	म
५८	८	६८२	प्रमाण	प्रमाण
६८	२१	६८९	पदाथ	पदार्थं
५९	१७	६९९	शमा	शर्मा
५९	१८	६९९	मा	म
५९	२२	६०२	दृशा	दशा
६०	१९	७१२	शाश्वत ।	शाश्वत
६१	२१	७२०	पेय	पथं
६१	२२	७००	दक्षिणा	दक्षिणा
६२	७	७३०	शमादि	शर्मादि
६३	१	७३९	ना थाऽपि	नाथाऽपि
६४	१६	७७०	आत्मय	आत्मैव
६५	२१	७७३	कन्य	कन्या
६६	८	७७७	गुर	गुरु
६७	७	७९०	गर्वा	गुर्वी
६७	१०	७९१	गुर	गुरु
६७	११	७९२	गरु	गुरु
६७	१४	७९२	शान्ति	शान्ति
६८	१	७९९	येश	सर्वेश
६८	४	८००	यम्दार्थ	यम्दार्थ
६८	७	८००	अप	अप
६८	१०	८०३	शुद्धि	शुद्धि

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
			दयाग्रन्थ	
६९	१४	७	ममाचरम्	समाचर
७०	२	१०	हिमका	हिंसका
७१	४	२३	पुण्याथर्थ	पुण्यार्थ
७१	२८	२१	म	स
७१	१६	१७	प्रभो	प्रभो
७१	६	१४	शौचार्थ	शौचार्थ
७१	६	२०	च्छोघ	च्छीघ्र
७१	११	२७	हिमवे	हिंसवे
७१	१६	२९	ईश्वर	ईश्वर
७१	१६	२९	प्रोतये	प्रीतये
७१	१७	३०	देनी	दैवी
७१	२१	३२	गयादी	गयादि
७२	३	३०	कुर	कुरु
७२	८	३७	कुर	कुरु
७२	१४	३९	प्रथम	प्रथम
७२	१७	४२	वृद्धर्य	वृद्धयर्थ
७२	१७	४२	धर्मिण	धर्मिण
७२	१८	४२	कुर	कुरु
७२	२३	४०	तुष्टि	तुष्ट
७२	१९	४३	कुरुन्व	कुरुष्व
७२	२३	४०	नास्तक	नास्तिक
७२	२८	४४	हिमा	हिंसा
७३	२	४६	वृद्ध	वृद्धि
७३	७	४९	नरिपु	वैरिपु
७३	१८	५२	रक्षणा	रक्षिणी
७४	१	५८	ज्ञात्वा	ज्ञात्वा
७४	[illegible]	६०	नाति	नास्ति
७४	१९	६८	बुद्धयादि	बुद्ध्यादि
७५	४	७१	वद्रि	[illegible]

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
			दयाप्रकरण	
७६	८	८५	निद्म	निर्दंभ
७७	८	८७	आगद्दा	आगद्दा
७७	१३	१००	स्याऽधिकार	स्याऽधिकारे
७८	३	१०७	गुप्ता	गुप्ता
७८	१२	१११	नायाना	ऽायाना
७८	१४	११७	जापन्नु	जीपन्नु
७९	६	१२०	नलिन	नलिन
७९	१८	२६	मभियिना	मार्गशिवा
८०	३	१३१	यशाय	यशार्थ
८०	४	१३१	रुधिर	रुधिरं
८०	१४	१३४	यथा	यथा
८१	१	१४२	मप्राणार्थं	मप्राणार्थं
८१	२	१४२	पारण	पीरेण
८१	८	१४५	मम्यग	मम्यग्
८२	१७	१६२	पुद्रपा	पुद्रपा
८३	७	१७४	आहिमा	अहिंसा
८३	११	१७१	गुडाथ	गुडार्थ
८३	१७	१७४	हसय	हिंसय
८३	१०	१७०	हिंसय	हिंसय
८४	४	१७८	शाश्रणा	शाश्रूणा
८४	१२	१८३	जानिप	जानिपु
८४	१३	१८४	दयाशापु	दयाशार्यपु
८४	१८	१८०	पूर	पूर
८४	१०	१८६	ताथ	र्ताथ
८४	१०	१८७	रमा	रमा
८५	१	१९०	स्याधि	स्याय
८५	४	१९१	गुण्य	फराय
८५	१४	१९६	स्यात्मामगद	स्याऽऽत्मानरूप

पृष्ट	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
			दयाग्रन्थ	
८५	१९	१९९	नि धपुण्येन	बन्धिपुण्येन
८५	२४	२०१	समप्राप्त्या	सम्प्राप्त्या
८६	५	२०४	दृष्यालाभ	दृष्टयादिलाभ
८६	१४	२०८	प्रवतन्ते	प्रवर्तन्ते
८६	१६	२०९	कुय तु	कुर्वन्तु
८६	१८	२१०	स्थिरीभय	स्थिरीभूय
८७	५	२१५	सर्वे	मर्वे
८७	८	३१६	वत य	कर्तव्य
८७	१३	२१९	जोधान	जीवन
८७	१५	२२०	सहर्त्ता	सहता
८७	२२	२३२	विश्वस्मिन	लोकेषु
८८	५	२२७	हस	हिंस
८८	१२	२३०	रक्षाय	रक्षार्थ
८८	१६	२३२	धमिण	धर्मिण
८८	१९	२३४	वुध्या	युद्धया
८८	२४	२३६	वजनम्	वर्जनम
८९	३	२३८	वुध्या	युद्धया
८९	११	२४२	भार्ति	भीर्ति
८९	१२	२४३	देप	द्वेष
८९	१४	२४३	र्त यच	र्वतितव्यं
८९	१५	२४४	दान	दान
८९	१३	२४३	धमिपु	धर्मिपु
८९	१८	२४५ ४४५	वित	२४५ वित्त
८९	१९	२४७ ४४६	पारताय	२४६ पारतंत्र्य
९०	२	२४९	गै हि	गैर्हि
९०	५	२५१	हिमा	हिंसा
९०	२२	२५१	स्यार्येण	स्यार्येन

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
		न्यायग्रन्थ		
९१	५	२६३	युध्या	युद्धया
९१	७	२६४	यद्या	यैद्या
९१	१२	२६६	घम	घम
९१	१५	२६८	धर्मिर्मि	धर्मिभि
९१	१६	२६८	धमिभि	धर्मिभि
९१	२०	२७०	स	म
९१	२२	२७१	शास्त्रपु	शास्त्रेपु
९२	१२	२७८	हिमा	हिंमा
”	१८	२७१	,	”
९३	२	२८५	याय	यार्य
	१६	२९०	अरिष्ठ	अरिष्ट
९७	१	३३२	यायझिमा	यार्यझिमा
९७	१७	३५३	याग	याग
९९	१	३५७	राश्वरा	रीश्वरा
”	२	”	यिता	पिता
”	५	३५९	गुर	गुरु
”	१९	३६२	ते	ते
१००	९	३७३	घर्म	घम
”	१७	३७७	थिय	थिय
१०२	२९	४०३	ध्रि	ध्र
१०३	१०	४०९	मन्य	मर्त्य
१०४	१६	४२५	ह्निा	ह्निी

श्रेणिकसुबोध ग्रन्थः

पृष्ठ	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
१०६	३	६	त्मनि	न्मन
१०८	१०	२०	यान्स्त्व	यास्त्व
१०९	८	२८	मय	मर्य
,,	२०	२७	यित्ति	यिद्धि
११०	१६	३३	ग्रप	भूप
१११	६	३७	ततमा	तमा
११२	६	४३	ततादं	व्रताद
११३	९	५०	श्रर्णी	पर्णा
११४	६	६०	भोगु	भोगं
११४	१८	५७	मार्मा	माक्षी
११५	१७	६४	खिला	खिला
११७	१३	७५	त्यामाऽत्माय	यमाऽऽमा
१२०	६	१०३	धम	धर्म
,,	१४	१०५	दु र्वि	दुर्वि
१२३	१०	१११	क्षुर	क्षुर
,,	२४	११३	भृत	भूत
१२४	१	११४	यश	यशः

श्रीकृष्णगीता.

पृष्ट	पंक्ति	श्लोक	अशुद्धि	शुद्धि
१३२	७	३५	पूर्णान्द	पूर्णानन्द
,,	६	३७	जोंया	जीया
१३५	७	७१	सर्य	सर्व
१३७	६	९७	ज्ञानाति	ज्ञानीति
,	१०	१०४	स्याध	स्याधि
१३७	९	१११	मदा	महा
१३९	२३	१३०	यथा	चिथा
१४०	९	१३५	ज्ञानो	ज्ञानी
१४१	१०	१४७	विधि	विधि
१४३	९	१७१	निजरा	निर्जरा
१४६	१७	२११	तेम्या	तेभ्यों
	२४	२१४	मुक्तिजै	मुक्तिर्जै
१४७	२२	२३७	जनैनू	जनैर्नू
,	२४	२३८	प्रभोर्भि	प्रभोर्भ
१४८	१७	२४९	योऽास्त	योऽस्ति
	१९	२५०	याद	यदि
१५०	५	२५५	जीयाना	जीवाना
,,	२०	२६२	चतुविधे	चतुर्विधे
१५२	२	२७७	^न	जैन
,	२०	२७६	गीता	गींता

जैनाचार्यबुद्धिसागरसूरिकृत

आत्मशुद्धोपयोगः

प्रणम्यपरमानन्दं, महावीर जिनेश्वरम्
आत्मशुद्धोपयोगत, वच्मिस्याद्वादबोधतः ॥१॥
शुद्धाऽऽत्मैवमहावीरो, व्यक्तानन्दचिदात्मकः ॥
निजाऽऽत्मानंमहावीर, जानाति वीर एव स' ॥२॥
शुभाऽशुभपरीणामाद् भिन्न आत्माऽस्ति वस्तुतः
पुण्यपापाद्विभिन्नोऽस्ति, स्वाऽऽत्मारामोवपुःस्थितः॥३
अक्षयोनिर्मलः शान्तः पूर्णानन्दमयो महान्
अनाद्यनन्तकालीन. सर्वोपाधिविवर्जितः ॥४॥
अनादिकालतः कर्म,-सगयुक्तोऽपिसत्तया
सिद्धोबुद्धोपरेशान,-आत्मैवास्ति प्रभुर्विभुः ॥५॥
सत्तातः पूर्णआत्माऽस्ति, व्यक्तितः पूर्णएव सः
हृदिजानातियस्त्वेव, सएवज्ञानवानस्वयम् ॥६॥
शुद्धाऽऽत्मन' स्वरूप यः-स्मरत्येवप्रतिक्षणम्,
सशुद्धाऽऽत्माभवत्येव, परब्रह्मजिनेश्वरः ॥७॥
शुद्धात्मभावनाधारी, शुद्धाऽऽत्माजायते रयात् ।
शुभाऽशुभोपयोगेन,-विनिर्मुक्तः स्वयभवेत् ॥८॥
मनोविकल्पसकल्प-वर्जितं च निरञ्जनम्
रागद्वेषविनिर्मुक्तं-शुद्धरूपनिजाऽऽत्मनः ॥९॥

जन्ममृत्युजरातीत-माधिव्याधिविवर्जितम् ।
वपुर्मनोवचोऽतीत, जडभिन्नचनिर्भयम् ॥१०

वर्णातीत निराकार, निर्विकार निरामयम्
नामरूपविनिर्भिन्न,-विशुद्धरूपमाऽऽत्मन ॥११

समत्वेनजगत्पश्यन्, जानन्ब्रह्मसस्थित
शुद्धोऽसौ क्षणमात्रेण, भवत्याऽऽत्मा स्ववेदक ॥१२

शुद्धोपयोगिनानान्यत्, साधनस्यप्रयोजनम्
सर्वसाधनससाध्या, शुद्धोपयोगसाध्यता ॥१३

शुद्धोपयोगसंभासौ । मुक्ताऽऽत्माजायतेखलु ।
देहेसत्यपिवैदेहो, जीवन्मुक्तदशाव्रजेत् ।१४

सर्वजातीयसंकल्प-विकल्पोपशमेसति
पूर्णानन्दरसास्वादः प्रत्यक्षमनुभूयते ॥१५

निर्विकल्पदशायातु-ब्रह्मशर्मसमुल्लसेत् ।
ब्रह्मरससमासाद्य-शुद्धाऽऽत्मानि:स्पृहोभवेत् ॥१६

शुभाऽशुभपरीणामो, विद्यतेनैवचेतने,
समत्वचान्तरेबाह्ये, तदाऽऽत्माभगवान्स्वयम् ॥१७

देहेन्द्रियपदार्थाना, सम्यग्दृष्ट्याविलोकनम्
शुभाऽशुभविपाकेषु, समत्वंतर्हि मुक्तता ॥१८

शुभाशुभपरीणामे-नष्टेशुद्धोपयोगत ।
आत्मशुद्धविचाराणा, भवेच्छुद्धोपयोगता ॥१९

शुभाऽशुभेचनोभातो, हृदि साम्यंच भासते
तदासिद्धाऽऽत्मन' शर्म, स्वनुभूयेत सप्रति ॥२०

शुद्धोपयोगकालेतु, सप्रतिवपुषिस्थिते,
परानन्दरसास्वादो, मयासवेद्यते खलु ॥२१

क्षायोपशमिकध्यान–कालेशुद्धोपयोगता,
अन्तर्मुहूर्तमात्रंच, यातिनश्यत्यनेकशः ॥२२॥

आत्मशुद्धोपयोगस्तु, सर्वयोगशिरोमणिः
यत्रासौविश्यतेनैव, निमित्तानामयोजनम् ॥२३॥

शुद्धोपयोगएवास्ति, शुद्धोपादानकारणम्
हृदिशुद्धोपयोगश्चे, दत्रमुक्तिसुखध्रुवम् ।२४॥

शुद्धोपयोगऐश्वर्यं, यस्याऽसौ भगवान् स्वयम्
क्षायोपशमिकध्यानी, जीवन्मुक्तोह्यपेक्षया ॥२५॥

शुद्धोपयोगवेलाया, मात्मनः परमात्मता,
चिदानन्दस्वरूपेण, व्यक्ताऽनुभूयते मया ॥२६॥

शुद्धोपयोगसामर्थ्यं, मनन्तं कर्मनाशकृत्
अनन्तशक्तिरूपाऽऽत्मा, तत्समःकोऽपिनोमहान् ॥२७॥

आत्मन आत्मनोद्धार, आत्मनिक्रियते ध्रुवम्
भवोऽशुद्धोपयोगेन, मुक्ति' शुद्धोपयोगतः ॥२८॥

आत्मानमुद्धरेदाऽऽत्मा, स्वाऽऽत्मधर्मोपयोगतः
नाऽन्यः शक्तः समुद्धर्तुं, ज्ञातुमाऽऽत्मानमुद्धर ॥२९॥

अन्तर्मुखोपयोगेन, स्वाऽऽत्मारामोभवेत् प्रभुः
वहिर्मुखोपयोगेन, जन्मदुःखपरम्परा ॥३०॥

परात्मानहृदिध्यात्वा, स्वाऽऽत्माव्यक्तो भवेत् प्रभुः
आत्मानमन्तरामत्वा, कोऽपिनाऽस्तिप्रकाशकः ॥३१॥

शुद्धोपयोगवेलायां, पूर्णानन्दप्रकाशता ।
व्यक्ताभवेद्धृदि स्पष्टा, प्रत्यक्षमनुभूयते ॥३२॥

जडविषयभोगेषु, सत्यानन्दो न वर्तते ।
भोगेरोगश्चदुःखश्च, जन्ममृत्युपरम्परा ॥३३॥

वपुरिन्द्रियभोगेन, सुख तु दु:खमेव च
स्वप्नोपम प्रविज्ञाय, योगीतत्र न मुह्यति ॥३४॥

लाभेऽलाभेसुखेदु:खे, मानेऽमानेशुभाशुभम्,
कल्पितमोहबुद्ध्यायत्, तत्रज्ञानी न मुह्यति ॥३५॥

निन्दायानैवशोकोऽस्ति, स्तुतौगर्वो न जायते,
मोहो न नामरूपेषु, ज्ञानीमुक्तस्तदाभवेत् ॥३६॥

शुद्धोपयोगिन. शुद्धि. कृतेषु सर्वकर्मसु,
स्पृशन्खादंश्चपश्यन्स' कुत्राऽपि नैव मुह्यति ॥३७॥

आत्मरसंसमासाद्य, पश्चाद्भोगे न मुह्यति,
ज्ञानीभोगेषु निर्भोगी, निर्मोहवृत्तियोगत ॥३८॥

यथाब्धौसरितोमान्ति, सर्वयोगास्तथाऽऽत्मनि,
शुद्धोपयोगसंप्राप्तौ, नान्ययोगप्रयोजनम् ॥३९॥

तपोध्यानसमाधिश्च, मातिशुद्धाऽऽत्मसस्मृतौ ॥
वैषयिकरसा सर्वे, निवर्तन्ते स्वभावत ॥४०॥

यत्रतत्रसमाधिर्हि, शुद्धोपयोगयोगिनाम् ॥
शुद्धोपयोगएवास्ति, राजयोग' सतासदा ॥४१॥

शुद्धोपयोगत सिद्धि स्वाऽऽत्मना स्वनुभूयते ॥
शीघ्रमनोजय स्वेन, क्रियते नैवसंशय' ॥४२॥

आद्य शुद्धोपयोगस्तु, सविकल्प प्रजायते
निर्विकल्पस्ततो भूयाद्, घातिकर्मविनाशकृत् ॥४३॥

सम्यग्दृष्टिमनुष्याणा, मुक्तेरिच्छा प्रजायते
मुक्त्यर्थिनाक्रिया सर्वा, भवन्ति मोक्षहेतवे ॥४४॥

शुद्धोपयोगसम्प्राप्ति, मुक्त्यर्थिनाभवेत्खलु
परीणाम शुभस्तेषा, शुद्धोपयोगसम्मुख ॥४५॥

आत्मज्ञानीभवत्येव, शुद्धोपयोगवान्जनः
स्वाधिकारेणकर्माणि, कुर्वन्नपिसनिष्क्रियः ॥४६॥

पूजादिधर्मकार्येषु, भक्त्यादिपरिणामतः
बाह्यतोहिंसकोऽपिस्यात, मनिर्हिंसकभाववान् ॥४७॥

व्यक्तेस्वाऽऽत्मोपयोगे तु, सक्रियोवाऽपिनिष्क्रियः
गृहीत्यागीजनःकोऽपि, मुक्ताऽऽत्माजायते जिनः ॥४८॥

मुक्तिरसंख्ययोगैः स्याज्जिनेन्द्रैः परिभाषिता ।
असख्यदृष्टियोगानां, सापेक्षीस्वाऽऽत्मयोगिराट् ॥४९॥

अतआत्मोपयोगेन, ज्ञानीशुद्धोपयोगवान् ।
सर्वत्रसर्वथाकर्म-, निर्जराकृद्बन्धकः ॥५०॥

आत्मोन्नतिक्रमैर्युक्तः सम्यग्दृष्टिर्यदातदा ।
यत्रतत्रस्थितः कर्म-कुर्वन्मुक्तोभवेद्द्रयात् ॥५१॥

यादृक्तादृगवस्थाया, माऽऽत्मज्ञानीस्वभावतः
बाह्यतउच्चनीचोऽपि, मुक्तःस्यात्कर्मभोगवान् ॥५२॥

कर्मोपाधिकृताभावा, स्तद्भिन्नोनिश्चयात्स्मृतः
सोऽहतत्त्वमभिप्रोक्त आत्माऽसंख्यप्रदेशकः ॥५३॥

अनन्तदर्शनज्ञान,-चारित्रवीर्यवान् स्वयम्
अनन्तगुणपर्यायै, रुत्पादव्ययधारकः ॥५५॥

आत्मनासत्तयाध्रौव्य, मेकत्वं च प्रवर्तते
अनित्यत्वं स्वपर्याय-गुणैराऽऽत्मसु वर्तते ॥५६॥

नित्योऽनित्यः स्वभावेन, मदसन्निर्व्ययोव्ययः
अनक्षरोऽक्षरोव्याप्यो, व्यापकोऽस्तिव्यपेक्षया ॥५६॥

सर्वदर्शनधर्माणा, दृष्टियुक्तो नयैर्मत'
नयभङ्गविकल्पेभ्यो, भिन्नोऽस्तिनिर्विकल्पक' ॥५७॥

कृत्स्नकर्मक्षयोमोक्ष, एवलक्ष्यस्यधारक
मोक्षलक्ष्योऽस्तियच्चित्ते, सम्यग्दृष्टि स धर्मवान् ॥५८॥

शुभःशुद्धोपयोगश्च, स्वर्गदोमोक्षद' क्रमात् ।
सम्यग्दृष्टिमनुष्याणा, द्वयोःप्राप्तिरनुक्रमात् ॥५९॥

लक्ष्यीकृत्यस्वमुक्तिं ये, स्वाऽधिकारप्रवर्तका
आत्मशुद्धिक्रमयाता' कुर्वन्ति कर्मनिर्जराम् ॥६०॥

जीवाऽजीवादितत्त्वाना, ज्ञानविश्वासकारिणाम
हेयोपादेयबुद्धीना, सम्यग्दृष्टि' प्रजायते ॥६१॥

सम्यग्दृष्टिमतानृणा, दूरासन्नादिभेदन'
नूनंमोक्षोभवत्येव, मिथ्यात्वगामिनामपि ॥६२॥

एकशोऽपि यदा यस्य, सम्यग्दृष्टि प्रजायते
तदाऽऽत्मनोध्रुवंमोक्षो, जायते घोरकर्मिण ॥६३॥

आत्मशुद्धोपयोगेन, त्वनन्तभवकर्मणाम् ,
क्षयोक्षणाद्भवत्येव, तत्रकिञ्चिन्नसंशय ॥६४॥

स्वाऽऽधिकारेणकर्माणि, कुर्वतासर्वदेहिनाम्
आत्मशुद्धोपयोगोऽस्ति, समर्थोमोक्षदायक ॥६५॥

सच्चिदानन्दरूपोऽस्ति, चाऽऽत्मोपयोग आन्तर
आत्मोपयोगिनामग्रे, किञ्चिन्न कर्मणोबलम् ॥६६॥

जानातियोहिएकमाऽऽत्मान, सर्वंजानातिसोनर
सर्वंजानातिसएक, सोऽऽत्मानवेत्तिवस्तुत ॥६७॥

आत्मनिपरितोज्ञाते, नयनिक्षेपभङ्गत
सर्वंज्ञातश्रुतज्ञान, सविकल्पसमाधिकृत् ॥६८॥

आत्मनिपरितोज्ञाते, स्याद्वादश्रुतबोधत
सविकल्पशुभध्यानं, निर्विकल्प समुद्भवेत ॥६९॥

आत्मोपयोगरूपाऽस्ति, ध्यानवृत्तिर्मनीषिणाम्,
आत्मशुद्धोपयोगेऽन्त- र्भावं याति समाधयः ॥७०॥

कषायोपशमेजाते, चित्तवृत्तिसमाधयः
प्रादुर्भवन्ति शान्ताना, योगिनामुपयोगतः ॥७१॥

आत्मोपयोगएवाऽस्ति, समाधि र्ज्ञानिना सदा
सर्वकार्यप्रकुर्वन्सन्, ज्ञानीसत्यसमाधिमान् ॥७२॥

हठादनतशिष्टोऽस्ति, शुद्धोपयोगआत्मनः
हठयोगोबहिर्हेतुः शुद्धोपयोगआन्तरः ॥७३॥

स्मारस्मारंचिदाऽऽत्मान, मुपयोगीभवेत्प्रभुः
देहस्थोऽपि स निर्देही, सर्वविश्वप्रकाशयेत् ॥७४॥

अनन्तपुण्ययोगाच्च सताभक्तिप्रतापतः
सद्गुरोराशिषोव्यक्तः स्यादुपयोग आत्मनि ॥७५॥

कोटिकोटितपोयज्ञ-, तीर्थयात्रादिकर्मतः
अनन्तउत्तमः श्रेष्ठः शुद्धोपयोग आत्मनः ॥७६॥

शुद्धोपयोगतोमुक्तिः सर्वदर्शनधर्मिणाम्
समत्वमुपयोगोऽस्ति, ह्येकनालीनतातथा ॥७७॥

व्यक्तेसाम्योपयोगेहि, केवलज्ञानभास्करः
हृदिप्रादुर्भवत्येव, लोकालोकप्रकाशकः ॥७८॥

साम्योपयोगिनामुक्तिः सर्वधर्मस्थदेहिनाम्,
अनार्याणातथाऽऽर्याणा, नारीणाञ्चनृणाभवेत् ॥७९॥

शुद्धाऽऽत्मनः स्मृतिधृत्वा, हृदिशुद्धाऽऽत्मधारणम्,
कुर्वन्नाऽऽत्मनिमग्नोयः स शुद्धाऽऽत्माभवेद्ध्रुवात्॥८०॥

शुद्धोपयोगिनो धर्म्य-, कर्मकुर्वन्निभावतः
दानपूजादयार्चस्ते, कुर्वन्तिकर्मनिर्जराम् ॥८१॥

धर्म्ययुक्तादिकर्माणि, कुर्वन्तउपयोगत
आत्मशुद्धिमकुर्वन्ति, मोहासक्तिविवर्जका ॥८२॥
क्षेत्रकालानुसारेण, कर्तव्यमुपयोगत
कुर्वन्तोमानवा मुक्ति, यान्तिसर्वाश्रमस्थिता ॥८३॥
जैनधर्मस्यसारोऽस्ति, शुद्धोपयोग आत्मन
शुद्धोपयोगलाभेन, नान्यधर्मप्रयोजनम् ॥८४॥
आत्मशुद्धोपयोगेन, संक्षयो द्वेषरागयो
आत्मैवशुद्धसिद्धाऽऽत्मा, स्यात्पट्कारकात्मप्रभुः ॥८५॥
सिद्धास्सिद्ध्यन्तिसेत्स्यन्ति, नगाश्चोपधिधारिण
आत्मशुद्धोपयोगेन, त्यागिनश्चगृहस्थिना ॥८६॥
पूर्णानन्दसमुल्लास, आत्मनिसम्प्रकाशते
आत्मानुभवगम्याश्च, साक्षादाऽऽत्मनि नेत्यते. ॥८७॥
शुद्धब्रह्मरसास्वाद, कृत्वाशुद्धोपयोगिन ।
बाह्योपाधिपरित्यज्य, भवन्तिध्यानतत्परा ॥८८॥
शुद्धोपयोगएवास्ति, स्याऽऽत्मानुभवआत्मनि ।
आत्मानुभविभिर्वेद्य, आत्मैवानुभव प्रभु ॥८९॥
ज्ञानवैराग्ययोगैस्तु, ब्रह्मणि लीनताभवेत् ।
ब्रह्मणिपूर्णमग्नाना, सर्वश्वर्यं प्रकाशते. ॥९०॥
आदेयत्यागप्रवृत्तिस्तु, नास्तिबाह्येषु योगिनाम्,
शुद्धोपयोगिना त्याज्य ग्राह्य च नैव मोहत ॥९१॥
प्रारब्धादुग्रहणत्यागो, मनोवाक्कायतोभवेत्,
कायादीनामप्रवृत्तिषु, साक्षी शुद्धोपयोगवान् ॥९२॥
दृश्याऽदृश्यपदार्थेषु, साक्षिणउपयोगिन
मनोवाक्कायचेष्टासु, प्रारब्धेष्वपिसाक्षिण ॥९३॥

विश्वंप्रभुमयभाव्य, परब्रह्मानुभूतये
अनुभूयपराऽऽत्मानं,स्वाऽऽत्मानभावयेत्प्रभुम् ॥९४॥
विश्वेनसार्धमात्मैक्य, मनुभूय प्रभुर्भवेत्
आत्मशुद्धोपयोगेन,विश्वस्यानु[illegible]भवेत् ॥९५॥
शुद्धात्मनिमनोदत्वा, नान्यत्किञ्चिद्विचिन्तयेत्
यदास्थिरोपयोगीस्या, त्तदात्मेश्वरता व्रजेत् ॥९६॥
आत्मानमन्तरा मह्य, किञ्चित्सारो न भासते,
तदाब्रह्मानुभूत्यर्थं, योग्योभवतिमानव. ॥९७॥
यदाब्रह्मानुभूयेत, पूर्णानन्दरसोदधि
तदाप्रसक्ताव्यक्त. शुद्धाऽऽत्माभवतिस्वयम् ॥९८॥
यदाब्रह्मरसोव्यक्तः स्यात्तदाऽऽत्मास्वयंप्रभु'
नेच्छतिजडभोगान्सः जडानन्दविनिस्पृह' ॥९९॥
आत्मन्येवरतिंप्राप्य, स्वाऽऽत्मन्येवस्थिरोभवेत्,
नामरूपेपुनिर्मोह, आयुर्योगेनजीवति ॥१००॥
प्रारब्धकर्मतो दुःखं, सुखंचवेदयन्स्वयम्,
आत्मोपयोगत साक्षी, भूत्वाजीवति भूतले. ॥१०१॥
दुर्गुणव्यसनत्याग. ग्राह्य सात्त्विकभोजनम् ।
सतांसंगाच्चित्तस्य-, शुद्ध्या ब्रह्म प्रकाशते.॥१०२॥
रागद्वेषविमुक्ताऽऽत्मा, शुद्धब्रह्मस्वयंभवेत् ।
देशजात्यादिनिर्मोही, व्यक्तब्रह्ममहाप्रभु' ॥१०३॥
देहाध्यासादिनिर्मुक्तो, जीवन्मुक्तोभवेज्जनः
समः सर्वत्रभूतेपु, सर्वधर्मेपुनप्रभुः ॥१०४॥
व्यक्त. प्रभुर्निजाऽऽत्मैव, साम्यंप्राप्य प्रजायते ।
वीतराग' स्वयंबुद्ध' शंकरः परमेश्वरः ॥१०५॥

आत्मोपयोगसामर्थ्या, दाऽऽत्माऽनन्तबलीभवत ।
अनेकलब्धिसम्पन्नो, भवत्येवनसंशय ॥१०६॥

मन्त्रयन्त्रमहातंत्र-बलमाध्यात्मिकमहत्,
आत्मन एव विज्ञेय,-मतआत्मैव शक्तिमान् ॥१०७॥

स्थिरोपयोगत स्थैर्य, मात्मन्येवाऽऽत्मना स्वयम्
प्राप्तक्षणनिजध्यान कर्त्तव्यस्थिरदीपवत ॥१०८॥

रागद्वेषनिरोधाख्यो, योगोमोक्षप्रदायक
मनोवाकाययोगाना, व्यापारो योग एवस ॥१०९॥

यमानानियमानांवे, योगत्वमाननस्यच,
प्राणायामस्ययोगत्व, ज्ञेयनिमित्तहेतुत ॥११०॥

प्रत्याहारस्य योगत्व, धारणायाश्चसम्मतम्
ध्यानान्तरसमाधेश्च, योगत्वमुपयोगिनाम् ॥१११॥

सम्यग्दृष्टिमनुष्याणां-योगा मोक्षस्यहेतव
मिथ्यादृष्टिमनुष्याणा, स्वर्गादि भवहेतव ॥११२॥

दर्शनज्ञानचारित्र-तपोयोगो विवेकिनाम्,
उपादाननिमित्तास्ते, योगा सम्यग्दृशाशुभा ॥११३॥

त्यागिनांचगृहस्थाना, व्रतादीनासुयोगता,
स्वाधिकारणधर्मस्य, साधकाउपयोगिन ॥११४॥

आन्तराबाह्ययोगाये, विचाराचारभेदत.
सम्यग्दृशाचमोक्षार्थ, भक्तिसापेक्षबुद्धित ॥११५॥

असख्यामोक्षपन्थान परब्रह्मप्रदायका
सम्भवसर्वयोगास्ते, साम्ययोगेमिलन्तिहि ॥११६॥

शुद्धोपयोगसम्प्राप्तौ, नान्ययोगप्रसाधनम्
आत्मस्मृतिप्रवाहेण, वृत्तिरन्तर्मुखा सदा ॥११७॥

शुद्धात्मसंस्मृतिश्चैव, शुद्धोपयोग उच्यते.
औदयिकमनोवृत्ति–निरोधस्तुततोभवेत् ॥११८॥
आर्तध्यानविचाराणा, संरोधउपयोगत.
रौद्रध्यानविचाराणा, रोधः शुद्धोपयोगतः ॥११९॥
धर्मध्यानविचाराणा, प्राकट्यमुपयोगतः
शुक्लध्यानसमुत्पादः श्रुतज्ञानोपयोगत' ॥१२०॥
पिण्डस्थंचपदस्थसद्–ध्यानंशुद्धोपयोगत'
रूपातीतचरूपस्थं, ध्यानंशुद्धोपयोगता. ॥१२१॥
शुद्धाऽऽत्मनोविचाराणा, मताशुद्धोपयोगता,
आत्मशुद्धिकराः सर्वे, विचारा योगरूपिणः ॥१२२॥
सात्त्विकाऽऽहारवृत्तीनां, सात्त्विककर्मणातथा,
सात्त्विकज्ञानभक्तीनां, हेतुतास्वाऽऽत्मशुद्धये. ॥१२३॥
आत्मशुद्धोपयोगेन, सर्वसम्यग्विमुक्तये,
जायतेकर्महेतूना, मध्येऽपिवासना ध्रुवम्. ॥१२४॥
वनेनिवासिनांदुःखं, जायते ज्ञानमन्तरा,
बाह्यतस्त्यागिनामोहो, भवेद्विज्ञानमन्तरा. ॥१२५॥
इन्द्रस्थाने वनेगेहे, शुद्धोपयोगमन्तरा,
आत्मानन्दोभवेन्नत्र, दुःखंसर्वत्रमोहत ॥१२६॥
चक्रिणानसुखाऽवाप्ति, धनसत्तादिभोगत',
आत्मन्येवसुखसत्यं, नान्यत्रास्तिजगत्त्रये, ॥१२७॥
आत्मानमन्तराऽन्यत्र, मूढा भ्रमन्ति शर्मणे,
पूर्णानन्दमयस्त्वाऽऽत्मा, तत्राऽऽनन्दंप्रशोधय.॥१२८॥
देहेन्द्रियसुखभ्रान्त्या, भोगेषुभ्रमणंभृशम्,
केवलदुःखभोगार्थं, ज्ञात्वाऽऽत्मनि स्थिरीभव॥१२९॥

भोगतृष्णोदधेः पार, यात कोऽपि न यास्यति,
ज्ञात्वाशुद्धोपयोगेन, भोगबुद्धि निवारय ॥१३०॥
सच्चिदानन्दपूर्णोऽय, मात्मास्वाऽन्यप्रकाशकः
शुद्धोपयोगतोज्ञाता, कर्मनाशकरोभवेत्. ॥१३१॥
औदयिकेषुभावेषु, साक्षीममोयदाभवेत्
आत्मातदास्वरूपस्य स्यादनुभववान्स्वयम्. ॥१३२॥
षड्द्रव्यात्मकलोकोऽस्ति, द्रव्यरूपेण शाश्वत ।
अनाद्यनन्तकालीन. पुरुषाकारमास्थतः ॥१३३॥
पर्यायेणह्यनित्य' स, नित्योद्रव्यस्वरूपत'
अनाद्यनन्तकालीन–षड्द्रव्यात्मकसम्मत ॥१३४॥
आत्मद्रव्याणिसन्त्यत्र, ह्यनन्तानि निबोधत ।
अनादिकर्मयुक्तानि, ज्ञानेनकर्मण' क्षयः ॥१३५॥
अनादि' कर्मयुक्तोऽपि, मुक्त' स्यात्कर्मनाशत'
सद्गुरुदेवधर्माणां, श्रद्धयाज्ञानमुद्भवेत् ॥१३६॥
देवेगुरौचधर्मच, श्रद्धाभक्तिप्रतापतः
सम्यग्दर्शनसंप्राप्ति, र्भव्यानाजायतेशुभा ॥१३७॥
सम्यग्दर्शनसामर्थ्या–चारित्रमोहनाशत.
आत्मापराऽऽत्मतांयाति,शुद्धज्ञानादिसद्गुणै.॥१३८॥
आत्मास्वाऽन्यंत्रदासम्यग्, जानातिचेत्तदास्वयम् ॥
तिरोभूतगुणानांस, आविर्भावकरोतिवै ॥१३९॥
तिरोभूतगुणानायत्, प्राकट्यसर्वथा भवेत्
मोक्ष एवपरिज्ञेय, आत्मनिनस्त्वनेदिभि ॥१४०॥
शुद्धोपयोगतोमोक्ष, आत्मनआत्मनि स्थित
तज्ज्ञाता सिद्धिमाप्नोति,शुद्धाऽऽत्मरसवेद्वान्॥१४१॥

कामोदयस्यसङ्करपान्, निरोधयति बोधत.
शब्दरूपरसस्पर्शान्, नेच्छातसुखबुद्धितः ॥१४२॥

सर्वोपाधिषु निःसङ्ग' लोकसङ्गविवर्जित.
हृदिसाक्षात्करोत्येव,स्वाऽऽत्मानंस्वात्मरङ्गवान्॥१४३॥

शुद्धाऽऽत्मचित्तलग्नस्य, योग्याहारविहारिणः
साक्षिभावोपयोगस्य, हृदि ब्रह्म प्रकाशते. ॥१४४॥

मनोवाकायगुप्तस्य, पचसमितिधारिणः
शुद्धाऽऽत्मप्रेममग्नस्य, शुद्धब्रह्म प्रकाशते ॥१४५॥

कषायोत्पादकस्त्याज्यो, नृणांसङ्गो विवेकिभिः
गीतार्थसद्गुरोःसङ्गः कर्तव्यो मोक्षकाङ्क्षिभः॥१४६॥

शुद्धप्रेम दया सत्य, क्षमा निर्लोभता तथा,
संयमश्च दमोदान, मात्माऽऽनन्दोऽस्तिमुक्तये॥१४७॥

अविद्यामोहवृत्तीना, क्षयेण स्वाऽऽत्मशुद्धता,
आत्मनः पूर्णशुद्धिःसा, मुक्तिरेवसतामता ॥१४८॥

विश्वनसाधर्मैकत्य, मात्मनो ब्रह्मसत्तथा ।
भावयन् व्यापकोह्याऽऽत्मा,भवेद्बाह्यान्तरोविभु [illegible]

सर्वविषयकामेच्छा मन्तरा सर्वदेहिनाम्,
सार्धं शुद्धात्मनःप्रीत्या, वर्तनतत्तुमुक्तये [illegible]

रागद्वेषौविना सर्व-,जीवै सह प्रवर्तनम्
भवेच्छुद्धोपयोगेन, मुक्ताना देहवर्तिनाम् [illegible]

प्रारब्धकर्मभोगेऽपि, साक्षीभूयप्रवर्तिनाम् [illegible]
शुद्धोपयोगिनां मोहो, नोद्भवेत् कर्मका[illegible] [illegible]

कर्मविपाकरोधार्थ, ज्ञानवैराग्यवीर्य[illegible]
कृतप्रयत्ननैष्फल्यं, प्रारब्ध कर्म [illegible] [illegible]

तद्भोगावलिकर्माऽस्ति, सर्वोपायैर्न नश्यति
बद्ध निकाचित कर्म, ददाति स्वविपाकताम् ॥१५४॥
प्राप्तकर्मविपाकोऽय शुभोवाप्यशुभोभवेत्
वेदयन्त सुख दु खं, ज्ञानी तत्र न मुह्यति ॥१५५॥
ज्ञानानन्देनजीवन्सन् , बद्धकर्मोदये सति ।
पुन कर्म न बध्नाति, शुद्धाऽऽत्मसाम्यदर्शक ॥१५६॥
जन्मनि मरणे ज्ञानी, समभावेन वर्तयन् ।
ज्ञानाऽऽनन्दमसुह्यात्मा, दान्तरजीवनवहेत् ॥१५७॥
घातिकर्मविनाशेन, चाऽघातिकर्मवेदयन्,
सयोगी केवलज्ञानी, जीवन्मुक्तो भवोञ्जन ॥१५८॥
अघातिकर्मसभुज्य, कृत्स्नकर्मक्षयात् प्रभु
सिद्धोबुद्धो भवेन्मुक्त शुद्धोऽरूपीनिरञ्जन ॥१५९॥
पूर्णोऽसङ्ख्यप्रदेशाऽऽत्मा, पूर्णज्ञानप्रकाशवान्,
पूर्णानन्दमयोनित्य. सोऽहध्येयो मुहुर्मुहु ॥१६०॥
अनतवीर्य आत्माऽह, मनन्तज्योतिष प्रभु
देहस्थोऽपिनदेहोऽह, बहिरन्त प्रकाशक ॥१६१॥
सर्वधर्मास्तुसद्रूपा आत्माऽऽधारप्रजीवका
ध्रौव्योत्पादव्ययीरूप, आत्माऽह द्रव्यपर्यय ॥१६२॥
पर्याय सदसद्रूपे सर्वविश्वमयोविभु
आत्माऽस्मिसत्तयाचैको, व्यष्टिसमष्टिमानस्वयम् १६३॥
ससारिविश्वजीवानां, सघा वैराट्प्रभुर्महान् ॥
षड्द्रव्यात्मकलोकस्य, जगत्त्वचमसमष्टिना ॥१६४॥
आत्मैवास्तिमहाब्रह्मा, केवलज्ञानत स्वयम् ।
आत्मैवास्तिमहाविष्णु शुद्धचारित्रयोगत ॥१६५॥

शुद्धाऽऽत्मैवमहादेवः कर्मसृष्टिविनाशनात्
आत्मैवाऽस्तिमहाम्ब्रो, मोहशत्रुविनाशनात्, ॥१६६॥
रागद्वेषहरादात्मा, हर. क्षायिकलब्धिमान्
दुष्टमोहोद्धृतोयेन, सआत्माहरिरुच्यते ॥१६७॥
आत्मैवशंकर. प्रोक्त' शुद्धशक्तिस्तुपार्वती,
आत्माऽऽनन्दोधूपोज्ञेयः स्वयमुर्भगवान् हरः ॥१६८॥
आत्मैवश्रीहरिर्योद्ध्यो, राधातुशुद्धचेतना ॥
रामआत्मैवसीताऽस्ति, शुद्धवृत्तिश्चिदात्मिका.॥१६९॥
अल्लाखुदाऽस्तिमद्ब्रह्म, निराकारनिरञ्जनम्
करीम्रहीम्चिदानन्द-वीर्याऽऽत्मासर्वशास्त्रमान् १७०
आत्मनः शक्तय. सर्वा, एवदेव्यः सदान्तराः
बाह्यत' प्रकृतेर्देव्यो, सन्त्यौदयिकशक्तित' ॥१७१॥
रजोगुणसमष्ट्याऽस्ति, बाह्यब्रह्माऽगिनागण'
बाह्योहरोऽस्तिजीवाना, संघस्तमःसमष्टिमः ॥१७२॥
सर्वसात्त्विकजीवाना, संघो विष्णुर्हिबाह्यत'
सर्वविश्वस्थजीवाना, त्रिदेवत्वंहिकल्पनात् ॥१७३॥
बौद्धा बुद्धमिति प्राहुः ।शर्वं शैवाश्च वैष्णवाः
हरि प्राहु स्तथाराम, मात्मानं ।भक्तलक्षणै. ॥१७४॥
आत्मना ज्ञायते देव. ह्यसद्रूपनामपर्ययैः
अन्य'कोऽपिनजानाति, स्वाऽऽत्मानमन्तरा प्रभुम्१७५
सत्याऽऽत्मनिजगत्सर्वं, भासते नान्यथा कदा
यज्ज्ञाननिजाऽऽत्मैव, ज्ञानाऽऽत्माभापित' श्रुते
दर्शनज्ञानचारित्र–मनन्तशक्तिसयुतम्
देहस्थ नित्यमाऽऽत्मान,मूढा जानन्ति नो स्वयम्॥१७७॥

स्वाऽन्यप्रकाशक ज्ञान, प्रत्यक्षंनयते हृदि ॥
तद्विज्ञानमय स्वाऽऽत्मा, स्वेनाऽनुभूयते स्वयम्॥१७८॥
नयभङ्गप्रमाणैश्च, यदाऽऽत्मा ज्ञायते हृदि ।
तदाप्रकाशतेज्ञान, सम्यग् ज्ञानपूर्वकम् ॥१७९॥
सर्वधर्मादिशास्त्राणा, नयै सापेक्षवेदिनाम्
सम्यग्दृष्टिमनुष्याणा, ज्ञानसम्यक्तयाभवेद् ॥१८०॥
सम्यग्दृष्टिजुषा सर्व,– मिथ्याशास्त्रमपिस्वत
सम्यज्ज्ञानतयाभाति, सम्यग्दृष्टिप्रतापत ॥१८१॥
मिथ्यादृष्टिजुषासम्य–क्शास्त्र तर्हापमोहत
मिथ्यारूपतयाभाति, मिथ्यादृष्टिप्रतापत ॥१८२॥
देहादिवासना मिथ्या, शास्त्रादिमोहवासनाम्
त्यजन्ति ज्ञानिनश्चैवं, दर्शनमोहवासनाम् ॥१८३॥
सात्त्विकज्ञानचारित्र–गुणेभ्य आत्मसद्गुणा
भिन्ना आत्मविशुद्ध्यर्थ–हेतुभताश्चधर्मिणाम्॥१८४॥
ज्ञानदर्शनचारित्र–वीर्याद्या आत्मसद्गुणा
भक्तिदानदयाद्याये,ज्ञातव्या सात्त्विका गुणा॥१८५॥
सात्त्विकाचारधर्मेषु, सात्त्विकसद्गुणेष्वपि
आत्मबुद्धिं न सद्ध्याज्, ज्ञानी शुद्धोपयोगवान्॥१८६॥
सत्त्वरजस्तमोवृत्त्या, भिन्न आत्माऽस्तिवस्तुत
ज्ञात्वैवमाऽऽत्मन शुद्धि, कुर्वन्ति शुपयोगिन ॥१८७॥
गीतार्थगुरुनिश्राये, कृत्वाब्रह्मोपयोगिन
स्वाधिकारेण वर्तन्ते, तेस्युर्मुक्ता स्वभावत ॥१८८॥
स्वाऽऽत्मायत्त मन कृत्वा, शुद्धाऽऽत्मान स्मर स्वयम् ।
आत्मन्येव स्थिरीभूय, शुद्धब्रह्म भविष्यसि ॥१८९॥

सतां सङ्ग तु मा मुञ्च, व्यक्तशुद्धोपयोगिनाम्,
सतां सङ्गात् प्रभुर्व्यक्तो दीपाद्दीपो भवेद्यथा ॥१९०॥

एकक्षणं भवेत् प्रीत्या, यदा चेत् साधुसङ्गतिः
अनन्तभवपापानि, नश्यन्ति ब्रह्मबोधतः ॥१९१॥

सतांसङ्गः सदाकार्यः सन्तःसेव्या विवेकतः
सेवाकार्या सताप्रीत्या, तेभ्य आत्मा प्रकाशते ॥१९२॥

साधवो बहुधा सन्ति, नानाचारविचारिण'
तेषा सङ्गो विवेकेन, कर्तव्य आत्मशुद्धये ॥१९३॥

सुखंभोगेषु नो किञ्चित्, स्वाऽऽत्माऽस्तिसुखसागरः
स्वाऽऽत्मन्येवस्थिरीभूय, सुखास्वाद करिष्यसि॥१९४॥

सर्वदर्शनशास्त्रेभ्यः सत्यगृहाण बुद्धित.
गृहाण सत्य धर्मेभ्यो, निन्दा माकुरु धर्मिणाम् ॥१९५॥

आत्मोपयोगतोजीव ॥ माजीव ॥ मोहवृत्तितः
सुखाद्यर्थं जडेषु त्व, ग्राह्यत्याज्यमति त्यज ॥१९६॥

जीवनं स्वाऽऽत्मभावेन, मृत्युर्हि मोहभावतः
मोहमृत्यु परित्यज्य, नित्य जीव निजाऽऽत्मनि॥१९७॥

मोहभ्रान्त्या चिदाऽऽत्मान, स्वाऽऽत्मान नैव विस्मर !॥
स्वयस्वाऽऽत्मनि विज्ञाय, स्वस्यस्मर्ता स्वयंभव ॥१९८॥

शुद्धोपयोगतोजाग्रन्, भव त्वं हि प्रतिक्षणम्,
ज्ञातेसर्वजडेकिस्या, दात्मानंविद्धि बुद्धित' ॥१९९॥

ग्राह्यत्याज्यमनोवृत्ति, र्यावन्मोहात् प्रवर्तते,
तावदाऽऽत्मनिचाञ्चल्यं, पूर्णस्थैर्य न जायते ॥२००॥

ग्राह्यत्याज्यप्रवृत्तिस्तु, यदाप्रारब्धकर्मतः
स्यात्तदास्वाऽऽत्मनोमुक्ति,र्जीवन्मुक्तमहात्मनाम्.२०१

प्रारब्धादन्तरामोह', ज्ञाताऽज्ञातामप्रवृत्तय'
सुखदु खं च जायेत, योग्यकर्मण्यरस्थिति' ॥२०२॥
समीभूय प्रवर्तस्व, प्रारब्धमर्यकर्मसु,
शुद्धोपयोगन साक्षी, भूय कर्म समाचर ॥२०३॥
कोटिकोटिमहोपायै, भोगात् सुख न लप्स्यसे,
आत्मन्येवसुखपूर्ण, ज्ञात्वा तत्रस्थिरो भव ॥२०४॥
क्षायोपशमिकप्रज्ञा-ध्यानचारित्रयोगतः
अनुभूत परब्रह्म-, ज्ञानानन्द मयामयि ॥२०५॥
निजाऽऽत्मैव परब्रह्म, विज्ञाय स्वाऽऽत्मसस्थित'
शुद्धोपयोगत सत्या, भावय ब्रह्मभावनाम् ॥२०६॥
स्थिरदीपकवद्ध्यान, मात्मन' स्याद्यदातदा,
आत्माप्रकाशते साक्षात्-स्वस्मिन्स्वानुभव' स्वत
बाह्यत कर्मकुर्वन्स, ह्याऽऽत्मान हृदि चिन्तय
स्वयस्वस्मिन्परीणामी,भव शुद्धाऽऽत्मभावत ॥२०८॥
बाह्यद्रव्येपुनैवाऽस्ति, किञ्चिदपिनिजाऽऽत्मन
अतोबाह्येपुनोकुर्या, मत्तद्वृत्तितु मोहत' ॥२०९॥
जडपदार्थविज्ञानं, कृत्वास्वाऽऽत्मोपयोगिनीम्,
प्रवृत्तिमाचर त्वं ता, मात्मप्रगतिहेतवे ॥ २१० ॥
प्रतिबन्धो न सर्वत्र, सर्वकर्मसु धर्मिणाम्,
प्रवृत्तिपुनिषेधेपु, निर्बन्धा' साधव सदा ॥ २११ ॥
शुद्धोपयोगत' सन्तो, मुक्ता धार्मिकबन्धनै
तथाऽपिबन्धनाचारै, वर्तन्ते तेयथातथा ॥ २१२ ॥
व्रताचारेपु नैयत्यं, नोगुणाना निजाऽऽत्मन'
वेषव्रतक्रियाद्यैस्तु, भिन्ना आत्मगुणा'सदा ॥२१३॥

एकान्तेन निमित्तत्त्व, नैव वेषक्रियादिषु,
आत्मनः शुद्धयेज्ञेया, नैकान्तात्सात्त्विकागुणाः ॥२१४
सर्वनिमित्तहेतूनां, निमित्तत्त्वमपेक्षया,
सम्यग्दशाभवत्येव, द्रव्य भावस्यकारणम् ॥ १५॥
शुद्धोपयोगिनानृणा, सर्वनिमित्तहेतवः
ग्राह्यास्त्याज्याश्च सापेक्षो-,पयोगत्वविवेकतः॥२१६॥
ग्राह्यास्तेऽपिचहेयाःस्युर्हेयाःस्युर्ग्राह्यरूपिणः
देशकालदशार्थश्च, निमित्तानां च हेतुता ॥२१७॥
अतःस्याद्वादबोधेन, धर्मकर्मप्रवृत्तिषु।
शुद्धोपयोगिनोलोका, वर्तन्ते च यथातथम् ॥२१८॥
शुद्धप्रेमदयादान-भक्तिसेवाप्रवृत्तिभिः
सात्त्विकः सद्गुणस्सन्तो, वर्तन्ते च यथातथम्॥२१९॥
असंख्यातनिमित्ताना, हेतुता स्वोपयोगिनाम्,
एकैकयोगतोजीवा, अनन्ता मुक्तिसश्रिताः ॥२२०॥
शुद्धोपयोगिना सर्वं, विश्वमाऽऽत्मविशुद्धये,
आस्रवाअपिमुक्त्यर्थं, परिणमन्तिभावतः ॥२२१॥
उत्तरोत्तरहेतूना, हेयोपादेयताभवेत्,
नृणा नानाप्रभेदत्व, हेतूनाचपरस्परम् ॥२२२॥
शुद्धोपयोगिनां यत्तद्, कर्तुंयुज्येत वा न तद्,
अयोग्यंयच्चयोग्यंतद्, जानन्ति ते विवेकनः ॥२२३॥
शुद्धोपयोगिना सर्वं, स्वाऽन्योपकृतिहेतवे,
स्वरपदोपमहाधर्म-, हेलवेचयथातथम ॥ २२४ ॥
ज्ञानानन्दमयपूर्ण, मात्मान हृदिचिन्तय,
स्वाभाविकविवेकस्तु, तत्रसजायते स्वयम् ॥२२५

भावनायाःप्रवाहस्य, सन्तत्याबलमाऽऽत्मन.
प्रादुर्भवतिनूनंतद्, पूर्णमैश्वर्यकारकम् ॥ २२६ ॥

औपशमिकभावेन, क्षायोपशमिकत्वत'
क्षायिकभावसजन्या, ज्ञानाद्याआत्मनोगुणाः॥२२७॥

क्षायोपशमिकत्वेन, सात्त्विकाश्चाऽऽत्मसद्गुणाः
प्रादुर्भवन्ति गीतार्था, जानन्ति सूत्रबोधत' ॥२२८॥

क्षयोपशमभावीय-, ज्ञानानन्दादिसद्गुणा.
आत्मन्येवसमुद्भूता, अनुभूताश्च सात्त्विकाः॥२२९॥

क्षयोपशमभावस्य, स्थिरत्व न सदाभवेत्,
क्षायिकभावमासाद्य, स्थिरा आत्मगुणाः सदा॥२३०॥

मयाक्षायिकभावेन, प्राप्ता नो स्वाऽऽत्म सद्गुणा.
अनुभवोऽस्यपर्यन्त, मेव शास्त्रादितस्तथा ॥२३१॥

तथाऽपिस्वाऽऽत्मशुद्ध्यर्थं, क्षयोपशमभावत'
ज्ञानसयमयोगाना, मभ्यास' क्रियतेऽधुना ॥२३२॥

शुद्धाऽऽत्मरमणाऽभ्यासाज्ज्ञानध्यानोपयोगत
क्षायिककेवलज्ञानं, प्राप्स्येऽहंभाविजन्मनि ॥२३३॥

क्षयोपशमजन्या ये, गुणास्तेक्षायिकान्प्रति,
आन्तराहेतवोनून, वीर्योत्साहप्रवाहत ॥२३४॥

क्षयोपशमभा।स्य, स्युर्येनिमित्तहेतव'
आलम्ब्याहेतवस्तेभ्यो जायन्ते स्वाऽऽत्मसद्गुणा' २३५

शुद्धाऽऽत्मजीवन लक्ष्य, कृत्वाजीवन्तिपुद्गलैः
आत्मजीवनलाभार्थं, जीवन्ति ते वपु स्थिता' ॥२३६॥

शुद्धाऽऽत्मजीवनंलक्ष्य, नास्तियेषाहृदिस्फुटम् ॥
जीवन्तोऽपिनजीवन्ति, पुद्गलैर्ज्ञानमन्तरा ॥२३७॥

जीवन्तोऽपिमृतास्तेस्यु, ब्रह्मजीवनमन्तरा,
शुद्धाऽऽत्मप्रेमबोधाग्नि. प्राणनाशेऽपिजीविनः॥२३८॥

संकीर्णदृष्टिमन्तोये, देशकालाद्युपाधिभि.
परब्रह्म न संयान्ति, जडव्यामोहधारकाः ॥ २३९ ॥

मत्तद्बुद्धिविनासन्तो, मत्तद्भावोपचारिणः
व्यवहारात्प्रवर्तन्ते, यथायोग्यस्वकर्मसु ॥ २४० ॥

कषायाणानिमित्तेभ्यो, येपामोहोनजायते ॥
तेपामोहनिमित्ताना, संगेऽपिनैवदोपता ॥ २४१ ॥

मोहनिमित्तसस्थोऽपि, निर्मोहीचोपयोगतः
ईदृज्ज्ञानी भवेन्मुक्तो भोग्यपिभोगवर्जितः ॥२४२॥

स्थूलभद्रादिकल्पाना, माऽऽत्मशुद्धोपयोगिनाम्,
सर्वदासर्वथाब्रह्म, पूर्णं हृदि प्रकाशते ॥ २४३ ॥

कामरसो न भोगेपु, यस्य ब्रह्मरसोद्भवः
कामोत्पादकसङ्गोऽपि, तस्यनिष्कामकारणम् ॥२४४॥

अनुभूय निजाऽऽत्मानं, पूर्णानन्दमयंप्रभुम् ।
बहिरन्तश्चसर्वत्र, पूर्णानन्दमयोभव ॥२४५॥

शब्दरूपरसस्पर्श–गन्धेपु साम्यभावत.
प्रारब्धेन प्रवृत्ति.स्या–त्तदाब्रह्मरसोद्भवः ॥२४६॥

क्षयोपशमभावेतु, स्याऽऽत्मानन्दः प्रजायते,
वेदनीयविपाकेन, सुख दु:खं च वर्तते ॥ २४७ ॥

केवलिना सुख दु:ख, वेदनीयविपाकत'
पूर्णानन्देसमुत्पन्ने, सतितर्हपिजायते ॥ २४८ ॥

क्षयोपशमभावीय–, ज्ञानध्यानोपयोगत.
आत्मानन्दस्तथादु:ख, सुखं च वेद्यते मया

ज्ञानाऽज्ञातोदयाच्छर्म, दुःखचाऽऽत्मोपयोगिनाम् ।
आत्मानन्दरसास्वाद, श्चैव स्वानुभवोहृदि ॥२५०॥
शातोदयेसमुत्पन्ने, सुखे चाऽऽत्मोपयोगिनाम्,
बाह्यसुखे न राग.स्याद्, ब्रह्मानन्दस्यभोगत' ॥२५१॥
पूर्णब्रह्मनिमग्नोऽस्मि, पूर्णब्रह्मस्वरूपत
पुद्गले पुद्गलात्तृप्ति,शान्तिस्वाऽऽत्मानिजाऽऽत्मना२५२
आत्मन' सत्यतृप्तिस्तु, स्वाऽऽत्मानन्देन जायते,
आत्मानन्दरसावाप्तेः पुद्गलेच्छा विनश्यति ॥२५३॥
क्षयोपशमभावीय-, ज्ञानचारित्रयोगत
आत्मन्येव सुखाम्भोधि स्वयस्वेनाऽनुभूयते ॥२५४॥
क्षणिक हृदि विज्ञाय, सर्वं वैषयिक सुखम्,
आत्मानन्दस्यभोगार्थं, मात्मन्येव स्थिरोभव ॥२५५॥
अनन्तगुणपर्याय, शक्तिरूप सनातनम्,
देहस्थ न विजानीया, देहाध्यास भृश त्यज ॥२५६॥
मा मुह्य जडभोगेषु, किञ्चिचाऽपि तत सुखम्,
न स्यात्परन्तु दु खाना, प्राप्ति पश्चात्समुद्भवेत्॥२५७
भोगाद् रोगादिदु खाना, पारम्पर्य प्रजायते,
भोगे रोगभयोत्पादो, देहनाशोऽल्पसौख्यता ॥२५८॥
जायते च महादु.ख, विश्रान्तिरपि नोद्भवेत्
भोगजन्यसुख दु ख, मेवजानीहि निश्चयात ॥२५९॥
भुक्ता अनादितो भोगा' प्रत्युत दु खदा' सदा ।
ज्ञात्वैवकामभोगास्तां, स्त्यजाऽऽत्मसुखनिश्चयात्॥२६०॥
जन्ममृत्यु जरादु खं, व्याधिदु ख पुन र्भृशम्
आधिर्म सर्व सम्बन्ध-जन्य दु खमुपाधिकम्॥ २६१ ॥

स्तिशर्मंच पुत्रार्थे, लक्ष्मीदारादिभिर्न च
ोविद्यादिभिर्नास्ति, किञ्चिन्न बाह्यवस्तुभिः ॥२६२॥

ुनेन सुखेनाऽस्ति, प्रत्युत दुःखकृद् भवेत्
ोवाक्काययोगेन, ब्रह्माराधनतः सुखम् ॥ २६३ ॥

ाता बाह्यसौख्यार्थं, सर्वत्र चक्रवर्तिनाम्,
लिता सत्यशान्तिर्नो, सत्यशान्तिर्निजाऽऽत्मनि॥२६४॥

ायिकस्य शर्माशा-, सागरोऽस्ति भयङ्कर
पारकोऽपि न प्राप्त पार यास्यसि नो ध्रुवम् ॥२६५॥

ानन्दाप्तये यत्, कल्प्यते तत्तु दुःखकृत्,
ायतेऽनुभव प्राप्य, तत्रकि परिमुह्यसि ॥ २६६ ॥

ा'सन्मानकीर्त्यर्थं, नामरूपप्रमोहतः
ं यत्तन्न शान्त्यर्थं, स्यात्प्रत्युतच दुःखकृत् ॥२६७॥

ह्यानन्दाय यच्च, क्रियते तत्त दुःखकृत्
ायते सोऽपि ना नृणा, नच ब्रह्मसुखैषिणाम्, ॥२६८॥

टिकोटिमहोपायै, नित्यानन्दो न बाह्यत'
ात्मन्येव सुख सत्य, बाह्ये त्व मा परिभ्रम ॥२६९॥

ाधया न सुख सत्य, नच शान्तिरविद्यया,
ाक्षेभ्यो न सुखं शान्ति, विवादाच न जायते ॥२७०॥

त्त्वरजस्तमोजन्य, सुख तु नैव तात्त्विकम्,
त्त्वादिप्रकृतेर्भिन्न, मात्मसुखं प्रवेदय ॥२७१॥

ुभाऽशुभमनोवृत्ति-लयेनैव प्रकाश्यते,
ार्विकल्प सुखं सत्य, मात्मनःस्वनुभूयते ॥२७२॥

न्तर्बहिश्च सर्वत्र, सुखमाऽऽत्मोपयोगिनाः
र्वथा सर्वदा नित्य, मस्ति भोगासिमन्तरा ॥२-

कामभोगादितोजाल, सुख स्वप्नोपम मतम्,
तत्रनो मुह्यति ज्ञानी, शुद्धोपयोगशक्तित ॥ २७४ ॥

काम्यस्पर्शेषु मामुह, रूपादिरूपेषुमुह मा,
जडत्व स्पर्शरूपेषु, तेभ्य शर्म न जायते ॥ २७५ ॥

सुखत्व न जडेष्वेव, तेभ्य शर्म कथ भवेत्?
आत्मोपयागतोज्ञात्वा, ज्ञानी तत्र न मुह्यति ॥ २७६ ॥

आत्मायत्त मन स्याच्चे-दिन्द्रियाणि तथाऽऽत्मन'
वश्यानि तर्हि साधूना, मत्रैवमुक्तिसिद्धय ॥ २७७ ॥

रागद्वेषविनिर्मुक्त, सर्वसकल्पवर्जितम्
आत्मायत्त मन' स्याच्चेन्, मुक्तिरत्रानुभूयते ॥२७८॥

अहत्वतद्विनिर्मुक्त, लिंगाध्यासविवर्जितम्
मन शुद्धोपयोगेन, भवेत् तत्र न सशय' ॥ २७९ ॥

लोकसज्ञादिभिर्मुक्ता, अवधूता सुखैषिण
उन्मत्ता इव ससारे, वर्तन्ते ब्रह्मदर्शिन ॥ २८० ॥

आत्मशर्मनिमग्नाना, वेषाचारमतादिषु,
बन्धनैर्नरचोन्मत्त, इव सर्वत्र वर्तनम् ॥ २८१ ॥

केषाचित्तु भवेदेव, नानाशुद्धोपयोगिनाम्,
जानाति ज्ञानिन ज्ञानी, गुप्त व्यक्तस्वबोधत' ॥२८२॥

लोकाचारविचारेण, विरुद्धा इव वर्तिन
ब्रह्ममग्ना महासन्तो, ज्ञायन्ते ब्रह्मदर्शिभि ॥२८३॥

बाह्यवेषादिभि' सन्तो ज्ञायन्ते न कदाचन
उन्मत्ता आत्ममग्नास्ते, ज्ञायन्ते च स्वबोधत ॥ २८४ ॥

आत्मोन्मत्तावधूताना, हृदि शुद्धेश्वरो महान्,
आविर्भूतोऽस्ति विज्ञाय, तेषा भक्तौ रतोभव ॥ २८५ ॥

द्वेपरागादिभिर्मुक्ताः शुद्धाऽऽत्मानो महर्षयः
वीतरागा जिनाः शुद्धा, ईश्वरा देहसंस्थिताः ॥ २८६ ॥
सत्त्वप्रकृतिसंयुक्ता, ईश्वरा ब्रह्मरूपिणः
एतैः प्रबोधितो धर्मो, जैनधर्मोऽस्ति शाश्वतः ॥ २८७ ॥
सर्वज्ञा वीतरागा ये, तैर्हि विश्वस्थदेहिनाम्,
मुक्त्यर्थं स्थापितो धर्मो,-जैनधर्मः स उच्यते ॥ २८८ ॥
त्यागिनां च गृहस्थानां, स्वाधिकाराद् द्विधाशुभः
गृहस्थैस्त्यागिभिः सेव्यो, जैनधर्मः स्वमुक्तये ॥ २८९ ॥
अन्यधर्मेषु सत्यं यत्, सापेक्षनयबोधतः
तत् सापेक्षतया ग्राह्यं, गीतार्थगुरुनिश्रया ॥ २८७ ॥
शुद्धोपयोगिना सर्वं,-जगत् सम्यग्दृशा सदा,
आत्मानन्दस्य हेत्वर्थं, सर्वं सम्यक्तया स्थितम् ॥२८८॥
निश्चयाद् व्यवहाराच्चो, जैनधर्मो द्विधा सदा,
व्यवहारो न मोक्तव्यो, निश्चयदृष्टिधारिभिः ॥२८९॥
व्यवहारनयोच्छेदा, ज्जैनधर्मक्षयो भवेत्,
सघतीर्थक्षयश्चेति, सर्वार्हद्भिः प्रभाषितम् ॥२९०॥
शुद्धोपयोगलाभार्थं, व्यवहारस्य हेतुता,
आत्मनो निश्चयोधर्म. शुद्धोपयोग आत्मनि ॥२९१॥
आत्मन्येवाऽऽत्मनो धर्मः शुद्धोपयोग इष्यते,
शुद्धोपयोगिनां सर्वं, विश्वमानन्दहेतवे ॥ २९२ ॥
आत्मानन्दोपयोगार्थं, निमित्तं च जगद्भवेद्,
ज्ञानेज्ञेयं जगत्सर्वं, सुखाय स्वोपयोगिनाम् ॥२९३॥
बाह्यमध्यां सुखनास्ति, तत्रापि शर्महेतवे,
ज्ञाने ज्ञेयतया भाति, ज्ञानात्सुखं निजात्मनि ॥२९४॥

कामभोगादितोजात, सुखं स्वप्नोपम मत॰
तत्रनो मुह्यति ज्ञानी, शुद्धोपयोगशक्तित॰
काम्यस्पर्शेषु मामुह, रुपादिरूपेषुमुह मा,
जडत्व स्पर्शरूपेषु, तेभ्य शर्म न जायते
सुगत्व न जडेष्वेव, तेभ्य शर्म कथ भवेत
आत्मोपयागतोज्ञात्वा, ज्ञानी तत्र न मुह्य
आत्मायत्त मन स्याच्चे-दिन्द्रियाणि तथ
वश्यानि तर्हि साधूना, मत्रैवमुक्तिसिद्ध
रागद्वेषविनिर्मुक्त, सर्वसकल्पवर्जितम्
आत्मायत्त मन॰ स्याच्चेत्, मुक्तिरत्रासुभ
अहत्यतद्विनिर्मुक्त, लिगाभ्यासविवर्जि
मन शुद्धोपयोगेन, भवेत् तत्र न संशय
लोकसज्ञादिभिर्मुक्ता, अवधूता सुखेषिण
उन्मत्ता इव ससार, वर्तन्ते ब्रह्मदर्शिन
आत्मशर्मनिमग्नाना, वेपाचारमनादिषु
बन्धनत्वैवचोन्मत्त, इव सर्वत्र वर्तनम्
केषाचित्त भवेदेव, नानाशुद्धोपयोगिना
जानाति ज्ञानिन ज्ञानी, गुप्त व्यक्तस्वभ
लोकाचारविचारण विरुद्धा इव वर्तिन
ब्रह्ममग्ना महासन्तो, जायन्ते ब्रह्मदर्शि
बाह्यवेषादिभि॰ सन्तो, ज्ञायन्ते न कदा
उन्मत्ता आत्ममग्नास्ते, ज्ञायन्ते च स्व
आत्मोन्मत्तावधूताना, हृदि शुद्धेश्वरो
आविर्भूतोऽस्ति विज्ञाय, तेषा भक्तौ र

आत्मशुद्धिर्भवेन्नैव, रागद्वेषक्षय विना,
ईश्वर. सपरब्रह्म, रागद्वेषक्षयङ्करः ॥ ३०७ ॥

आत्मशुद्धोपयोगेन, रागद्वेषारिसंक्षय'
जीव' स्वय सशुद्धाऽऽत्मा, वीतरागो जिनः शिवः॥३०८॥

सर्वविश्वस्वरूपोऽस्ति, स्वाऽऽत्मा स्वपरपर्ययैः
पूर्णानन्दमयं ब्रह्म, स्वाऽऽत्मान प्रेमनः स्मर ॥३०९॥

आत्मनो दर्शनेनैव, सर्वतीर्थादिदर्शनम्,
जायते सर्वतीर्थाना, यात्राच धर्मकर्म वै ॥३१०॥

आत्माऽहं व्यापको भिन्नः, सर्वपुद्गलपर्ययैः
मनोऽसत्यविचारेभ्यः, पृथक् शुद्धाऽऽत्मनब्रह्मराट् ॥३११॥

मनोमनोद्भवं धर्मं, योद्धव्यं न जनैः सह,
मनोमनोद्भवद्धर्मा-, ऽधीना मोहमनीषिणः ॥३१२॥

रागद्वेषमयैः सर्वैं मनोवृत्त्युद्भवैर्मतैः
व्याप्त जगदतो ज्ञानी, सापेक्षदृष्टिधारकः ॥३१३॥

मनोमतैर्विभिन्नाःस्यु, रात्मशुद्धोपयोगिनः
आत्मज्ञाननयैः सर्वै, मनोमतविचारिणः ॥३१४॥

मनोमनोद्भवाः सर्वे, धर्माःस्युरात्मवेदिनाम्,
सापेक्षदृष्टिनः सत्य-, धर्माय साम्ययोगिनाम् ॥३१५॥

मनोमनविभिन्नाना, नृणामसत्यधर्मिणाम्,
आत्मधर्मस्य लाभार्थं, देयं स्याद्वादशिक्षणम् ॥३१६॥

रागद्वेषक्षयेनैव, शुद्धज्ञान प्रकाशते,
शुद्धाऽऽत्मज्ञानतः सम्यग्-सत्यतत्त्व प्रकाशते ॥३१७॥

अध्यात्मपरिभाषाया, रागद्वेषमय मनः
कथ्यतेऽध्यात्मसामान्य-, ज्ञानिभि र्व्यवहारतः ॥३१८॥

बाह्यान्तर जगत्सर्वं, शुद्धब्रह्मोपयोगिनाम्।
ब्रह्मानन्दप्रदं भूयात्, मुदाना तु त्वहेतवे ॥ २०५ ॥

सर्वविश्वस्थलोकानां, भक्तिरत्नादिदानतः
कर्तव्या सर्वसाधूनां, यथाशक्ति यदा तदा ॥ २९६ ॥

आत्मशुद्धोपयोगार्थ, सेवा भक्तिप्रसाधनम्
दयादानादिभिः सेवा, कर्तव्या देहिना सदा ॥ २९७ ॥

आत्मोपयोगिना किञ्चित्, कर्तव्य नावतिष्ठते
मुक्त्यर्थं च तथा कर्म, कुर्वन्ति व्यवहारतः ॥ २९८ ॥

मनोवाक्काययोगाना, मुपयोगं सुयोगिनः
उपकाराय कुर्वन्ति, शुद्धोपयोगजीविनः ॥ २९९ ॥

उपग्रहोऽस्ति सर्वत्र, जीवाना च परस्परम्
उपग्रहप्रवृत्तिस्तु, जीवन्मुक्तसयोगिनाम् ॥ ३०० ॥

सत्कर्म देहपर्यन्त, कुर्वन्ति वीतरागिणः
अत आदेहमर्हन्तो, विश्वजीवोपकारिणः ॥ ३०१ ॥

अर्हतां मार्गमालम्ब्य, सप्तानं ज्ञानयोगिनः
यद्योग्यं तत्प्रकुर्वन्ति, कर्म स्वपरशर्मदम् ॥ ३०२ ॥

धर्मजातिक्रियावर्ण–, देशभेदाद्युपाश्रितः
निर्मोहत्व समाश्रित्य, प्रवर्तन्ते मुनीश्वराः ॥ ३०३ ॥

अन्धश्रद्धात्वयातानां, विरुद्धभिन्नधर्मिणाम्
उपकाराय वर्तन्ते, जैनाः शुद्धोपयोगिनः ॥ ३०४ ॥

स्वोपयोगेन धर्मोऽस्ति, बन्धोऽस्ति मोहभावतः
कर्मबन्धः कषायेन, मुक्तिः साम्येन देहिनाम् ॥ ३०५ ॥

रागद्वेषपरीणाम, एव ससारकारणम्,
रागद्वेषारिहन्तृणां,–मोक्ष एव करस्थितः ॥ ३०६ ॥

अनुलक्ष्य निजाऽऽत्मान, वर्तन्ते योग्यहेतुभिः
अविरोधो विरुद्धेषु-, हेतुषु ब्रह्मवेदिनाम् ॥३५५॥

परस्परविभिन्नेषु, बाह्येषु धर्महेतुषु
व्रतक्रियाणा सापेक्ष-हेतुत्वमुपयोगिनाम् ॥३५६॥

मनोवाक्कायसशुद्ध्या, सात्त्विकान्नादिना तथा,
सात्त्विकबुद्धियोगेन, शुद्धब्रह्म प्रकाशते ॥३५७॥

उपादाननिमित्ता ये, शुद्धोपयोगहेतवः
स्वाधिकारेण ससेव्या, गीतार्थगुरुनिश्रया ॥३५८॥

श्रीचतुर्थगुणस्थान, मारभ्य स्वोपयोगनाम्,
आप्नुवन्ति जना ब्रह्म-, शक्तीश्चात्मोन्नतिक्रमात् ॥३५९॥

कर्मणा निर्जरा वस्त्व, श्चाल्पबन्ध' प्रजायते
सम्यग्दृष्टिमनुष्याणा, मास्रवारम्भकारिणाम् ॥३६०॥

आत्मोपयोगिना नृणा, महिसा आन्तरा यत.
हिसाभाव विनानैव, हिसात' कर्मबन्धता ॥३६१॥

आत्मोपयोगिना दोषा, नश्यन्ति पूर्णवेगत'
आत्मशुद्धिर्भवेत्तूर्ण, तत्र किञ्चिन्न संशयः ॥३६२॥

आत्मोपयोगिनः सन्तो, गृहस्थाश्च विवेकतः
बहिरन्त'प्रवर्तन्ते, मोक्षार्थं तत्प्रवृत्तयः ॥३६३॥

गच्छादिमतभेदाये, क्रियादिभेदवृत्तयः
तत्रोपयोगिनः सन्तो, मुह्यन्ति न कदाग्रहात् ॥३६४॥

सर्वगच्छस्थिना' सन्तो, गृहस्थाश्चोपयोगिनः
स्वस्वगच्छक्रियावन्त' समत्वान्मुक्तिगामिनः ॥३३५॥

सर्वगच्छक्रियादीना, तात्पर्यमाऽऽत्मशुद्धये,
क्रियादिमतभेदेषु, छिद्यन्ति न समत्वतः ॥३६६॥

औत्सर्गिकापवादाभ्यां, क्रियमाणेषु कर्मसु
प्रभोः स्मृतिप्रवाहोऽय-उपयोगः स इष्यते ॥३४३॥
शुद्धाऽऽत्मसस्मृते र्धारा, वर्तते या प्रतिक्षणम्,
शुद्धोपयोग इष्य स, आत्मशुद्धिप्रदो महान् ॥३४४॥
सर्वकर्मविनाशार्थं, एण शुद्धाऽऽत्मसस्मृति
धार्या प्रतिक्षण कर्म-, कुर्वद्भि कर्मयोगिभि ॥३४५॥
शुद्धाऽऽत्मश्रीमहावीर, स्मृति भृश सुरागतः
उपयोग प्रविज्ञेयो, हृदि धार्यो विवेकिभि. ॥३४६॥
आत्माऽहं सचिदानन्दो, गुणपर्यायभाजनम्,
इत्येव या स्मृति. सैव, शुद्धोपयोग इष्यते ॥३४७॥
क्रियमाणेषु कार्येषु, प्रतिक्षण प्रभो स्मृति'
सोपयोगोऽस्ति विज्ञेय, स्ततो मोहो न जायते ॥३४८॥
धर्म्ययुद्धादिकार्येषु, प्रवृत्ता स्वाधिकारतः
शुद्धोपयोगिनो भव्या , कुर्वन्ति कर्मनिर्जराम् ॥३४९॥
त्यागिनश्च गृहस्थाये, स्वाधिकारप्रवर्तका.
शुद्धोपयोगतो मुक्ति, यान्ति तत्र न संशय ॥३५०॥
क्षणमात्रमपि प्राप्त, उपयोग य एकश
मुक्तिमवश्य सो याति, सम्यग्दृष्टि स्वभावत ॥३५१॥
परस्परविरुद्धाना, वेषाचारादिकर्मणाम्
सापेक्षया निमित्तत्व, सात्मोपयोगिना भवेत् ॥३५२॥
परस्परविरुद्धत्व, धर्मनिमित्तकर्मसु
मिथ्यादृशा भवेदेव, मिथ्यात्वमोहवर्धकम् ॥३५३॥
असख्यधर्मवर्तिना, भिन्नाना स्वाधिकारत
आत्मोपयोगहेतुत्व, ज्ञायते ज्ञानिभि. सदा ॥३५४॥

असख्यजातिविधाना, ग्रन्थकोटिस्तु भूतले,
तत्पारमाऽऽत्मबोधेन, पार्यते स्वोपयोगिभि' ॥४२७॥
दर्शनधर्ममार्गाणा, सर्वसत्यं निजाऽऽत्मनि,
विज्ञायचाऽऽत्मशुद्ध्यर्थं, जैनधर्म प्रसाधय ॥४२८॥
षड्द्रव्यनवतत्त्वाना-, नयनिक्षेपभङ्गतः
श्रद्धानपूर्वक ज्ञान, सम्यग्दर्शनमुच्यते-॥४२९॥
सम्यग्दर्शनलाभेन, सत्फला धर्मसाधना,
निष्फलधर्मकृत्य स्यात्, सम्यग्दर्शनमन्तरा ॥४३०॥
सम्यग्दर्शनमेवाऽस्ति, शुद्धोपयोगआत्मनः
सम्यग्चारित्रमेवाऽस्ति, शुद्धोपयोगआन्तरः ॥४३१॥
शुद्धोपयोगिनासर्व,-वाणीकायादिवर्तनम्;
स्वर्गायमुक्तयेवास्या, तत्रकिञ्चिन्न संशयः ॥४३२॥
दया सत्यं तपादान,-मस्तेयंचापरिग्रहः
आत्मदृष्टिश्च सत्सेवा, शुद्धोपयोगहेतवः ॥४३३॥
भक्ताना भावत' सेवा, प्रमाणिक प्रवर्तनम्,
पारतन्त्र्यं न भोगाना, रोगादौ न च दीनता ॥४३४॥
साहाय्यदु:खभोक्तॄणा, मनीतिवर्जन सदा,
सत्याँगेषु महारागः शुद्धोपयोगहेतवः ॥४३५॥
सर्वविश्वस्थजीवाना, मुपकारप्रवृत्तयः
सर्वथा मदिरात्यागो, मांसस्यपरिवर्जनम् ॥४३६॥
व्यभिचारस्य सत्यागो, दुष्टव्यसनवर्जनम्,
पशुपक्षिमनुष्याणा, हिंसात्यागो विवेकिता ॥४३७॥
चारित्रिणा महाभक्तिः स्थिरप्रज्ञाक्षमार्जवा'
इत्यादिसद्गुणैर्मोक्षो, विश्वस्थदेहिनाभवेत् ॥४३८॥

सर्वपुद्गलतोभिन्नो, राग'शुद्धात्मन शुभ
आत्मरागेण शुद्धात्म-, ज्ञानी ब्रह्मरसी भवेत् ॥४१५

आत्मपुद्गलसयोगा-दनादिकालतोऽशुभ·
वैभाविकपरीणामो, वर्तते सर्वदेहिनाम् ॥४१६॥

वैभाविकपरीणाम,-नाशआत्मोपयोगत·
आत्मोपयोगिना शुद्ध , परीणाम प्रजायते ॥४१७॥

आत्मानन्दस्य वाञ्छाचेत्, कामवृत्तिनिवारय,
यत्रकामोनतत्राऽस्ति, स्वाऽऽत्मारामोप्रवेदय-॥४१८॥

यावत्कामविकाराणा, पूर्णक्षयो न जायते,
तावत् स्त्रीस्पर्शरूपेभ्या, दूरस्थेय सुयोगिभि' ॥४..

पौद्गलानन्दवन्त·स्यु, गृहस्था मुख्यभावत
आत्मानन्दस्य लाभार्थ-सम्यग्दृष्ट्या प्रवर्तकाः ॥

अविरता गृहस्था स्यु सम्यग्दृष्टिप्रधारका·
व्रताद्यैर्विरताजैना -शुद्धसम्यक्त्वशालिनः ॥४२·

सर्वकर्मक्षयार्थं ते, गृहस्थधर्मपालकाः
पौद्गलानन्दभोक्तारो, हृदिब्रह्मसुखार्थिन· ॥४२

पौद्गलानन्दतोऽनन्त, सुख नित्य निजाऽऽत्मनि
तत्सुखाऽवाप्तयेदृष्टि, गृहस्थाना प्रवर्तते ॥४२३॥

पौद्गलानन्दभोगार्थ-सुयताश्चगृहस्थिताः
आत्मानन्दाऽप्तयेतेस्यु, देशविरतिधारिण ॥४

शाताऽशाताप्रभोक्तार, आत्मशुद्ध्यार्थमुद्यता
सन्तआत्मोपयोगेन, प्रवर्तन्तेव्रतस्थिता ॥४२.

आत्मशुद्धोपयोगेन, व्रताव्रतेषुसाम्यवान्,
जीवन्मुक्तोभवेज्ज्ञानी, मुच्यते धर्मसाधनै· ।

रोगादिजन्यदुःखेऽपि, ब्रह्मनत्त्वविचारिणाम्,
आत्मोपयोगिनानित्य–, मानन्दोल्लासआत्मनि ॥४५१॥
उपयोगेनवेत्तार–स्मार स्मार विचिन्तय,
विस्मृत्यबाह्यभाव त्वं–, लीनोभवनिजाऽऽत्मनि ॥४५२॥
दूरीकृत्यप्रमादांस्त्व–शुद्धाऽऽत्मानस्मर द्रुतम्,
एकमाऽऽत्माजगत्सार सत्यहृद्प्रिधारय ॥४५३॥
सर्वसारस्यसारोऽय–, माऽऽत्मातत्त्वमसि स्वयम्
सोऽहप्रज्ञानमाऽऽत्माऽस्मि, कालस्य कालजित्त्वहम् ॥४५४॥
वादांश्चप्रतिवादांश्च–कुर्वन्त' सर्वपण्डिताः
आत्मसुख न सयान्ति, शुद्धोपयोगमन्तरा ॥४५५॥
दर्शनधर्मशास्त्राणा, मोहाल्लोका परस्परम्,
युद्ध्यन्तिकर्मबध्नन्ति, यान्तिजन्मपरम्पराम् ॥४५६॥
सर्वदर्शनधर्माणा, सारसत्यवदाम्यहम्,
रागद्वेषक्षयः कार्यः कर्तव्यास्वाऽऽत्मशुद्धता ॥४५७॥
सर्वयोगादिसारोऽस्ति–ससाध्यावीतरागता,
आत्मोपयोगतासाध्ये, त्येवब्रुवन्ति पण्डिताः ॥४५८॥
मनोवाक्कायपावित्र्या–दात्मनः पूर्णशुद्धता,
कर्तव्यासासताप्राप्त्या–, सत्यमेववदाम्यहम् ॥४५९॥
आर्या. स्युः सद्गुणैः सर्वे, सदाचारैर्भुवस्तले,
मनोवाक्कायशुद्ध्याये–, स्वाऽऽत्मशुद्धिविधायिनः ॥४६०॥
आत्मशुद्धिविनादेव–देवोभिर्भक्तदेहिनाम्,
मुक्तिप्रदीयतेनैव, स्वाऽऽत्मनानिजमुद्धरेत् ॥४६१॥
जायतेनकदामुक्ति, राविर्भूतगुणैर्विना
ईश्वरेणाऽपिनोदेया, सत्यमेनद्विचारय ॥४६२॥

मुक्ति स्वर्गश्च नारीणा, शूद्राणा म्लेच्छदेहिनाम्,
पापकर्मपरित्यागात्, सद्गुणाचारतश्चवै ॥४३९॥
पापाचारविचाराणा, पश्चात्तापो भृश भवेत्
ईश्वरप्रार्थनायोगात्, पवित्राऽऽत्मास्वयंभवेत् ॥४४०॥
पूर्वोक्तसद्गुणाचारै, जैनधर्मो जगत्त्रये,
सर्वजातीयलोकाना, मुक्तिदोऽस्तिस्वभावत ॥४४१॥
पापाद्दु खसुखं धर्मात्, सर्वत्र विश्वदेहिनाम्,
इतिविज्ञायधर्मार्थं, जीव ! वारय दुर्गुणान् ॥४४२॥
दुष्टव्यसनदासाये, दुर्गुणैर्येच जीवका
दुष्टप्रवृत्तिदासाये, मुक्तियान्ति न हिंसका ॥४४३॥
विनेयस्तत्त्वजिज्ञासु, रार्हत सत्यपालक
शुद्धोपयोगयोग्य'सो, मृतःसन्यश्चजीवति ॥४४४॥
सद्गुणैर्येच जीवन्तो, मृताये दुष्टवृत्तिभि
येचजीवन्ति मोक्षार्थं, शुद्धाऽऽत्मानोभवन्तिते ॥४४५॥
अन तमात्मसामर्थ्यं, प्रादुर्भवतिचेतने,
आत्मोपयोगत' पूर्णं, परब्रह्म प्रकाशते॥४४६ ॥
वैभाविकपरीणामाद्, भिन्नो निजाऽऽत्मनि स्फुटम्,
स्वाभाविकपरीणाम शुद्धोपयोग उच्यते ॥४४७॥
वैभाविकपरीणामाद्, भिन्न' स्वाभाविकाऽऽत्मनि,
उपयोगपरीणामं-शुद्धरूप भव्यचेतन ! ॥४४८॥
सर्वविश्वसमाजाना, कल्याणायकलौमहान्,
शुद्धोपयोग एवाऽस्ति, सर्वथा मोक्षदायक ॥४४९॥
सर्वदोषविनाशाय, सर्वसद्गुणहेतवे,
कृत्स्नकर्मक्षयार्थंच, शुद्धोपयोगमाचर ॥४५०॥

सम्यक्श्रद्धानसम्यक्त्व-लाभात्पश्चात्प्रकाशते,
अल्पकालेचिरकाले, चारित्र चाऽऽत्मन• स्फुटम् ॥४७५॥
स्वाऽऽत्मानंस्व परिज्ञाय, शीघ्रमुत्तिष्ठजागृहि,
स्वपर्यायगुणानात्व, माविर्भावकुरुद्रुतम् ॥४७६॥
आत्मनः पूर्णशुद्धिर्या, सैवसाध्या जिनोदिता
साध्यलक्ष्योपयोगेन, स्वाऽऽत्मशुद्धिकुरुद्रुतम् ॥४७७॥
साध्यलक्ष्यं हृदिध्यात्वा, कर्तव्यकार्यमाचर !!
आत्मोत्साहेनवर्तस्व, प्रमादाँश्चनिवारय ॥४७८॥
प्रतिक्षणपरब्रह्म-, शुद्धरूपविचारय,
भूया' शुद्धाऽऽत्ममग्नस्त्वं, विस्मृत्यमोहभावनाम् ॥४७९॥
निर्ममोभवसर्वत्र, दृश्याऽदृश्येषुवस्तुषु,
नाऽहंकारीभव व्यक्त-, दृश्यादृश्येषु सर्वथा ॥४८०॥
साक्षिभावेनसर्वत्र, वर्तस्वस्वोपयोगत'
औपचारिककार्येषु, निर्लेपोभवबोधत ॥४८१॥
मृत्युतानिर्भयीभूय-स्वाऽऽत्मनिनिर्भयंचर,
जातस्यवपुषोनाशः स्वयंत्वमविनाशवान् ॥४८२॥
जातानाहिविनाशोऽस्ति, तेषाशोकंनिवारय,
आत्माऽसिसच्चिदानन्दः स्वस्वरूपंविचारय ॥४८३॥
साधयस्वाऽऽत्मनः शुद्धि, वारय मोहवासनाम्
जनान् स्मारय सद्ब्रह्म-धारय स्वोपयोगिताम्-॥४८४॥
जीव !! शुद्धोपयोगेन, म्रियस्व मोहभावतः
विस्मर मोहभावाँस्त्व, मात्मरूपंच संस्मर-॥४८५॥
असंख्यमार्गा मोक्षस्य, सन्तिस्वाऽऽत्मोपयोगिनाम्,
तेषामेकमपिप्राप्य-सिद्धाः सेत्स्यन्ति देहिनः ॥४८६॥

देवस्यसद्गुरोर्भक्त्या-स्वाऽऽत्मशुद्धिः प्रजायते.
सेवाभक्तिपरीणामाद्-भवन्तिसात्त्विकागुणाः ॥४६३॥
सेवाभक्तिपरीणामो, जायेनाऽऽत्मनआत्मनि,
आत्मनाजायतेचित्ते-सात्त्विकमोहमिश्रक ॥४६४॥
सेवाभक्तिपरीणाम. प्रशस्यमोहसयुत
केवलज्ञानत पूर्व, वर्तते सर्वधर्मिणाम् ॥४६५॥
शुद्धाऽऽत्मरूपदीपाग्रे, स्फटिकाच्छादनं यथा,
तथासात्त्विकमोहीय-मिश्रस्वाऽऽत्मिकसद्गुणाः ॥४६६॥
स्फटिकेन यथादीपो, नावृतोऽ भवेत्तथा,
सात्त्विकेभ्यो निजाऽऽत्मीय, गुणा स्युर्नावृताः खलु॥४६७॥
आत्मशुद्धोपयोगेन, सेवाभक्त्यादिकारिणाम्,
सात्त्विका नवबन्धाय, प्रत्युतमुक्तिहेतवे ॥४६८॥
मुक्तिप्रति समान्येया, अत सात्त्विकसद्गुणा
सात्त्विकसद्गुणाद्भिन्ना, ज्ञानाद्या आत्मसद्गुणाः ॥४६९॥
सात्त्विकगुणकर्मभ्यो, भिन्नोऽहं ज्ञानदर्शनी,
तथाऽपिस्वाऽन्यशुद्ध्यर्थ, यतेऽहंतत्प्रसाधनैः ॥४७०॥
सात्त्विकगुणकर्माणि, साधनानिनिबोधत,
आत्मोपयोगतस्तानि, व्यापृणीहि यथातथम् ॥४७१॥
सात्त्विकगुणकार्येषु, सम्यक्साधनबुद्धित
प्रवर्तस्वोपयोगेन-, स्वाऽन्योपग्रहहेतवे ॥४७२॥
सात्त्विकगुणकर्माणि, पुद्गलाश्चविशेषत
स्वान्योपकारहेत्वर्थं व्यापृणीहिविवेकत ॥४७३॥
आत्मोपयोगिनोलोका , साधनसाध्यवेदिन
यथायोगप्रवर्तन्ते, सम्यग्निश्चयलोकिन ॥४७४॥

पश्चात्तापोऽस्तु दोषाणां, गुणानामनुमोदना,
सर्वसङ्घस्य दासाऽनु,-दासोऽहमुपयोगवान् ॥४९९॥
दासोऽहं सर्वसाधूनां, साध्वीनांच विशेषतः
तत्कृपया मदुद्धारो, भूयात्तत्प्रार्थयाम्यहम् ॥५००॥
सर्वसङ्घस्य सेवायां, स्वार्पणभाववानहम्,
आत्मशुद्धोपयोगार्थं, यते निष्कामभक्तितः ॥५०१॥
आत्मनोगुणदोषाणा-, कर्तव्यंच निरीक्षणम्;
पश्चात्तापादियोगेन-, कर्तव्या चाऽऽत्मशुद्धता ॥५०२॥
गुप्ताव्यक्ताश्चयेदोषा, हर्तव्या पूर्णयत्नतः
दोषाभवाय मोक्षाय, गुणाज्ञेया विवेकनः ॥५०३॥
गुणा निजाऽऽत्मनोरूपं, मोहरूपंतु दुर्गुणा.
दोषवृन्दविनाशेन, स्वाऽऽत्मशुद्धिकुरु द्रुतम् ॥५०४॥
मुक्तिःकदाऽपि नस्याद्धि, रागद्वेषक्षयं विना,
अतोरागादिदोषाणां, नाशाय त्वं यतस्वभोः ॥५०५॥
दोषप्रमादनाशार्थं-, माऽऽत्मरूपं विचारय,
गुणान्व्यक्तान् कुरुष्वत्वं, प्रमादं मा कुरुक्षणम् ॥५०६॥
गारुडिको यथा सर्प-विषमुत्तारयेद् द्रुतम्,
जाङ्गुलीमन्त्रयोगेन, ज्ञानी मोहविषं तथा ॥५०७॥
शुद्धोपयोगमन्त्रेण, मोहाहेर्विषमुत्तरेत्,
ब्रह्मविद्भवतिब्रह्म निर्भयोब्रह्मविज्जनः ॥५०८॥
अग्निरूपा भवेन्नून, मग्नियोगेन वर्तिका,
शुद्धाऽऽत्मभावनालीन. शुद्धाऽऽत्माजायते तथा ॥५०९॥
यथाऽऽत्मकथनं तद्वद्, वर्तनं शक्तितो भवेत्
तदानिजाऽऽत्मनःशुद्धि, स्तथा मुक्तिश्च जायते ॥५१०॥

सम्यक्त्वदर्शनव्यक्त, माऽऽत्मोपयोग इष्यते
आत्मोपयोगिना सर्वे-मार्गा मोक्षाय भाषिता ॥४८७॥
सम्यक्त्वदर्शन प्राप्य-, मा प्रमाद कुरुष्व भोः
आत्मन् ! शुद्धस्वरूपते, चिन्तय स्वस्थिरोभव ॥४८८॥
सत्याऽऽसत्यच विज्ञाय, मा मुह्य मोहकर्मणि,
असत्ये वर्तमानोऽपि, तत्र सत्य न वेदय ॥४८९॥
सम्यग्दृष्ट्या प्रविज्ञाय, स्वाऽऽत्मधर्मे रतिं कुरु
प्रारब्धकर्मभोगेषु, रति मा कुरु चेतन !! ॥४९०॥
वैषयिकरतिंत्यक्त्वा, शुद्धाऽऽत्मनि रति कुरु,
पवित्राऽऽत्मा भजस्पष्ट, परब्रह्ममयोभव ॥४९१॥
सम्मील्य सागर बिन्दु, यथाब्धिरूपताभजेत्
तथा परात्मतां प्राप्य, स्वाऽऽत्मासिद्धो भवेत्स्वयम् ॥४९२॥
मनोवाक्कायजान् दोषान्, वारय निजशक्तित·
धारय सद्गुणान् सर्वान्, जीव ! स्वाभाविकैर्गुणै ॥४९३॥
सन्त्यज्य दुर्मति दुष्टा, सन्मति भज भावत
शुभाऽशुभविपाकेषु, हर्षं शोकश्च सत्यज ॥४९४॥
कर्माधीना जगज्जीवा, मित्राणि शत्रवो न ते,
आत्मोपयोगभावेन, सर्वजीवान् क्षमापय ॥४९५॥
रागद्वेषौ न मे सर्व-, विश्वस्मिन् देहिन· प्रति
उत्थितोऽह स्वमुक्त्यर्थं, समोऽह सर्वदेहिषु ॥४९६॥
परब्रह्मपदाऽवाप्त्यै, मनोवाक्कायसाधनै
उत्थितोऽहंपरप्रीत्या, सद्गुरु कृपयाभृशम् ॥४९७॥
परब्रह्ममहावीर-कृपा याचे स्वमुक्तये,
सतां कृपाकटाक्षेण, मदुद्धारो भवेद् ध्रुवम् ॥४९८॥

इलापुत्रोगतो मुक्ति, माऽऽत्मनोभावनाबलात्,
आत्मशुद्धोपयोगेन, आपाढ'केवलीप्रभुः ॥५२३॥
आत्मभावनया मुक्ति, मनन्ता, सल्लुलेभिरे,
भावनारूढजीवाना, शुद्धोपयोग आन्तरः ॥५२४॥
दानादिधर्मकार्याणि, न फलन्ति च ता विना,
शुभाच्छुद्धा प्रजायेत, भावना मुक्तिदायिनी ॥५२५॥
आत्मोपयोगदातृत्वे, भावनाया महद्‌बलम्,
बाह्यक्रियाविनाभावाद्, यथायोग फल भवेत् ॥५२६॥
आत्मनःशुद्धपर्यायाः सिद्धाऽऽत्मादिप्रभेदत'
ज्ञातव्या उपयोगेन, सद्‌गुरुबोधयुक्तिभिः ॥५२७॥
अर्हन्नस्तिनिजाऽऽत्मैव, सिद्धआत्मैवशाश्वतः
आचार्योऽस्तिनिजाऽऽत्मैव, स्वाऽऽत्मैववाचकप्रभुः ॥५२८॥
साधुरस्तिनिजाऽऽत्मैव, स्वाऽऽत्मैव परमेष्ठिराट्,
शुद्धदर्शनमाऽऽत्मैव, ज्ञानमाऽऽत्मैव सर्वथा ।५२९॥
स्वाऽन्यप्रकाशकंज्ञान, ज्ञानेनाऽऽत्माप्रलक्ष्यते,
स्वभाव आत्मनो मुख्यो, ज्ञान ब्रह्मैवसर्वदा ॥५३०॥
निजाऽऽत्मैवाऽस्तिचारित्र, रमणं स्थैर्य माऽऽत्मनि,
शुद्धोपयोग एवाऽस्ति, चारित्र कर्मनाशकम् ॥५३१॥
आत्मवीर्यं निजाऽऽत्मैव, वर्तते तन्निजाऽऽत्मनि,
आत्माऽसद्‌ख्यप्रदेशेषु, पर्यायगुणशक्तिदम् ॥५३२॥
निजाऽऽत्मैव तपो बोध्य, सर्वेच्छारोधकंमहद्,
कर्मणा निर्जरायेन, भवेन् मुक्तिप्रदायकम् ॥५३३॥
गुणाश्चसर्वपर्याया, अनन्ता आत्मसस्थिताः
स्यादाऽऽत्माऽभेदतस्तेषा, मैक्यंजानन्तिपण्डिता. ॥५३४॥

पालनंच प्रतिज्ञायाः पूर्णशुद्धाऽऽत्मसंस्मृति
चतुर्विधमहासंघ–, सङ्गसेवाप्रवर्तनम् ॥५११॥
निरुपाधिदशाप्राप्ते, र्हेतूनामवलम्बनम्
बाह्यसङ्गेपुनिःसङ्ग–, वर्तन मान्तरं कुरु ॥५१२॥
आत्मपक्वदशाप्राप्त्यै–मोहकृत्सङ्गवर्जनम्,
यथायोग्यं प्रकर्तव्य, यत्रतत्रयदातदा ॥५१३॥
शुद्धाऽऽत्मभावनावेगा–दाविर्भावो निजाऽऽत्मनि,
आत्माऽऽनन्दसमुद्रस्य, जायतेऽनुभवोहृदि ॥५१४॥
प्रतिक्षण हृदिव्यक्ता, कर्तव्या ब्रह्मभावना,
यत्रतत्रसदाभाव्य' शुद्धाऽऽत्मा ध्यानयोगतः ॥५१५॥
सद्गुरुभक्तिसेवाद्यै, रात्मपातो न जायते,
निपातोऽपिनभक्ताना, गुर्वादिभक्तिकारिणाम् ॥५१६॥
दोषान् मुक्त्वा निजाऽऽत्मान, प्रति क्रमणयोगत
आत्मशुद्धिर्भवेत्पूर्णं, तत्रमग्नोभवस्वयम् ॥५१७॥
सद्गुणाना प्रकाशाय, दोषाणानाशहेतवे,
यद्योग्यतत्प्रकर्तव्य, योग्योपायैर्यथातथम् ॥५१८॥
आत्मनिभवमग्नस्त्व, पूर्णप्रीत्याभृश स्वयम्,
आत्माऽनुभवसप्राप्त्या, निर्विकल्पो भविष्यसि ॥५१९॥
शुद्धाऽऽत्मान विनाह्यन्यान्, सङ्कल्पांस्त्व भृशत्यज
सर्वथाऽऽत्मोपरिप्रेम–, धारयोत्साहवीर्यत ॥५२०॥
यादृग्भावोभवेद्यस्य, फलतस्याऽस्तितादृशम्,
आत्मशुद्धोपयोगेन, फल्मुक्तिर्निजाऽऽत्मन ॥५२१॥
आत्मभावेनमोक्षोऽस्ति, भव्याना भावनावताम्,
भरताद्या गतामुक्ति, माऽऽत्मनो भावनाबलात् ॥५२२॥

अनादिकालसयोग, आत्मनः कर्मणो द्वयोः
आत्मा निजाऽऽत्मभावेन, कर्महन्ता स्वयंभवेत् ॥५४७॥
सर्वशक्तिमयः स्वाऽऽत्मा, दैन्यं किञ्चिन्न धारय
सर्वशक्तिप्रकाशार्थं, यतस्व पुरुपार्थत' ॥५४८॥
आत्मोल्लाससमुत्साहा, ज्जीव '' शुद्धाऽऽत्मनिस्वयम् ।
आत्मानन्दरसास्वादं, कुम्ब्व स्वाऽऽत्मभावत' ॥५४९॥
आत्मानन्दाऽमृतंपीत्वा, भवमग्नो निजाऽऽत्मनि,
सर्वसाधनतः साध्य, माऽऽत्मानन्दस्यजोवनम् ॥५५०॥
स्वलक्ष्ये निश्चित ध्येयं, पूर्णानन्दरसोदधेः
कर्तव्यं सर्वथा पानं, त्यक्त्वा मोहविष द्रुतम् ॥५५१॥
मनः स्वर्गो मनःश्वभ्रं, ससारो मन एवच
मोहरूपं मनो जित्वा, मुक्तो भवति चेतनः ॥५५२॥
मनोनाशाद्भवेन्मृत्यु र्मोहादि कर्मणा द्रुतम् ।
मोहक्षयेन मोक्षोऽस्ति, मोक्षेऽनन्तं सुख सदा ॥५५३॥
पर्यायाणागुणानाञ्च, व्यक्तभावोऽस्तिसिद्धता,
सन्तस्तेव्यक्तिरूपेण, भवन्ति गुणपर्ययाः ॥५५४॥
व्यक्तीभवन्तिनाऽसन्तः सन्तोव्यक्ताभवन्तिते,
नाऽसतोजायतेसत्त्वं, सतोऽसत्त्वं न जायते ॥५५५॥
गुणा अनन्तपर्याया, आत्मनिसन्ति सत्तया
सद्भ्यः सामर्थ्यपर्याया, अनन्ता व्यक्तभावतः ॥५५६॥
आत्मा सामर्थ्यपर्याय-, व्यक्तीभावात् भवेत्प्रभुः
सिद्धोबुद्धोजिनेशाऽऽत्मा, स्वयम्भुर्भगवान् विभु ॥५५७॥
अव्यक्त सत्तया स्वाऽऽत्मा, व्यक्तोऽव्यक्तगुणादिभिः
अव्यक्ता॰ सन्ति सद्व्यक्ताः पर्यायाश्चगुणा निजे ॥५५८॥

आत्मनः सद्गुणाः सर्वे, स्वाऽऽत्मरूपा अनादितः
सत्तातो विद्यमानास्ते, भवन्ति व्यक्तरूपिणः ॥५३५॥
आत्मशुद्धस्वभावेन, मोक्षोऽस्तीति विनिश्चितम् ।
रागद्वेषविभावेन, संसारोऽस्तीति निश्चितम् ॥५३६॥
जीवनस्वाऽऽत्मभावेन, मृत्युर्मोहेन निश्चितम्
जीवनं मरणं ज्ञात्वा, प्रमादं मा कुरुष्व भोः ॥५३७॥
मुक्तिराऽऽत्मनि विज्ञेया माऽन्यत्रात्र परिश्रमः,
आत्मन्येवनिर्जराज्यं, चाऽपराज्येषु मामुहः ॥५३८॥
स्वाश्रयेणैव जीव !! त्वं, मा जीव !! त्वं पराश्रयात्,
पारतन्त्र्यं महामृत्युः स्वातन्त्र्यमाऽऽत्मजीवनम् ॥५३९॥
स्वाऽऽत्मन्येवसुखं सत्यं, दुःखं हि जडमोहतः
आत्मानमन्तराकोऽपि, कदाचिन्नाऽस्तिशर्मवान् ॥५४०॥
आत्मनोरिपुरात्मैव, रागद्वेषादिसंयुतः
आत्मनो मित्रं माऽऽत्माऽस्ति, साम्येन कर्मनाशकृत् ॥५४
आत्मनो बन्धुरात्माऽस्ति, मैत्र्यादिभावसंयुतः ।
आत्मन ईश्वरः स्वाऽऽत्मा, ज्ञानचारित्रसंयुतः ॥५४२॥
आत्मनः सूर्य आत्माऽस्ति, शुद्धब्रह्मप्रकाशवान् ।
आत्मनश्चन्द्र आत्माऽस्ति, शमसंवेगसंयुतः ॥५४३॥
कर्मकर्ता निजाऽऽत्माऽस्ति, कर्मभोक्ता तथाऽऽत्मराट्,
कर्महर्तानिजाऽऽत्माऽस्ति, बद्धोमुक्तोऽस्त्यपेक्षया ॥५४
अनन्तशक्तिमान् ह्याऽऽत्मा, निजाऽऽत्मशक्तियोगतः
अनन्तशक्तिमत्कर्म, पौद्गलिकक्रियाबलात् ॥५४५॥
कुत्राऽपिबलवत्कर्म कुत्राप्याऽऽत्मा बली भवेत्,
ज्ञानसाम्यबलोपेत, आत्मा कर्मारिनाशकृत् ॥५४६॥

सम्यग्दर्शनलब्धारो, सर्वदर्शनधर्मतः
सत्यग्गृह्णन्ति सापेक्ष-, दृष्ट्या जैनाः शिवार्थिनः॥५७१॥
सम्यग्दृष्टि हृदि प्राप्य, पश्चाद् भूत्वोपयोगिन,
स्वाऽन्यलिङ्गेपुसिद्धार्थे, सेत्स्यन्तिते च सर्वथा ॥५७२॥
सम्यग्दर्शनसम्प्राप्त्या, प्रादुर्भवति चेतने,
शुद्धोपयोगसामर्थ्यं, सर्वकर्मविनाशकम् ॥५७३॥
अनेकान्तमताऽम्भोधिः सम्यग्दृष्टिजनोऽस्तिय,
सर्वधर्मस्यमर्माणि, जानाति साध्यलक्ष्यवान् ॥५७४॥
स्याद्वादनयसापेक्षा, ज्जिनादे सर्वदर्शनम्
माति मया परिज्ञातं, स्याद्वादनयबोधत' ॥५७५॥
सर्वदर्शनसत्याश-, दर्शकं जैनदर्शनम्
सर्वकदाग्रहान्मुक्त, शुद्धोपयोगदर्शकम् ॥५७६॥
रणद्विसत्यबोधेन, सर्वविश्वकदाग्रहान्
सर्वदर्शनसद्रूपं, जयताज्जैनदर्शनम् ॥५७७॥
जैनदर्शनमाऽऽत्माऽस्ति, स्वाऽऽत्माऽहंजैनदर्शनी,
जिनश्चजैनरूपोऽह, साध्यसाधनभावत ॥५७८॥
मुक्त्यर्थयोजिनैर्दिष्टो, जैनधर्मःसउच्यते,
आदर्शध्येयरूपोऽस्ति, पूर्णाऽऽत्मशुद्धिकारकः ॥५७९॥
आत्मनःपूर्णशुद्ध्यर्थं, जैनधर्मोऽस्ति साधनम्,
द्रव्यभावारिजेतारो, जैना जिनाऽनुयायिनः ॥५८०॥
जैनास्तु साधकाऽऽत्मानो, मोहनाशनतत्परा
रागद्वेषविजेतारो, केवलज्ञानिनो जिना' ॥५८१॥
जैनधर्मो जिनो जैन, आत्मैवचाऽऽत्मपर्यवाः
आत्मन शुद्धपर्याय-, सिद्धरूप मुपास्महे ॥५८२॥

आत्मनोऽनन्त सामर्थ्यं, मात्मन्येवस्फुट भवेत ,
कायादिमिश्रवीर्यात्स्व, भिन्न शुद्ध मदृद्बलम् ॥५५९॥
आत्मवीर्येणदेहस्य, सन्ति कम्पादिका' क्रिया
आत्मान मन्तरादेहो, मृतो भवति निश्चल. ॥५६०॥
आत्मानमन्तरादेहे-, ज्ञाता कोऽपि न विद्यते,
देहस्थोऽपि न दृश्योऽसौ, देहोमे ज्ञानवाँश्चस ॥५६१॥
स्थूल कृशश्चमेदेहो, ज्ञाता भिन्नोऽस्तिदेहत.
गृहाद्गृहीयथाभिन्न, स्तथाऽऽत्मादेहमस्थित ॥५६२॥
देहयोगेन यो देही, नष्टे देहे न नश्यति
आत्माऽस्तिदर्शनज्ञान-, चारित्रगुणवानस्वयम् ॥५६३॥
आत्मान मदृख्ययाऽनन्ता, भिन्ना. प्रतिशरीरिण
अनादिकालत कर्म-, मङ्गिन' शाश्वताऽन्यथा. ॥५६४॥
सर्वकर्मविनाशान्तो जीवो मुक्तो भवेत्प्रभु.
आत्मा पराऽऽत्मता याति, सिद्धोबुद्धो भवेद्विभु' ॥५६५
स्वर्गार्थं न शुभ कर्म, कामयेव्यवहारत
मर्वजीवोपकाराय, कर्मेत्स्वाऽधिकारत' ॥५६६॥
सर्ववेदादिशास्त्राणा, सारोऽस्तिन वदाम्यहम्।
आत्मशुद्धि प्रकर्तव्या, रागद्वेषविनाशत' ॥५६७॥
मर्वविश्वस्थधर्माणा, शास्त्राणा मर्म वेद्म्यहम्,
पुण्य स्वर्गाय मुक्त्यर्थं, पापस्यान्नरकायच ॥५६८॥
सर्वदर्शनमारोऽस्ति, मनोवाकायशुद्धित'
आत्मशुद्धि' प्रकर्तव्या, वदामीतिसुनिश्चयात् ॥५६९॥
सर्वदर्शनशास्त्रेषु, यत्सत्यतत्समाचर,
स्याद्वाददृष्टित.सर्व-, सत्याशान् यान्ति योगिनः ॥५७०

ज्ञात येन स मुक्तः स्यात्, सम्यग्दर्शननिश्चयात्,
आत्मोपयोगलीनत्वं, प्राप्यते ज्ञानयोगिभिः ॥५९५॥
मोहादिसर्ववृत्तीना, लयो मोक्षो भवेत् खलु,
महावीरस्यनाम्ना त्वं, वीरे लीनो भवद्रुतम् ॥५९६॥
स्वयंभव महावीरो, वीराद्वीरः प्रकाशते,
सत्तयाऽऽत्ममहावीरो, व्यक्तःसो भवति ध्रुवम् ॥५९७॥
सत्त्वरजस्तमोवृत्ति, मोहप्रकृतिरेवसा,
प्रकृतेर्भिन्नमाऽऽत्मान, पुरुषमेव बोधत ॥५९८॥
आत्मनोऽसङ्ख्यनामान, तैराऽऽत्मानंविचारय,
त्वत्तः प्रकाशते विश्व, स्वाऽऽत्मानंविद्धिसत्प्रभुम् ॥५९९॥
मां नय तमसो ज्योतिः परब्रह्मजिनेश्वर ॥
आत्माश्रुते निजाऽऽत्मान, मलक्ष्यो नैव लक्ष्यते ॥६००॥
आत्मोपयोगतोलक्ष्योऽ-लक्ष्य आत्मा निजाऽऽत्मना
अनुभवी विजानाति, स्ववेद्योऽहं चिदाऽऽत्मना ॥६०१॥
आनन्दज्ञानरूपोऽस्ति, सर्वजीवस्तथाऽऽत्मनः
ज्ञाता आत्मोपयोगेन, शुद्धनिश्चयबोधत. ॥६०२॥
एकाऽऽत्मा संग्रहेणस्या, चित्सत्तात. प्रवेदक.
आत्मसत्तोपयोगेन, सद्ब्रह्मैक्य प्रवेद्म्यहम् ॥६०३॥
सिद्धदेवसमाः पूर्णा, आत्मान' सन्ति सत्तया,
आत्मोपयोगतः सिद्धो-भविष्यामि न सशयः ॥६०४॥
गच्छादिसम्प्रदायाना, चर्चासु न पतेत् सुधीः
सर्वगच्छेषु मोक्षोऽस्ति, साम्योपयोगतो ध्रुवम् ॥६०५॥
गच्छादिमतभेदाना, मोहान्मुक्तिर्न जायते
मुक्ति' कषायमुक्त्याऽस्ति, साम्यात् कषायमुक्तता ।६०६॥

सर्वदर्शनरूपाऽऽत्मा, दर्शनान्याऽऽत्मनःस्फुटम्
श्रुतज्ञानस्य पर्याया, मिथ्यासम्यक्त्वरूपिणः ॥५८३॥
साधिते जैनधर्मेस्तु सर्वधर्माः प्रसाधिता'
सर्वेधर्मा'प्रगच्छन्ति, जैनधर्म प्रति ध्रुवम् ॥५८४॥
सर्वदर्शनपर्याया. संस्पृष्टास्त्याजिताश्चये,
केवलज्ञानलाभेन, प्रजायन्ते न ते पुन' ॥५८५॥
आत्मन' क्षायिकाद् भावात, केवलज्ञानदर्शनम्,
प्राप्तेरनन्तर स्वाऽऽत्मा, परमाऽऽत्माध्रुवभवेत् ॥५८६॥
शुद्धप्रज्ञासुपुष्पेव, भक्ति रिडॅयसात्त्विकी,
पिङ्गलेव स्थिरप्रज्ञा, मेरुदण्डोऽस्ति धीरता ॥५८७॥
पद्स्थानकस्ययचक्र, पट्चक्रतन्निजाऽऽत्मन'
सम्यक्चारित्रमेवाऽस्ति, ब्रह्मरन्ध्रोनजाऽऽत्मनि ॥५८८॥
अन्तराऽऽत्मा निजाऽऽधार–, चक्र मध्याऽऽत्मभावत'
स्वाऽधिष्टान स्थिरज्ञान, ज्ञेय माऽऽत्मोपयोगत ॥५८९॥
मणिपूरकचक्रस्यात, सम्यग्ज्ञान प्रतिष्ठितम्,
धर्मध्यानतु हृच्चक्र, कण्ठचक्र श्रुतमहद् ॥५९०॥
दर्शनज्ञानचारित्र, मेवाऽस्ति त्रिपुटी शुभा
निर्विकल्पोपयोगोऽस्ति–, ब्रह्मरन्ध्रस्थितमह ॥५९१॥
प्राणायामस्तु सो बोध्यो, मार्गानुसारिसद्गुणा'
नेतिश्चित्तस्यसशुद्धि, धौति सेवैव सात्त्विकी ॥५९२॥
वस्तिरेवगुरोर्बोधो, नौलिकर्मेव सत्क्रिया
पट्चक्रदेवदेव्यस्तु, स्वाऽऽन्तरा आत्मवृत्तय ॥५९३॥
ज्ञानयोगी विजानाति, पट्धारस्थानकमाऽऽत्मन
आत्मोपयोगत पट्धा–, स्थानकचक्रमाऽऽत्मनि ॥५९४॥

निर्विषोऽस्ति यथा सर्पो, दशन् नाऽन्यविनाशक'
सम्यग्दर्शनवान्जीव, स्तथास्वाऽन्याऽविनाशकः ॥६१९॥
पञ्चेन्द्रियैर्भवेद्भोगी, सम्यग्दर्शनवान् जनः
आत्मशुद्धोपयोगेन, स्वाऽल्पबन्धश्च मुक्तये ॥६२०॥
पशूना रक्षण कार्य, पक्षिणाञ्चविशेषतः
यतना सर्वकार्येषु, कार्य स्ववीर्यरक्षणम् ॥६२१॥
अन्नजलञ्चवस्त्रञ्च, देयं तदर्थिने शुभम्,
यत्काले यद्योग्यं स्या, त्तदेय मुक्तिकामिभि ॥६२२॥
मनोवाक्काययोगाना, बलवृद्धिश्चरक्षणम्,
आरोग्यंहि सदारक्ष्यम्, नारीभिश्चनरैस्तथम् ॥६२३॥
आत्मशुद्धोपयोगाय, आन्तरा बाह्यशक्तयः
प्राप्तव्याः सर्वथोपायै, र्वृद्धयुवकबालकैः ॥६२४॥
आजीविकादिसद्यत्नं, बाह्यदेहादिजीवनम्,
धार्यंसर्वजनः सम्यग्, शुद्धोपयोगहेतवे ॥६२५॥
देहादिजीवनोपायं, जीव्यंस्वाश्रयिभावत'
स्वतंत्रजीवनंधार्य, निर्दोषमाऽऽत्मशुद्धिकृत् ॥६२६॥
क्षात्रकर्मचसद्विद्या, कृषिर्व्यापारकर्मच,
सेवा चेतैर्गृहस्थैर्हि, जीव्यमाऽऽत्मोन्नतेः कृते ॥६२७॥
आन्तरजीवन पोष्य, श्रामाण्यस्वोद्यमादिकं
आत्मोपयोगशुद्ध्यर्थं, सत्त्वजीवनकारणम् ॥६२८॥
रोगिभ्यऔषधादीना, दान शक्त्यऽनुसारत.
विद्यादानञ्च बालेभ्यो, देय माऽऽत्मोपयोगिभिः ॥६२९॥
गृहाऽऽगतस्यसत्कारः कर्तव्यो भोजनाऽऽदिभिः
आपत्कालेचदुर्भिक्षे, कर्तव्यं लोकपालनम् ॥६३०॥

स्वगच्छेऽन्यवहारेण, वर्तिना समभावतः
कषायमुक्तितो मुक्ति, र्भवेत्तत्र न संशयः ॥६०७॥
श्वेताम्बरमतेमुक्ति, स्तथा दैगम्बरे मते,
सर्वकषायमुक्ताना, समशुद्धोपयोगिनाम् ॥६०८॥
वैष्णवानाञ्च शैवाना, बौद्धाना स्रोस्तिधर्मिणाम्,
मह्मदीयलोकाना, भवेन्मोक्ष. समत्त्वत ॥६०९॥
रागद्वेषपरीणाम-, कषायत्यागमन्तरा,
सर्वधर्ममनुष्याणा, मोक्ष' कदाऽपिनोभवेत् ॥६१०॥
उपयोगेन धर्मोऽस्ति, बन्धोऽस्ति परिणामत.
अधर्मोऽनुपयोगेन, क्रियातः कर्मबन्धनम् ॥६११॥
कर्मबन्धनकर्त्रीस्याद्, रागद्वेषयुता क्रिया,
कर्मबन्धनमुक्त्यर्थं, क्रिया स्वाऽऽत्मोपयोगिनी ॥६१२॥
सम्यग्दर्शनयुक्ताना, प्रशस्यपरिणामत.
अल्पोऽस्तिकर्मणाबन्धो, जायते निर्जराभृशम् ॥६१३॥
स्वल्पदोषमहाधर्मं, विज्ञाय सर्वकर्मसु,
सम्यग्दर्शनिर्जनाना, वर्तनञ्च भवेत्सदा ॥६१४॥
त्यागिनाञ्चगृहस्थाना, सम्यग्दर्शनधारिणाम्,
आत्मोपयोगिना सर्वा. प्रवृत्तयश्च मुक्तये ॥६१५॥
सम्यग्दर्शनयुक्ताना, पारम्पर्येण मुक्तये,
गार्हस्थ्ययोग्यकर्माणि, भवन्त्याऽऽत्मोपयोगिनाम् ॥६१६॥
पञ्चवर्णीयमृद्भोक्ता, शङ्ख' स्वपरिणामत.
स्वयश्वेतो भवेन्नूनं, तथा सम्यक्त्ववान्जन ॥६१७॥
सविषोऽस्तियथा सर्पो, लोकाना प्राणनाशक'
तथा मिथ्यात्वयुक्तोऽस्ति, जीव स्वाऽन्यविनाशक'॥६१८॥

चित्तैकाऽग्र्यंयदाऽध्येये, परब्रह्मणि जायते
तदाऽऽत्माऽऽनुभवःस्पष्टो, ह्यवेव वेदितो मया ॥६४३॥
दृष्टिसंस्थाप्यनाभौये, हृत्पद्मेच स्थिराऽऽत्मना
ध्यायन्ते ब्रह्मभूतास्ते, भवन्ति ब्रह्मदर्शनात् ॥६४४॥
साक्षात्कारः परायास्या, नाभौत्राटकयोगतः
आत्मपार न सयाति, वैखरी शब्दशक्तितः ॥६४५॥
सर्ववाचो निवर्तन्ते, ब्रह्मणोऽनुभवे स्फुटम्,
अनुभवः परायास्याद्, ब्रह्मलीनमहर्षिणाम् ॥६४६॥
आत्मोत्थितापराभापा, स्वाऽऽत्मज्ञानाऽवगाहिनी,
सत्यमकाशतेब्रह्म, वैखर्या नैव वर्ण्यते ॥६४७॥
नाभौसयमकर्तारो, ब्रह्मरूपं विजानते;
हृदिसयमकर्तारः पश्यन्तीपारगामिन, ॥६४८॥
कण्ठेसंयमकर्तारो, मध्यमापारगामिनः
योगाऽनुभविनःसन्तो, भवन्तिब्रह्मरूपिण ॥६४९॥
स्वाऽधिष्ठानेतथाऽऽधारे, चक्रेचमणिपूरके
चक्षुपोर्नासिकाऽग्रेच, देयादृष्टिर्निजाऽऽत्मन. ॥६५०॥
दृष्टिधृत्वाभ्रुवोर्मध्ये, ब्रह्मज्योतिःप्रलोकनम्,
त्राटकदृष्टितोध्येय, ब्रह्मज्योतिःप्रकाशते ॥६५१॥
ब्रह्मरन्ध्रेमनोधृत्वा, तत्राऽऽत्मन. प्रधारणम,
कर्तव्यसविकल्पेन, पश्चात्स्यान्निर्विकल्पता॥६५२॥
पिण्डस्थेनपदस्थेन, रूपस्थेननिजाऽऽत्मन.
ध्यानेनसत्परज्योति, ब्रह्मपश्यन्ति योगिनः ॥६५३॥
निर्विकल्पंपरब्रह्म, ब्रह्मरन्ध्रे विचिन्तयेत्,
अन्यन्न चिन्तयेत्किञ्चि, न्निर्विकल्पोभवेत्ततः ॥६५४॥

सूरिवाचकसाधूना, वैयावृत्य सुभावत
कर्तव्यश्च तथा सेवा, भक्तिराऽऽत्मोप योगिभि' ॥६३१॥
दानान्तराऽऽत्मशुद्धि स्या, त्तथा सद्गुणसद्गत
प्रादुर्भवति मोक्षार्थ, माऽऽत्मोपयोग आन्तरः ॥६३२॥
जातेर्लिङ्गस्यलक्ष्म्याश्च, देशस्यमोहवृत्तिभि॰
धर्माऽभिमानवृत्त्याच, मोक्षोनृणा न जायते ॥६३३॥
आत्मनिगुणपर्याया॰, सत्तात मन्त्यनादितः
सन्तोये कर्मणोनाशा, दाविर्भूता भवन्ति ते ॥६३४॥
आत्मनोगुणपर्याय-, व्यक्तये हेतवश्चये,
तेषा सदुपयोगेन, स्याऽऽत्मा सिद्धोभवेत्स्वयम् ॥६३५॥
स्थावरतीर्थयात्राभि, राऽऽत्मशुद्धि प्रजायते
जङ्गमतीर्थयात्राभि, राऽऽत्मशुद्धिर्भवेद्द्रुतम् ॥६३६॥
ॐ अर्हमन्त्रजापेन, चित्तशुद्धिर्भवेत्खलु,
ॐह्रीं अर्हमहावीर-, जापात् कर्मक्षयो भवेत् ॥६३७॥
आत्मोपयोगसिद्ध्यर्थं, मन्यैश्च विधिपूर्वकम्,
मन्त्रजाप सदाकार्य' पञ्चाना परमेष्ठिनाम् ॥ ॥६३८॥
सर्वयज्ञोत्तमोजापो, यज्ञ सेव्यो मुहुर्मुहु
मानसिकमहाजापा, न्मोहवृत्तिलयोभवेत ॥६३९॥
मन्त्रयोगेन शक्तीना, प्रादुर्भावोभवेद्धृदि,
शुद्धोपयोगहेतूना, मन्त्राणा जाप इष्यते ॥६४०॥
परब्रह्मोपयोगार्थ, स्मारकश्चाऽऽत्मतेजसाम्
जाप्योऽर्हश्रीमहावीर, पूर्णतेजोमय प्रभु ॥६४१॥
आत्मोपयोगतोऽनन्त-तेजोरूपश्चिदाऽऽत्मक
प्रकाशेत हृदि व्यक्त, आत्माराम सनातन ॥६४२॥

बाह्यसुखस्य कामाऽब्धेः पारं यातो न यास्यसि,
इन्द्रादिकभवेष्वेव, भोगा भुक्ता अनन्तशः ॥६९१॥
ज्ञात्वैवं भ्रान्तिमुत्सृज्य, स्वाऽऽत्मनि सुखनिश्चयम्,
कुरु शुद्धोपयोगेन, बाह्येषु निःस्पृहो भव ॥६९२॥
यदा पूर्णः प्रजायेत, स्वाऽऽत्मनि सुखनिश्चयः
तदासन्तोषवानाऽऽत्मा, भवत्येव महाप्रभुः ॥६९३॥
यावद्बाह्येसुखाशाऽस्ति, तावद् दुःखं प्रजायते
सन्तोषो न भवेत् पूर्णो, मनो भ्राम्यति भूतवत् ॥६९४॥
बाह्यसुखाय यत्प्रेम, तत्प्रेम दुःखदं भृशम्,
सुखीभूतो न लोकेऽस्मिन्, कोऽपिसत्यं विचारय ॥६९५॥
शुद्धोपयोगतः प्रेम, सुखार्थ मुत्तरोत्तरम्,
क्रमेणजायते शुद्ध, माऽऽत्मसिद्धिप्रदायकम् ॥६९६॥
जातेशुद्धोपयोगेहि, बाह्येषुकामवासना,
नश्यति निश्चयं तस्य, यान्ति शुद्धोपयोगिनः ॥६९७॥
बाह्यभोगपराधीनो, जडमोही प्रजायते,
भूत्वा दासस्यदासोऽसौ, मृत्वा याति च दुर्गतिम् ॥६९८॥
बाह्यभोगेषु निर्लेपः स्वाश्रयोच दमी शमी,
स्वतन्त्रोयोऽस्ति सन्तोषी, मृत्वा सो याति सद्गतिम् ६९९
निद्रा मिथ्यात्वबुद्धिर्या, स्वप्नो वैभाविकीदशा,
अन्तराऽऽत्मदशा जाग्रद्, क्षयोपशम भावतः ॥७००॥
तुर्योज्जाग्रदशापूर्णा, केवलज्ञानरूपिणी
आत्मज्ञानोद्भवाजाग्र,-दशा सम्यक्त्वसज्जुषाम् ॥७०१॥
आत्मोपयोगिनो जाग्रद्,-दशा यान्ति विवेकतः
अतिजाग्रदशा प्राप्य, जीवन्मुक्ता भवन्ति ते ॥७०२॥

दानशीलतपोभावैः सामर्थ्ययोगवर्धनम्,
देवसद्गुरुपूजाऽऽद्यै, राऽऽत्मवीर्यप्रकाशते ॥६७९॥
योगिनांकेवलज्ञानं, सामर्थ्ययोगतोभवेत्
सर्वकर्मक्षयोमोक्षो, जायते च सयोगिनाम्. ॥६८०॥
आत्माऽसख्यप्रदेशाना, मरूपिणानखण्डनम्,
छेदनभेदनंनैव, पृथक्कृत्य न स्वभावत' ॥ ६८१ ॥
आत्माऽसख्यप्रदेशास्ते, कर्मसम्बन्धयोगत.
देहप्रमाणसकोच, विकाशं चधरन्तिये ॥६८२॥
कर्मसम्बन्धमुक्तास्ते, निर्मलाण्करूपिणः
न सकोचंविकास ते, प्राप्नुवन्ति सदास्थिरा. ॥६८३॥
प्रतिप्रदेशमानन्त्य, ज्ञानादीनामनादित
अनन्तागुणपर्याया, आत्मनि सन्ति सर्वदा ॥६८४॥
मनोवाक्कायगुप्त्यायत्, सामर्थ्यं माऽऽत्मन' स्फुटम्,
व्याप्रियते हि मुक्त्यर्थं, सामर्थ्ययोग इष्यते ॥६८५॥
सन्तियोगा असख्याता, बाह्यान्तरप्रभेदत.
एकैकयोगमाश्रित्य, अनन्ता मोक्षगाजना. ॥६८६॥
उपशमादिभावेन, स्वाऽऽत्मन आन्तरा खलु
शुभशुद्धपरोणाम-योगा भवन्ति धर्मिणाम्, ॥६८७॥
आत्मन' पूर्णशमार्थ, मसख्ययोगहेतुता,
ज्ञात्वाऽऽत्माऽऽनन्दलाभार्थं, निश्चयकुरुभावत' ॥६८८॥
मुक्त्वाऽऽत्मान त्रिलोकस्प, पदार्थैर्न सुख भवेत्,
सुखाम्भोधिस्वय ज्ञात्वा, स्वाऽऽत्मनि त्व स्थिरो भव।६८
भ्रामं भ्रामं भृशं भ्रान्त्वा, जगत्सर्व मनेकश.
सुखार्थी न सुखं प्राप्त, आत्मनि शर्म शोधय ॥६९०॥

जानन्तिज्ञानिनः सत्यं, कर्मणो गहना गतिम्,
प्राप्ते सुखे च दुःखे ते, नैव मुह्यन्ति मोहतः ॥७१५॥
कर्म कर्त्रस्तिकर्मैव, शुद्धनिश्चयदृष्टितः
कर्मकर्ताऽस्ति चाऽऽत्मैव, नयात्तुव्यवहारत ॥७१६॥
रागद्वेषादिकं भाव,-कर्माऽस्ति जिनभाषितम्
अष्टधाकर्मणांभेदा, द्रव्यकर्माऽस्ति निश्चिनु ॥७१७॥
दिव्यमौदारिक देहं, नोकर्म कर्मबन्धने,
हेतुश्च कर्ममुक्त्यर्थं, मोहिना ज्ञानिनांक्रमात् ॥७१८॥
अन्तर्मुहूर्तवेलाया, सर्वकर्मक्षयङ्करः,
आत्मज्ञानीभवत्येव,शुद्धोपयोगशक्तितः ॥७१९॥
जीवेऽजीवे न तुष्यन्ति, द्विष्यन्ति न जडाऽऽत्मसु,
कर्मरूपंहिविज्ञाय, ज्ञानिनःसमदर्शिनः ॥७२०॥
तीव्रनिकाचितव्यक्त-प्रारब्धकर्मवेदिन.
नवकर्म नबध्नन्ति, स्वाऽऽत्मोपयोगधारिणः ॥७२१॥
उच्चत्वंनचनीचत्वं, शुभाऽशुभेषुकर्मसु,
अध्याऽऽत्मज्ञानिनोज्ञात्वा, वर्तन्ते कर्मभोगिनः ॥७२२॥
औदयिकशुभेनैव, निजमुच्चा न जानते,
औदयिकाऽशुभेनैच, नीचा निज न जानते ॥७२३॥
कर्मजन्योच्चनीचत्वाद्, भिन्नजानन्ति ते निजम् ,
आत्मास्वभावतोनीच, उच्चोनचाऽगुरुर्लघुः ॥७२४॥
एवंविज्ञायवर्तन्ते, शुद्धोपयोगिनोजनाः
द्वेषिणामुपरिप्रेम,-कारुण्यभावधारका' ॥७२५॥
शत्रुपुशत्रुबुद्धिर्न, प्रेम्णा द्वेषोपशामकाः
स्वस्याऽशुभप्रकर्तार, नाऽन्यजानन्ति कोविदाः ॥७२६॥

देहेस्थितेऽपिवैदेहा, श्चाघातिकर्मभोगिन
सर्वविश्वस्यकल्याण, कुर्वन्ति देशनादिभि· ॥७०३॥

त्यक्त्वा निद्रादशा घोरा, स्वप्नस्यविकलादशा,
जाग्रद्दशा च सम्प्राप्य, सम्प्रति जागृहि स्वयम् ॥७०४॥

उत्तिष्ठ जागरूकस्त्व, मात्मधर्मे रतो भव
आत्मनि स्वाऽऽत्मबुद्धिस्त्व, धारय स्वीयवीर्यत' ॥७०५॥

अन्यतीर्थेपुसिद्धाना, सम्यग्दर्शनमस्तिना,
सम्यग्दर्शनलाभेन, समभावः प्रजायते ॥७०६॥

सम्यक्त्वमन्तरासाम्य, नोद्भवेत् सर्वधर्मिषु,
मिथ्याबुद्धिः प्रणश्येन्न, सम्यग्दर्शनमन्तरा ॥७०७॥

अन्यदर्शनधर्मेषु, यत्सत्यंदृश्यतेसता,
तत्सत्य श्रीजिनेन्द्राणा, वचोवारिधिनि'सृतम् ॥७०८॥

नयसापेक्षबोधेन, स्वाऽन्यशास्त्रप्रवाचनम्,
सम्यग्दृशाश्चतत्सर्व, सम्यग्ज्ञानस्य पुष्टये ॥७०९॥

अध्यात्मज्ञानचारित्र,-लाभ सम्यक्त्वदर्शनात्,
जागर्तिस्वाऽऽत्मनो दृष्टि शुद्धोपयोगरूपिणी ॥७१०॥

कर्मकर्त्ताचतद्भोक्ता,-हर्ता स्वाऽऽत्मास्वयभवेत्,
कर्मविपाकवेलाया, परो नैमित्तकस्तथा ॥७११॥

कर्मजन्येसुखेदु खे, मित्र शत्रु न कल्पते,
अन्यच कर्मरूपन्न शुद्धोपयोगवान्जन ॥७१२॥

कर्मजन्य सुखदु'ख, माऽऽत्मना तदुपार्जितम्,
स्वकृतकर्मभोगेषु, कुप्य मा तुष्य देहिषु ॥७१३॥

सुखदु खप्रदंकर्म, तत्कर्ताऽऽत्माऽस्ति सर्वथा,
ज्ञात्वैव समभावेन, कर्म भुञ्जन्ति पण्डिता' ॥७१४॥

नाऽहं कस्याऽपिनाकोऽपि, ममैव पूर्णनिश्चयः
सर्वस्थोऽपि न सर्वोऽहं, मलक्ष्यो बाह्यलक्षणैः ॥७३९॥
सच्चिदानन्द आत्माऽस्मि, स्वाऽऽत्मनि स्वोऽनुभूयते,
तद्वक्तुं न समर्थोऽस्मि, ब्रह्मज्ञोऽऽपि स्वभावतः ॥७४०॥
ज्ञाता ज्ञेयंच ज्ञान त, दाऽऽत्मैवाऽहं मपेक्षया,
अन्तवन्तस्तु देहाद्या, अनन्त आत्मराट् स्वयम् ॥७४१॥
अन्तवत्सु न मुह्यामि, पुद्गलेषु न पुद्गली,
सिद्धोऽहमाऽऽत्मसाध्योऽस्मि, निमित्तैर्भिन्नवानहम् ॥७४२॥
निर्लेपीभूयसज्ज्ञानं, प्राप्य शैलूपवच्चये,
सम्बन्धेषुचकार्येषु, वर्तन्ते ज्ञानिनः स्फुटम् ॥७४३॥
सर्वसम्बन्धकार्येषु, स्वाऽऽत्मानंसाक्षिभाविनः
कर्तारं चैव हर्तारं, निज जानन्ति वस्तुतः ॥७४४॥
अतः शुभाऽशुभेनैव, मन्यन्ते बाह्यवस्तुषु,
कर्मोदयविपाकेषु, येबहुरूपिवेषवत् ॥७४५॥
सम्यग्दृष्टिगुणस्थान,–वर्तिसम्यक्त्वशालिनाम् ,
सर्वविरतिचारित्र,–ग्रहणेच्छा प्रवर्तते ॥७४६
सन्तितेऽविरताः स्पष्टं, सम्यग्दृष्टिमनीषिणः
तथापिव्रतरागेण, स्वाऽऽत्मलक्ष्योपयोगिनः ॥७४७॥
गृहस्था विरताः सन्ति, निर्लेपागृहसंस्थिताः
कुटुम्बादिककार्याणा, कारका जैनधर्मिणः ॥७४८॥
द्वादशभिः कषायैस्ते, युक्ता व्रताऽभिलाषिणः
सम्यक्त्वदर्शनाचारै, र्युक्ताःस्युर्मोक्षमार्गिणः ॥७४९॥
सद्देवगुरुधर्माणा, साधका मोहवारकाः
घरस्थावरतीर्थाना, पूजासेवाविधायिनः ॥७५०॥

कोटिशास्त्रस्य पाण्डित्या, त्वकिञ्चिद्गर्वधारका·
चक्रवर्त्तिपद प्राप्य, मन्यन्ते न निज प्रभुम् ॥७२७॥
आत्मोपयोगिनोरङ्क,-दशाया नैवद्धु·ग्निन'
लघुत्वच प्रभुत्व स्व, मन्यन्ते नैव कर्मन ॥७२८॥
लोकरूढ्यनुदासैर्य, च्छुभाऽशुभं च कल्पितम्,
शुद्धोपयोगिन' सन्त, स्तत्रस्वातन्त्र्यवर्तिन' ॥७२९॥
प्रतिष्ठामानसत्कीर्ति,-बाह्यशर्मादिहेतवे
यावचित्तस्य चाञ्चल्य, ताव दु·खोदधिः स्वयम् ॥७३०॥
प्रतिष्ठामानसत्कीर्ति,-बाह्यशर्म विनिर्गतम्,
मनोयस्यसदातस्य, ब्रह्मशर्मोदधिः स्वयम् ॥७३१॥
सद्गुरुकृपया तूर्ण, सुस्थित आत्मशुद्धये,
आत्मोपयोगसामर्थ्यात्, करिष्ये स्वाऽऽत्मशुद्धताम्॥७३२॥
दुष्कृतमत्रपर्यन्त, कृतं कारापित च यत्,
मनोवाक्काययोगैस्त, न्निन्दामि स्वोपयोगत' ॥७३३॥
अनन्तभवबद्धंयत्, कर्म शुद्धोपयोगत'
तत्सर्वक्षणमात्रेण, नश्येत्तत्र न संशय' ॥७३४॥
क्षयोपशमभावेन, स्वाऽऽत्मन प्राप्तिराऽऽत्मना
भूता पूर्णश्च सद्भावि,-न्यैव क्षायिकभावत ॥७३५॥
आत्मन· शुद्धरागेण, यथाशक्तिप्रवृत्तित
पूर्णशुद्धाऽऽत्मलक्ष्येण, सञ्जीवामि यथातथम् ॥७३६॥
सद्गुरुकृपयाऽवाप्त, माऽऽत्मज्ञान सुखावहम्,
अनन्त जीवनं नित्य, प्राप्त सत्य वदाम्यहम् ॥७३७॥
बहिरन्तर्जगत्सर्व, चिदानन्दाय साधनम्,
जात नि साधन चैव, जानताऽपि न कथ्यते ॥७३८॥

सर्वोत्कृष्टसमाधिर्हि, शुद्धोपयोगएव स'
समत्वमुपयोगोऽस्ति, पूर्णानन्दमयः प्रभु' ॥७६३॥
इत्थंवेद्यतेसत्य, मुक्ति'सुखं मयाऽधुना
क्षयोपशमभावीय-शुद्धोपयोगभावत' '७६४॥
सर्वदोपविनिर्मुक्त' सर्वोपाधिविवर्जितः
आधिव्याधिविनिर्मुक्तो, ब्रह्मानन्दः प्रवेद्यते ॥७६५॥
सर्वविषयभोगेभ्यो, भिन्नं शुद्धं च निर्मलम्
ज्ञानानन्दमयब्रह्म, स्वनुभूतंमयामयि ॥७६६॥
निर्विकल्पंनिराधार, पूर्णं च सत्तयामहद्
चिदानन्दमयंब्रह्म, स्वोपयोगेन वेद्यते ॥७६७॥
पूर्णक्षायिकभावेन, पूर्णशुद्धाऽऽत्मनोमम
आविर्भावस्यसिद्ध्यर्थं, मुग्नस्वोपयोगतः ॥७६८॥
आत्मनोगुरुराऽऽत्मास्ति,-शुद्धोपयोगवान्स्वयम्
स्वनुभूतोमयाध्याने, स्वनुभवन्तुपण्डिता' ॥७६९॥
देहस्थोऽत्रप्रभुर्व्यक्त, आत्मैवमिलितोमहान्,
क्षयोपशमभावेन, स्वनुभूतो मयामयि ॥७७०॥
माध्यस्थ्यादिगुणैर्युक्ता, व्यवहारनयाऽऽश्रिताः
शुद्धोपयोगयोग्यास्ते, गुरुस्वाऽर्पणकारिणः ॥७७१॥
धीरावीराश्चगम्भीरा, आत्मज्ञानाऽधिकारिण'
मोक्षार्थमुत्थिताभव्या, गुरुपार्श्वेनिवासिन. ॥७७२॥
सहवासश्चिरंकृत्य, परीक्ष्याऽनेकहेतुभि'
विधिपूर्वंसुशिष्येभ्यो, देयज्ञानशुभाशिषा ॥७७३॥
गुरोरनुभवंप्राप्य, प्रोतिश्रद्धादिसद्गुणै.
आत्मज्ञानं हृदिव्यक्त, भक्ताः कुर्वन्तितत्क्षणम् ॥७७४॥

गीतार्थसद्गुरोराज्ञा,-धारका सर्वकर्मसु
प्रत्याऽऽख्यानोदयेनैव, गृहस्थाऽऽश्रमवर्तिन ॥७५१॥

देशतोविरतिप्राप्य, त्यागधर्मानुरागिण
मन्यमाना गृहाऽऽवास, पाशवर्ज्जनधर्मिण' ॥७५२॥

ब्राह्मणा' क्षत्रियावैश्याः शूद्रा ये जनधर्मिण'
गुणकर्मव्रतार्यास्ते, भवन्ति मुक्तिगामिन ॥७५३॥

धर्मराज्यमहीवित्त-स्वकुटुम्बादिरक्षिण·
आत्मोपयोगयुक्तास्ते, मुक्ता· सन्तिगृहस्थिताः ॥७५४॥

धर्मयुद्धादिकर्माणि, चावश्यकानिशक्तित
कुर्वन्तिगृहिणोजैना, देशविरतिधारिण ॥७५५॥

देशविरतितोऽनन्त,-गुणश्रेष्ठा सुसाधव
आत्मोपयोगिन· सन्तो, रत्नत्रयीप्रसाधका ॥७५६॥

मेरुवत्साधवोज्ञेया सर्षपवद्गृहस्थिता'
गृहस्थै साधव पूज्या, वन्दनाद्यविधिपूर्वकम् ॥७५७॥

सञ्ज्वलनकषायेण, युक्ता पञ्चव्रतस्थिता
सरागसयम-युक्ता प्रमादिनोऽप्रमादिन ॥७५८॥

शस्यरागादिभिर्युक्ता सन्तिपञ्चमारके,
श्रमण्य' साधव सन्ति, सूरयोवाचका' शुभा' ॥७५९॥

आत्मोपयोगयुक्तास्ते, सत्क्रियानिष्क्रियाश्रये,
सुखदुःखप्रसङ्गेषु, स्वाऽऽत्मन शुद्धिकारका ॥७६०॥

शुभाऽशुभविपाकाना, भोक्तारोऽपिह्यभोगिन'
देहेऽप्रवर्तमानास्ते, मोक्षाऽनुभववेदिन ॥७६१॥

ध्यानसमाधियोगेन, मुक्तिशर्माऽनुभूयते
क्षयोपशमभावेन, मया प्राप्त प्रभुर्महान् ॥७६२॥

अध्याऽऽत्मज्ञानलाभार्थं, माऽऽत्मज्ञानाऽधिकारिणाम्
शुद्धोपयोगनाम्नाऽयं, कृतो ग्रन्थो मया शुभः ॥७८७॥
कृतेशुद्धोपयोगेयत ; फलभूत च तेन तत्
विश्वस्थसर्वजीवाना, शान्तिर्भवतुशाश्वती ॥७८८॥
शुद्धोपयोगशास्त्रेण, सर्वसंघोन्नतिर्भवेत
सर्वविश्वस्यपापानि, नश्यन्तु तत्प्रवृत्तित' ॥७८९॥
शुद्धोपयोगशास्त्रस्य, श्रोतारो ये च वाचका'
सद्गुर्वाज्ञापराः शान्ति, यान्तुपूर्णसुखश्रियम् ॥७९०॥
शुद्धोपयोगनाम्नोऽऽस्य, ग्रन्थस्यमर्मवेदिन.
गीतार्थगुरुसेवाया.–कर्तारो यान्तुतत्फलम् ॥७९१॥
गीतार्थगुरुभक्ताना, श्रोतृवाचकदेहिनाम्
शुभाऽशीर्मेभवत्वेव, स्वर्गसिद्धिप्रदायिका ॥७९२॥
सर्वसंघोन्नतिर्भूया, च्छान्तिः सर्वत्रवर्तताम्
शान्तिस्तुष्टिश्चपुष्टिश्च, भूयात्सर्वत्रमङ्गलम् ॥७९३॥
सर्वजीवा. सुख यान्तु, दुःख नश्यतु देहिनाम्
पुण्यकर्माणि वर्धन्ता, नश्यन्तु पापवृत्तय' ॥७९४॥
पापकर्माणि नश्यन्तु, प्रादुर्भवन्तु धर्मिण.
विश्वोद्धारस्यकर्तारः प्रादुर्भवन्तु सूरय ॥७९५॥
शुद्धोपयोगबोधेन, लोका भवन्तु धर्मिण
अधर्मदु.खनाशोऽस्तु धर्म' सर्वत्र वर्धताम् ॥७९६॥
योगिनो ज्ञानिनः सन्तो, विश्वशान्तिप्रदायका'
प्रादुर्भवन्तु राजानो, मन्त्रिणो धर्ममूर्तयः ॥७९७॥
विश्वशान्तिप्रद सत्य, धर्ममङ्गलशर्मदम्
सर्वधर्मोत्तमं पूर्ण, जयनाज्जैनशासनम् ॥७९८॥

कोटयुपायैर्मिलेदूयन्न, तन्मिलेत्कृपयागुरो'
गुरुकृपाविनाशुद्ध, उपयोगो न जायते ॥७७५॥
सद्गुरुद्रोहिदुष्टाना, कोटिशास्त्राऽवगाहिनाम्
आत्मज्ञान स्फुरन्नैव, कोट्युपायैर्जगत्त्रये ॥७७६॥
गुरुकृपाविनाऽध्यात्म-कोटिग्रन्थप्रवाचनं'
आत्मज्ञान हृदिन्यक्त जायते नैव निश्चय ॥७७७॥
सद्गुरोराऽऽत्मरूपाणा, क्षमादिगुणसजुषाम्
सुशिष्याणाचभक्ताना, मस्तिज्ञानस्ययोग्यता ॥७७८॥
परीक्षायुक्तित कृत्वा परीक्षायोग्यसाधनं
आत्मज्ञानरहस्यतु, देय भक्ताय भावत ॥७७९॥
अयोग्यभक्तशिष्याणां ज्ञाने दत्तेपदेपदे
बालहत्यादिकपाप, गुरूणामपिजायते ॥७८०॥
गुर्वाज्ञैवप्रभोराज्ञा-मन्तारो भक्तहेहिन
गुर्वाज्ञापारतन्त्र्येण, लभन्ते गुरुमर्म ते ॥७८१॥
गुरुप्रसादमिलेत्पूर्णं, सद्गुरोराशिषाध्रुवम्
शुद्धोपयोगमम्प्राप्ति सद्गुरो पादसेवया ॥७८२॥
भक्ताना योग्यसाधूना, गीतार्थपादसेविनाम्
शास्त्राऽभ्यासविनाऽध्यात्म-ज्ञानंहृदि प्रकाशते ॥७८३॥
सद्गुरोराऽऽत्मभूताये, गुरुस्वाऽर्पणकारका'
भवन्तितेगुरुप्रीत्या, स्वय शुद्धोपयोगिन ॥७८४॥
प्रादुर्भूता हृदिस्पष्टा, शुद्धोपयोगभावना
लिखिता'काव्यरूपेण, विश्वकल्याणहेतवे ॥७८५॥
यादृशी स्फुरणोत्पन्ना, तादृशीलिखितामया
कोऽपि न तत्राऽस्ति, पुनर्दोषो न चाऽऽत्मनि ॥७८६॥

जैनाचार्ययुद्धिसागरसूरिविरचित

दयाग्रन्थः

परब्रह्ममहावीर, वीतराग नमोऽस्तुते
त्वदुक्तमदयावोधात्, दयाग्रन्थ करोम्यहम् ॥ १ ॥
दयासमो महाधर्मो, न भूतो न भविष्यति
दयाग्रामीश्वराऽऽवासो, धर्ममूलं दयाशुभा ॥ २ ॥
अहिंसा परमोधर्मो, धर्मोनाऽस्ति दयाविना
दयैवपरम सत्य, दयैव परमं तपः ॥ ३ ॥
अहिंसैवमहायज्ञो, दयैव प्रभुसाधना,
नाऽस्ति दयासमा सेवा, भक्तिर्नाऽस्तिदयासमा ॥ ४ ॥
दयैव सर्वधर्माणा, सारश्चित्तस्यशुद्धिकृत् ।
हिंसा पापस्यमूल च, धर्ममूलं दया सदा ॥ ५ ॥
दयार्थं सत्यमस्तेयं, ब्रह्मचर्यं प्रकाशितम्
दयार्थं च क्षमात्यागो, दान च यतना शुभा ॥ ६ ॥
दया यत्र प्रभुस्तत्र, सत्य सत्यं वदाम्यहम्,
सर्वजीवस्यरक्षार्थं, दयां दान समाचरम् ॥ ७ ॥
दयायां वेदवेदान्त-रहस्यंभाति सर्वथा
दयामूल प्रभोःमुक्त, पापमूलकुवासना ॥ ८ ॥
दयैव देवपूजाऽस्ति, दयैव तीर्थसेवनम्,
मनोवाक्काययोगेन, दया कृत्यं कुरुष्व भोः ॥ ९ ॥

सर्वदेवाऽधिदेवोय सर्वज्ञ सर्वशक्तिमान्
वर्धमानो महावीरो, विश्वस्याऽस्तु प्रशान्तये ॥७९९॥
शुद्धोपयोगकर्ताऽय, प्रभो ! विश्वप्रशासक
आचन्द्राकमर्हीयाव, द्जीवतुधर्मधारक' ॥८००॥
विक्रमाऽब्द निधिद्वीपे (१९७९) निधिचन्द्रेशु माश्विने
दशम्या शुक्लपक्षस्य, प्रभाते गुरुवासरे ॥८०१॥
अष्टशतं शुभं श्लोकं शुद्धोपयोगकारक
शुद्धोपयोगनामाऽय, ग्रन्थोजीयाज्जगत्तले ॥८०२॥
शुद्धोपयोगनामाऽय, ग्रन्थ कल्याणकारक
विजापुरकृत प्रीत्या, बुद्धिसागरसूरिणा ॥८०३॥

दयावन्तोजनादेवा-निर्दयाराक्षसाः स्मृताः
दयावृत्तिविनालोका. स्वर्गसिद्धि न यान्ति ते ॥२२॥

सर्वदर्शनधर्माणा, सत्यसारवदाम्यहम्
पुण्यार्थदयाकार्या, हिंसात्याज्याविवेकिभिः ॥२३॥

दयैवसत्यशौचार्थं, पवित्रार्थंदयाकुरु
वैरत्यागोभवेच्छीघ्र, महिंसासिद्धितोध्रुवम् ॥२४॥

कोटिकोटिमहायज्ञैः फल सजायते च यत्
तदहिंसापरीणाम-तुल्यनास्तिवदाम्यहम् ॥२५॥

धर्मोदयावतापार्श्वे, मासरक्तादिवर्जिनाम्
प्रभुर्दयावनापार्श्वे, चित्ते दया प्रधारय ॥२६॥

हिंसकेभ्य. प्रभुर्दर' शान्तिर्नैवाऽस्तिहिंसया
शान्तिरहिंसयासत्या, हिंसकाः पापजीविन. ॥२७॥

धनसत्तादिगर्वेण, मिथ्याबुद्ध्या च ये जनाः
घ्नन्तिजीवाश्चखादन्ति, पीडयन्तिनराऽधमा. ॥२८॥

स्वार्थकामादित. पापा, अन्यान्घ्नन्तिदयाविना,
ईश्वरप्रीतयेमूढा, पशून्घ्नन्तिचदुर्धियः ॥२९॥

पूर्णदयामयोदेवो, देवी पूर्णदयामयी,
पशुभोगचनेच्छन्ति, पूर्णसत्यंभणाम्यहम् ॥३०॥

मासादिलम्पटैर्लोके, हिंसायज्ञाः प्रकल्पिताः
हिंसायज्ञैर्महापाप-दुःखराशिपरम्परा ॥३१॥

गवादीपुदयाकार्या, पुण्यार्थधेनुरक्षणम्
दुष्कालादिप्रसङ्गेपु, सरक्ष्या. पशुमानवा' ॥३२॥

गोचरभूमिदानाद्यै पशुसेवा शुभङ्करा .
यत्रदेशे दयादान, तत्रदेशेसुखोदयः ॥३३॥

पशवादिग्गादकालोका, निर्दया राक्षसाभुवि
हिंसायाधर्ममन्तारो, यान्तिश्वभ्र हि हिंसका ॥ १० ॥

दु खस्यवल्लिका हिंसा, स्वर्गमूल दयास्मृता
अनन्तादेहिनोमुक्ति, याता यास्यन्त्यहिंसया ॥ ११ ॥

देव्योदेवाश्चमद्भक्ता, मासमादन्ति नेव ते
हिंसया पापयज्ञा. स्यु, धर्मयज्ञा अहिंसया ॥ १२ ॥

अहिंसैव प्रभोर्धर्मो, हिंसाया धर्मशून्यता
पशुपक्षिमनुष्याणा, दयाया धर्मउच्यते ॥ १३ ॥

पापमूल मदोज्ञेय पाप जीवोपपीडनात्
परोपकारसन्मूल, दया चित्ते प्रधारय ॥ १४ ॥

धर्ममाता दयैवस्यात्, मातानाऽस्ति दयासमा
सात्त्विक्यऽस्ति दयादेवी, धर्मस्य जननी सदा ॥ १५ ॥

धर्मोत्पत्तिरहिंसातो, हिंसात पापसभव
प्रेरणैव प्रभो सत्या, सतो हृत्सुस्वभावत ॥ १६ ॥

आत्मशुद्धिरहिंसात सर्वत्रसर्वदेहिनाम्
प्रभोप्राप्तिरहिंसात, आत्मासाक्षाद् भवेत्प्रभु ॥१७॥

मनोवाक्कायतोहिंसा, त्यजन्तिसत्यसाधव
रागद्वेषपरीणाम, एव हिंसाऽस्ति चाऽन्तरा ॥१८॥

क्रोधान्मानात्तथादम्भा, ल्लोभाद्भयाचदेहिन
स्वाऽन्यहिंसामकुर्वन्ति, व्रजन्तिभवसागरम् ॥१९॥

षट्कायजीववृन्दाना, रक्षका साधव शुभा
यान्तिमोक्षदयावन्त स्वपरकिञ्चिन्नसशय ॥२०॥

यस्यचित्तेदयानास्ति, नचित्ते न प्रभुर्भवेत्
यदाऽऽत्मनिदयावास, ईश्वर स प्रभुर्महान् ॥२१॥

दयावन्तोजनादेवा–निर्दयाराक्षमाः स्मृताः
दयावृत्तिविनालोकाः स्वर्गसिद्धि न यान्ति ते ॥२२॥

सर्वदर्शनधर्माणा, सत्यसारवदाम्यहम्
पुण्यार्थंर्वदयाकार्या, हिंसात्याज्याविवेकिभिः ॥२३॥

दर्यवसत ग्शौचार्थं, पवित्रार्थंदयाकुरु
वैरत्यागोभवेच्छीघ्र, महिंसासिद्धितोध्रुवम् ॥२४॥

कोटिकोटिमहायज्ञ· फल सजायते च यत्
तदहिंसापरीणाम–तुल्यनास्तिवदाम्यहम् ॥२५॥

धर्मोदयावतापार्श्वे, मासरक्तादिवर्जिनाम्
प्रभुर्दयावनापार्श्वे, चित्ते दया प्रधारय ॥२६॥

हिंसकेभ्य· प्रभुर्न' शान्तिर्नैवाऽस्तिहिंसया
शान्तिरहिंसयासत्या, हिंसका' पापजीविन' ॥२७॥

धनमत्तादिगर्वेण, मिथ्याबुद्ध्या च ये जनाः
घ्नन्तिजीवाश्चग्वादन्ति, पीडयन्तिनराऽधमा' ॥२८॥

स्वार्थकामादित पापा, अन्यान्घ्नन्तिदयाविना,
ईश्वरप्रोतयेमूढा, पशून्घ्नन्तिचदुर्धिय' ॥२९॥

पूर्णदयामयोदेवो, देवी पूर्णदयामयी,
पशुभोगचनेच्छन्ति, पूर्णसत्य भणाम्यहम् ॥३०॥

मासादिलम्पटैर्लोकै, हिंसायज्ञा· प्रकल्पिताः
हिंसायज्ञैर्महापाप–दुःखराशिपरम्परा ॥३१॥

गवादीषुदयाकार्या, पुण्यार्थंधेनुरक्षणम्
दुष्कालादिप्रसङ्गेषु, सरक्ष्याः पशुमानवा· ॥३२॥

गोचरभूमिदानार्थं पशुसेवा शुभङ्करा
यत्रदेशे दयादान, [illegible] ॥३३॥

वृक्षादीनादयाकार्या, हिंसा कार्या न पक्षिणाम्
अनाथादिमनुष्याणा, पालनपुण्यहेतवे ॥३४॥
वृक्षपश्वादिजीवाना, सुपग्रहेश्चजीवनम्
मनुष्याणामभवत्येव, कुरु परोपकारताम् ॥३५॥
दयामेवादिसत्कर्म, कुरूपकारिण प्रति
धनसत्त्वादिभोगेन, दु खिजीवदयांकुरु ॥३६॥
क्रोधेन वरभावेन, हिंसा मा कुर्देहिनाम्
देशराज्यादिलोभेन, हिंसा मा कुर्देहिनाम् ॥३७॥
धर्मयुद्धादिमोहेन, हिंसा मा कुरु देहिनाम्
वर्णरंगादिमोहेन, हिंसा मा कुरु देहिनाम् ॥३८॥
देवदेव्यादिपूजाया, मिषेण पशुपक्षिण
माजहि देवदेव्यस्ते, स्वादन्ति न पशून् ध्रुवम् ॥३९॥
दयाधर्मसमो धर्मो, न भूतो न भविष्यति
दयादानादिसत्कार्यं, मेघवृष्टिश्चशान्तय ॥४०॥
यत्रहिंसाजनादीना, धर्मभेदं परस्परम्
तत्रराज्येच देशे च, दु खराशिपरम्परा ॥४१॥
स्वधर्मिमघवृद्ध्य र्, माजहि भिन्नधर्मिण
कस्याऽपिदेहिनोहिंसा, मा कुरु धर्मगर्वन ॥४२॥
भिन्नधर्मिजनान् हत्वा मा कुरुष्व स्वधर्मिणाम्
वृद्धि हिंसाभवेद्यत्र, तत्र धर्मो न लेशन ॥४३॥
अहिंसासर्वलोकाना, सर्वजानीयधर्मिणाम्
कर्तव्या न्यायधर्मेण, नाऽस्तिधर्मोदयांविना ॥४४॥
दुष्टिनाशतकलोकेषु, हिंसाबुद्धितु मा कुरु
विरुद्धधर्मिणांहिंसा, मा कुरुष्व दयांकुरु ॥४५॥

दयाधर्मस्यवृद्ध्यर्थं, हिंसा मा कुरु मोहतः
दययैवदयावृद्धिं, कुरुष्व सर्वदेहिषु ॥४६॥

दयाया मरणं श्रेयो, मा जीव ! हिंसया क्षणम् ।
मनस्यपि न हिंसायाः, परिणाम कुरुष्व भोः ॥४७॥

हिंसा प्रतिफलहिंसा, दयाप्रतिफलदया
दयाप्रेम्णैवहिंसाया, नाशोभवतिनिश्चितम् ॥४८॥

निजाऽपराधिलोकेषु, वैरिषुचदया कुरु
शक्तिमद्भिर्दया कार्या, यथायोगं विवेकत. ॥४९॥

कर्मविश्वासमालम्ब्य, दया कुरुष्व देहिनाम्
दयाकार्येच दुःखाऽब्धौ, प्राप्तेऽपि न दया त्यज ॥५०॥

दयाकार्येभवेन्मृत्यु, स्तर्ह्यपि मा दया त्यज
दयाकार्येचसम्प्राप्त, दीनत्वमपिमुक्तये ॥५१॥

गगादिस्नानतोऽनन्त,-फलप्रदाऽस्तिसद्दया,
दयैवाऽस्तिमहागगा, स्वर्गमुक्तिप्रदायिनी ॥५२॥

दयैव सर्वतीर्थाना, तीर्थमस्ति स्वभावत
दयैव सर्वयज्ञाना, यज्ञमुख्या स्वभावतः ॥५३॥

अहिंसापालने सर्व,-धर्माराधनसत्फलम्
जायते सर्वदानाना, फल च त्वं दया कुरु ॥५४॥

वेदानामपिवेदो स्ति, दयैव विश्वरक्षिणी,
सर्वविश्वोपकारार्थं, दयादेवी भजस्व भो. ॥५५॥

ना'स्ति दयासमा माता, नाऽस्तिमित्र दयासमम्
नाऽस्ति दयासमोभ्राता, नाऽस्ति तीर्थं दयासमम् ॥५६॥

नाऽस्ति दयासमा यात्रा, नाऽस्ति दयासमा श्रुतिः
नाऽस्तिदयासमकृत्य, दयाकृत्य कुरुष्वभोः ॥५७॥

सर्वारंभपरित्यागी, भवेत्साधुरहिंसकः
अतोगृहस्थतोत्यागी, ह्यनन्तगुणशुद्धिकृत् ॥८२॥
द्रव्यभावदयावन्त: साधवो धर्मदेशका.
शीघ्रमुक्तिपदंयान्ति, विश्वदयाप्रवर्धका ॥८३॥
कोटिकोटिमहोपायै, र्धर्मिजीवस्यरक्षणम्
हिंसकेभ्य प्रकर्तव्य, सात्त्विकन्यायकर्मभि ॥८४॥
अन्यायएवहिंमाऽस्ति, न्याय एव दयाशुभा
कापट्यमेव हिंसा'स्ति, निर्दंभश्च दयास्मृता ॥८५॥
हिंसाया पापमन्तार, श्चार्या हिंसानिषेधका
अनार्याविपरीता स्यु, हिंसाऽऽचारविचारिण ॥८६॥
मासरक्तादिभोक्तार पश्वादिघातिनोजना'
अनीत्या जनहन्तारो, राक्षसा जनरूपिण' ॥८७॥
जनादीना विनाशेन, जीवनचवहन्ति ये
चण्डालास्तेचविज्ञेया,-जनघातेनजीविन ॥८८॥
क्रूरहिंसकपापाना, सगोऽपिपापहेतवे
हिंसकाश्चक्रवर्त्याद्या, मृत्वा श्वभ्रंप्रयान्तिते ॥८९॥
गालिदानेऽपिहिंसाऽस्ति, निन्दा हिंसास्वरूपिणी
अभ्याख्यानच हिंसाऽस्ति, हिंसा पैशुन्यवृत्तय ॥९०॥
हिंसा विश्वासघातोऽस्ति, कूटसाक्षिप्ररूपणम्
कूटलेखोऽपिहिंसैव, हिंसा मिथ्याप्रभाषणम् ॥९१॥
हिंसा चुराऽपि बोद्धव्या, परन्यासापहारणम्
मित्रद्रोहश्चहिंसैव, मिथ्यात्वबुद्धिवासना ॥९२॥
अधर्म्यकामतोहिंसा, जायते निश्चयो महान्
भावहिंसा प्रबोद्धव्या, मोहस्य सर्ववासना ॥९३॥

भावहिंसापरित्यागाद्, द्रव्यहिंसा निवर्त्तते,
अनुपयोगतो हिंसा, चाहिंसा स्वोपयोगतः ॥९४॥

दयातोयतनावृत्ति, र्दयाचारश्चजायते,
दर्शनज्ञानचारित्रे, राहिंसा द्रव्यभावतः ॥९५॥

देशखण्डसमाजेषु, दयाकार्यप्रवृत्तयः
कर्त्तव्या'मज्जनं' श्रेष्ठाः सम्यग्दयाविचारतः ॥९६॥

आर्या अहिंसयाख्याता, अनार्या हिंसयातथा
आर्यधर्मो दयापूर्णः आर्यदेशो दयामयः ॥९७॥

किंराज्यैः किंधनैर्भोगैः किंपुत्रैश्च दयाविना
मोक्षद्वार दया ख्याता, शुद्धाऽऽत्मोन्नतिकारिणी ॥९८॥

गुणस्थानक्रमारोहे,-दया साधनमुत्तमम
मनोवाकाययोगेन,-दयांकुरुष्व चेतन ॥ ॥९९॥

दयातःस्वाऽधिकारेण, योग्यकर्म समाचर,
धारय यतना सर्वं,-कार्येषु स्वोपयोगत. ॥१००॥

हिंसापापनिवृत्त्यर्थं, दयाधर्मंसमाचर
हिंसा नश्यतिसत्प्रीत्या, पुण्यात्पापविनश्यति ॥ १०१॥

दया पुण्यायविज्ञेया, पापायजीवहिंसनम्
आत्मवत्सर्वजीवाना, महिंसा त्व समाचर ॥१०२॥

स्वाङ्गनाशेयथादुःख,-मन्याऽङ्गनाशनेतथा
स्वमृत्यौचयथादुःख,मन्यमृत्यौ तथा भवेत् ॥१०३॥

नाऽस्तिमृत्युसमाभीतिः, क्षुत्समा नाऽस्ति वेदना,
स्वाऽऽत्मवत्सर्वजीवेषु, ज्ञात्वा दयां समाचर ॥१०४॥

दयाविना न देवत्व, प्राप्यतेकोटियुक्तिभिः
देवाभूता भविष्यन्ति, भवन्ति सद्दयाबलात् ॥१०५॥

पूर्णसाम्यदशापूर दयाया सत्यहेतुता,
ज्ञात्वापरोपकारार्थ योग्या दया समाचर ॥१०६॥
वीतरागाजिनाबुद्धा, सर्वज्ञा परमेश्वरा,
कृतकृत्याअपिव्यक्त,-दयाकार्यप्रवर्तका, ॥१०७॥
पापेनक्षीयतेपुण्य, पापात्पापविवर्धते
पुण्येन क्षीयते पाप, पुण्यात्पुण्यंविवर्धते ॥१०८॥
पुण्याद् धर्मस्य सम्प्राप्ति, धर्मान्मोक्ष प्रजायते
मोक्षेऽनन्तसुख नित्य, तस्मा दया समाचर ॥१०९॥
निर्धनाश्चदयावन्तो, हिमकचक्रवर्तिन
कोटिगुणामहाश्रेष्ठा, जीवन्त ईश्वरा शुभा ॥११०॥
यथाममप्रिया प्राणा, स्तर्थवसर्वदेहिनाम्
ज्ञात्वेतिसर्वजीवाना, प्राणान्रक्षविवेकन: ॥१११॥
मृत्यु प्रियो न कस्याऽपि, कीटादेश्चप्रदेय
स्वस्याऽस्तिजीवनप्रेय, स्तथाऽस्तिसर्वदेहिनाम् ॥११२॥
सौराष्ट्रेगुर्जरेकच्छे,-मन्धरे च मालवे,
दयामयसुसाम्राज्य, जैनादिभि प्रवर्तते ॥११३॥
पशुपक्षिमनुष्याणा, धर्मशालादिकभृशम्
कपोतपालिकाबह्व्यो, ग्रामेचनगरेपुरे '
कुमारपालभूपेन, दयाधर्म प्रवर्धित
वस्तुपालादिभि श्रेष्ठै दया भृशप्रचारिता ॥११५॥
सर्वधर्मेषुसत्योऽस्ति, जैनधर्मोदयामय
सर्वजातिदयावृद्ध्यै, जैनसघो विवर्धताम् ॥११६॥
सदयैवस्वधर्मोऽस्ति परधर्मोऽस्तिर्हिसनम्
दयालव प्रजीवन्तु, विश्वदयाप्रचारिण ॥११७॥

हिंसामयानियुद्धानि, पापमूलानि वेदय,
तानित्यक्त्वादयावन्तो, दयाकुर्न्त देहिनाम् ॥११८॥
पक्षिपु च कपोताद्या' पशुपुहिस्मृगादय'
जैनामनुष्यसवेपु, ज्ञेयादयालवो भुवि ॥११९॥
जैनधार्मिकशास्त्रेपु,–दयाधर्मस्यपालनम्
सवर्णितमहिंसायाः साम्राज्य विश्वशान्तिदम् ॥१२०॥
प्रख्यात सर्वखण्डेपु, जैनधर्मोदयामय
तीर्थंकरैश्चसर्वज्ञै, र्दर्शितोऽनादिकालत' ॥१२१॥
आस्तिकानादयाधर्मो, नास्तिकाना च हिंसनम्
दयाऽस्तिप्रभुभक्ताना, नास्तिकाः सन्तिहिंमकाः ॥१२२॥
दयावतासुयोग्याऽस्ति, प्रार्थनापरमाऽऽत्मनः
जनादिघातकानातु, दयाऽभावान्न सा मता ॥१२३॥
दयैव विश्वलोकाना, कर्त्तव्यमस्ति निश्चितम्
दयैव सर्वधर्माणा, सारोऽस्तीति विनिश्चितम् ॥१२४॥
दयाविना तु मा जीव ! दयावन्तो हि जीविनः
जीवन्तस्तेमृताज्ञेया, जनादेहिंसकाजना' ।१२५॥
अधर्म्याऽन्यायतोजीवान्, माजहिभव्यचेतन ॥
धर्म्यैन्यायेनजीव त्व, माजोविकादिसाधनैः ॥१२६॥
अहिंसादिगुणैर्जीव ! । स्वाऽधिकारेणचेतन !
जीवानाजीवनाद्यर्थं, परस्परमुपग्रह. ॥१२७॥
निर्दयैर्हिभयत्रस्ता, वर्तन्तेविश्वदेहिनः
सदयैर्निर्भयाजीवा, जीवन्ति त्व दयाकुरु ॥१२८॥
दयाऽस्मिन्ब्रह्मणोरूपं, हिंसा दुःखस्यरूपकम्
प्रभोरूपदयाज्ञात्वा, दयामाचर चेतन ॥१२९॥

पूर्णंदयास्वरूपोऽस्ति, देवो हिंसानिवारकः
पशुपक्ष्यादिभोगान्स, नेच्छति नच याचते ॥१३०॥
यज्ञार्थंपशवोनैव, सृष्टा देवेन निश्चितम्
देव्य. पशून् न ग्वादन्ति, पिबन्ति रुधिर न च ॥१३१॥
पशुपक्ष्यादियज्ञैश्च, प्रसन्ना नैव देवता.
पापोदयेन रोगाश्च, दुःखानि चिन्वदेहिनाम् ॥१३२॥
पापोदयेन रोगादि-दुःखभवतिदेहिनाम्
पुण्योदयेन चारोग्य-सुखभवतिनाऽन्यथा ॥१३३॥
पापाद्दुःख सुख पुण्यात्, सर्वत्र सर्वदेहिनाम्
ज्ञात्वा च पुण्यकर्माय, सद्दयाकुरुचेतन ! ॥१३४॥
मदिरामासरक्ताना, द्वेषिणांव्यभिचारिणाम्
पापर्द्धिभोगभुक्ताना, हृत्सुनास्ति च सद्दया ॥१३५॥
हिंसाऽस्तिक्लेशयोगेन, परमर्मप्रकाशनात्
अतिपरिग्रहोर्हिंसा, हिंसाऽस्ति रात्रिभोजने ॥१३६॥
अनर्थदण्डतोर्हिंसा, परहास्यादिकर्मत
दयाऽस्तिदहिनो दुःख,-विनाशकसुकर्मत ॥१३७॥
येषा चित्तेषु कायेषु, वचस्सु सात्त्विकीदया
स्वर्गोहिजीवतातेषा, भावेन हि प्रजायते ॥१३८॥
स्वाऽधिकाराद्यथाशक्ति, द्रव्यभावदयाकुरु
तरतमदयायोगैः प्रवर्तस्व स्वमुक्तये ॥१३९॥
पापविज्ञायहिंसासु, हिंसाकर्माणि सत्यज !!
सर्वयोगस्यसन्मूल, महिंसा हृदि धारय ॥१४०॥
कोऽपिदयाविना योगी, नैवभूतो भविष्यति
कोऽपिदयाविना मुक्तो नैव भूतो भविष्यति ॥१४१॥

जनानांभक्षणार्थं न, पशुपक्ष्यादयःखलु
एवंभगवता प्रोक्तं, महावीरेण रक्षिणा ॥१४२॥
सात्त्विकान्न फलैर्दुग्धै, र्भोजनपानयोगतः
जीवन्तिरमिण' सन्तो, भक्ता जैनाश्चमुक्तये ॥१४३॥
वैरत्यागोभवेन्नून, महिंसापूर्णसिद्धितः
अहिंसापरमोधर्मः सर्वथायोगसिद्धिकृत् ॥१४४॥
सम्यग्दृष्टिजनस्याऽस्ति, सम्यज्ज्ञानञ्च सद्दया,
अहिंसाप्राप्तये सम्यज्,-ज्ञानस्य सत्यहेतुता ॥१४५॥
अहिंसातोजगन्मैत्री, शुद्धप्रेम प्रकाशते
चित्तशुद्धिर्भवेत्तेन, मोहरोधः प्रजायते ॥१४६॥
ज्ञानादिकगुणानाञ्च, प्राकट्यं चाऽऽत्मशुद्धता
मोहादीनाक्षयःपूर्णः भवेद्भावदयाबलात् ॥१४७॥
देशतोविरतानातु, हिंसानाशोऽस्तिदेशतः
सर्वतोविरतानांतु हिंसात्यागस्तु सर्वत ॥१४८॥
अप्रमत्तमुनीनातु,-पूर्णदयाऽस्तिभावन.
ज्ञानध्यानादिलीनाना, महिंसायोगसिद्धयः ॥१४९॥
हिंसाबुद्धिंविनानैव, हिंसाया कर्मबन्धनम्
हिंसायाः परिणामेन, कर्मबन्धो भवेत्खलु ॥१५०॥
सम्यग्दृष्टिमतानृणा, द्रव्यतोभावतोदया,
मिथ्यादृष्टिमनुष्याणा द्रव्यदयाऽस्तिबाह्यतः ॥१५१॥
सम्यग्दृष्टिमतानृणा, सम्यग्दृष्टिबलात्खलु
भवेद्भावदयासत्या, सर्वकर्मविनाशकृत् ॥१५२॥
द्रव्यदयातउत्कृष्टाऽ, नन्तगुणोत्तमाशुभा
भावनोऽस्तिदयासत्या, सर्वथामुक्तिदायिनी ॥१५३॥

आत्मन पूर्णमोक्षार्थ, दयाऽस्ति साधन शुभम्,
आत्मन शुद्धरूपहि, साध्यमस्तिदयावताम् ॥१५४॥
एकेन्द्रियादिजीवाना, सद्दयाचोत्तरोत्तरा
अनन्तपुण्यलाभार्थं, धर्मार्थं नैहिना भवेत् ॥१५५॥
एकेन्द्रियादिजीवेभ्यो नृणा कोटिगुणोत्तमा
दयाऽस्तिद्रव्यभावाभ्या, तरतमयोगभेदत ॥१५६॥
मनुष्येष्वपि मासादि,-वर्जिनाचोत्तमादया
तेभ्योऽपिज्ञानिसाधूना, महिसारक्षणं च वै ॥१५७॥
चतुर्विधमहासघ,-रक्षातो धर्मरक्षणम्
धर्मिणा रक्षणाद्धर्मो, रक्ष्यते सत्यनिश्चय ॥१५८॥
अहिसकसुभक्ताना, त्यागिनारक्षणशुभम्
अनन्तपुण्यधर्मार्थं, जायते च विवेकिनाम् ॥१५९॥
पशुपक्षिमनुष्याणा, हिंसकेभ्योह्यहिंसका
कोटिगुणोत्तमा श्रेष्ठा, यथायोग्य दयाकुरु ॥१६०॥
क्षेत्रकालादिकज्ञात्वा, तरतमयोगतोदया
कुर्वन्ति ज्ञानिनो मुक्त्यै, सर्वत्र निजशक्तित ॥१६१॥
दयाभवतिसद्बुद्ध्या, हिंसाभवतिदुर्धिया,
पापकार्येषु हिंसाऽस्ति, धर्मकार्येषुसद्दया ॥१६२॥
स्वल्पहिंसामहाधर्म,-कारकं परमार्थदम्
अहिंसाधर्मवृद्ध्यर्थं,-मपवादेन चागतम् ॥१६३॥
सघधर्मादिरक्षार्थं, मावश्यकहि सर्वथा
धर्म्ययुद्धादिक कर्म, कर्तव्य च विवेकिन ॥१६४॥
स्वस्वधर्मविवृद्ध्यर्थं, सर्वधर्माभिमानिभि
क्रियतेधर्मयुद्धय, तन्नृपामोहचेष्टितम् ॥१६५॥

सर्वधर्मस्य सारोऽस्ति, दयैवसत्यधर्मराट्
तदर्थधर्मयुद्धानि, कर्त्तव्यानि विवेकनः ॥१६६॥
आपत्कालोऽस्मिन्सर्वेषां, सर्वदेशीयदेहिनाम्
आपत्कालीनयुद्धानि, न योग्यानि दयांविना ॥१६७॥
देशस्वार्थादिमोहेन, युद्धंमद्य प्रवर्तते
तत्रपापप्रविज्ञाय, युद्धंत्यजन्तुधर्मिणः ॥१६८॥
आत्मसाधर्मिसघस्य, रक्षार्थं चापवादिकम्
अल्पदोषमहाधर्म, कर्त्तुयुद्ध प्रवर्तते ॥१६९॥
औत्सर्गिकेणमार्गेण, चापत्तिकालमन्तरा,
धर्मयुद्धमपित्याज्य, यथायोगं विवेकत. ॥१७०॥
युद्धार्थं च प्रवृत्ताना, घोरहिंसकदेहिनाम्
प्रतिमघादिरक्षार्थं, योद्धव्यच यथातथम् ॥१७१॥
निरपराधिलोकाना, तत्राऽपिरक्षणंशुभम्
दंडादिकं यथायोगं, शत्रूणा च विवेकत ॥१७२॥
शत्रुष्वपियथायोग, दया कार्या बलान्वित.
स्वघातार्थप्रवृत्ताना, दण्डशिक्षादयादिकम् ॥१७३॥
हिंसकघोरपापाना, सुधाराय दया शुभा
दानस्य शिक्षणं तेभ्यो, दयाधर्मस्य मुक्तये ॥१७४॥
घोरहिंसकदेशेषु, समाजेषुच सद्दया
सर्वोपायै. प्रचार्या सा, सर्वस्वार्पणशक्तित ॥१७५॥
गवा संरक्षण कार्य, नि.शस्त्राणादयावनाम्,
निर्बलानाच बालाना, स्त्रीणानृणाद्विजन्मनाम् ॥१७६॥
शरणार्त्तमनुष्याणा, कर्त्तव्यशुभरक्षणम्
शरणार्हो न हन्तव्या-घोराऽपराधिनश्च. ॥१७७॥

सावधानतया कार्यो, वैरिणा सदयार्जनः
विश्वासोऽनवशत्रूणा, कर्तव्य सदयाधरैः ॥१७८॥
शक्ताना सदयाधर्मो, मोक्षमार्गविहारिणाम्
अशक्ताना दया कार्या, शक्तिमद्भिः विवेकतः ॥१७९॥
दुष्कालादिप्रसङ्गेषु, मानवपशुरक्षणम्
कर्तव्यमन्नवित्ताद्यैः, रनेकैः साधनैर्जनैः ॥१८०।
दयादानादिसत्पुण्यैः सुभिक्षं च निरोगता
यत्र देशे च सर्वे च, जायते नैव सशयः ॥१८१॥
महापुण्येन पापस्य, विपाकोपशमो भवेत्
दयादिपुण्यकार्यश्च, सुखवृद्धिः दुःखनाशनम् ॥१८२॥
दयामयेषु देशेषु, खण्डेषु सर्वजातिषु,
शान्तिस्तुष्टिस्तथापुष्टि, रारोग्यं मंगलम्भृशम् ॥१८३॥
दयाकार्येषु दोषोऽपि, स्यात्तथाऽपिस्थाधिया
पुण्यधर्मस्यबाहुल्या, दाऽऽत्मोन्नतिर्भवेद्भृशम् ॥१८४॥
अहिंसायाः प्रचारार्थं, दयाकर्म समाचर
दुर्लभं नृभवं प्राप्य, मा प्रमादं कुरुक्षणम् ॥१८५॥
अहिंसाधर्मकार्येण, नृजन्मसफलं कुरु
किं वित्तेन स्त्रियाभोगैः, दयाधर्मं समाचर ॥१८६॥
सर्वतीर्थकरैरुक्तो, दयाधर्मः सुखकरः
स्वार्पणेन दयाकर्म, कुरुष्व स्वोपयोगतः ॥१८७॥
दुःखीकृत्या न्यलोकास्त्वं मा जीव पापकर्मभिः
सर्वजीवसुखाय त्वं, जीव पुण्यसुकर्मभिः ॥१८८॥
सर्वलोकसुखार्थं त्वं, स्वाऽऽत्मभोगं समर्पय
कुरुनिष्कामतोलोक,-हितार्थाय श्रमं च रत ॥१८९॥

स्वार्थ मन्येषु लोकेषु, निर्दयत्व न धारय,
माहाय्ययाचकाना त्व, साहाय्य कुरु भावतः ॥१९०॥
सदयादानकार्याणा, सत्फलं नैव नश्यति
अत आस्तिकभावेन, दयाकार्यं कुरुष्व भो' ॥१९१॥
स्वरपहिसा दया वह्वी, स्वाधिकारेण मानवैः
आजीविकादिकार्येषु,–कर्तव्या सद्विवेकत' ॥१९२॥
पशुपक्षिमनुष्यादि–घातादाजीविकादिकम्
कुर्वन्ति न दयावन्तः प्राणान्तेऽपि शिवाऽर्थिनः ॥१९३॥
जीवेन सह बन्धोऽस्ति, हिंसातः पापकर्मणाम्
पापकर्मोदयेनैव,–महादु.खपरम्परा ॥१९४॥
जीवेनसहबन्धोऽस्ति, दयात' पुण्यकर्मणाम्
पुण्यकर्मोदयेनैव, सुखस्याऽस्तिपरम्परा ॥२०५॥
सुखार्थं स्वार्थमोहेन, नाऽन्यजीवान् विनाशय
मिथ्यामोहादिक त्यक्त्वा, स्वाऽऽत्मानन्द लभस्वभो'॥१९६
सुखार्थं वित्तदारादि,–भोगानाप्राप्तये हठात्
हिंसाकर्मादिक कृत्वा, प्राऽन्ते दु खमवाप्स्यसि ॥१९७॥
हिंसकाना सुख स्वरूप, प्रत्यक्ष व्यावहारिकम्
दृष्ट्वा मा मुह्य जीव त्वं, महादुःख सुखान्तत. ॥१९८॥
पापाऽनुबिन्धपुण्येन, हिंसकाना धनादिकम्
दृष्ट्वा मोहो न कर्तव्यः परत्र दु'खराशयः ॥१९९॥
पशुपक्ष्यादिषुश्रेष्ठो, ह्यनन्तगुणमानव.
मनुष्य एव मोक्षस्य, प्रत्यक्षमधिकारवान् ॥२००॥
मुक्ति यान्ति जना एव, नाऽन्ये यान्तीति निश्चितम्
अहिंसाधर्मसम्प्राप्त्या, मनुष्याऽऽत्मा भवेत् प्रभुः॥२०१॥

दशदृष्टान्ततोऽतीव-दुर्लभोनृभवोमहान्
प्राप्यस्वाऽऽत्मा भवेत् सिद्धो, दयादिधर्मसाधनै ॥२०२

इति विज्ञाय भोभव्या, दया कुर्वन्तु भावत
प्रभुसहग्मनुष्याणा, हिंसा त्यजन्तु मानवा ॥२०३॥

अतिपापिमनुष्योऽपि, सम्यगहृद्व्याहिंसा लाभत
इहैवमोक्षमायाति-त्यक्त्वा हिंसादिक क्षणम् ॥२०४॥

अतो मनुष्यघातात्त्वं, विरम कोट्युपायत
आत्मज्ञानं मनुष्येभ्यो, देय हिंसानिवारकम् ॥२०५॥

कोटिकोटिमहोपायैं, मनुष्यसघरक्षणम्
कर्तव्य शिक्षण देय, महिंसाचारवर्धकम् ॥२०६॥

अहिंसाचारत शान्ति, देशेखण्डे प्रजासु च
राज्येषु भवति स्पष्टा, नान्योपाया भुवस्तले ।२०७॥

इति निश्चित्यसिद्धान्त, सर्वखण्डस्थमानवा
दयाचारै विचारैश्च, प्रवर्तन्ते स्वभावत ॥२०८॥

आत्मन्येव सुख सत्य, निश्चित्य भव्यमानवा
बाह्यभोगाशये हिंसा, कुर्वन्तु नैव सज्जना ॥२०९॥

बाह्यभोगे सुखभ्रान्ति, त्यक्त्वा सत्यसुखाशये
आत्मन्येव स्थिरीभूय, स्वाऽऽत्मानन्दरसी भव ॥२१०॥

स्वस्वधर्मस्यसत्यत्वं, कथ्यतेसर्वधर्मिभि.
किन्तुतत्र न सत्यत्व, महिंसाधर्ममन्तरा ॥२११॥

ब्रह्मचर्यमहिंसैव, परब्रह्मप्रदायकम्
द्रव्यतोभावतोब्रह्म,-चर्यशक्तिप्रदायकम् ॥२१२

दुःखिलोकदयाकार्या, दुःखनाशनकर्मभि.
औषधालयसंस्थाने [illegible]

गुरुकुलादिकस्थान, महिंसाचारबोधकम्,
स्थाप्यसघादिशान्त्यर्थं,विश्ववर्तिदयापरैः ॥२१३॥

एशियावासिलोकैस्तु, युरोपीयजनैर्भृशम्
दयाचारविचाराणा, कर्मकार्य विवेकत ॥२१४॥

अमेरिकाजनै.सवे, यत्नैर्दयाविवृद्धये
स्वार्पणेन च यन्योग्य, तत्कर्तव्यविवेकतः ॥२१५॥

आस्ट्रेलियाजनै विश्व,-शान्तयेचविवेकनः
अहिंसाधर्मवृद्ध्यर्थं, कर्तव्य धर्मकर्मयत् ॥२१६॥

आफ्रिकावासिभिर्हिंसा -कर्म त्याज्यं विवेकनः
सर्वविश्वजनैर्हिंसा, त्याज्या सत्यदयापरैः ॥२१७॥

मत्ताशनादिभिर्लोकान्, पीडयन्ति च ये जना.
ते नरा नरकंयान्ति, घोरपापपरिग्रहैः ॥२१८॥

महादुःखेनसनतान्, जोवान् दृष्ट्वा च यद्हृदि,
दयानोजायते तस्य, राक्षसत्वं प्रकाश्यते ॥२१९॥

स्त्रीबालसाधुसहर्ता, गर्भनाशी च यो जन'
यातिश्वभ्र महापापी, निर्दयो देहिन' प्रति ॥२२०॥

तमोवृत्त्यारजोवृत्त्या, हिंसादिपापकर्मिण.
श्वभ्रंयास्यन्तितेघोरं, कृत्वाहिंसा पुनः पुनः ॥२२१॥

हिंसादिपापकर्तॄणा, मुद्धारायसुशिक्षणम्
दयाज्ञानस्यदातव्य, विश्ववर्त्तिदयापरैः ॥२२२॥

दयार्द्रविश्वसवेन, सर्वस्वार्पणयोगत
प्रचार्या' सर्वविश्वस्मिन्, दयोपायाः सुशक्तिभिः ॥२२३॥

दयापूर्णसुशास्त्राणा, कार्या प्रचारणाभुवि
दयोपदेशतत्कार्यं, वर्धयन्तुदयांजनाः ॥२२४॥

संसयकोटिद्रव्याणि विश्वदयाविवृद्धये,
प्रवर्तन्ता सदा लोका, साधव सत्ययोगिन ॥ २५।
साधव प्रभुवत्पूज्या, हिंसादिपापवर्जिन
सेवाभक्तिश्च कर्तव्या, चार्हिसाधर्मयोगिनाम् ॥२२
हिंस्रव्याघ्रादितोरक्षा क्षत्रियै पशुमानवा
क्षत्रियाणा स्वधर्मोऽस्ति, साधुब्राह्मणरक्षणम् ॥२२
क्षत्रियाणा स्वधर्मोऽस्ति, गोसतीबालरक्षणम्
निरपराधिजीवाना, नि शस्त्राणा च रक्षणम् ॥२२८
क्षत्रियाणा च कर्तव्य, न्यायात्संघादिरक्षणम्
राज्यभूम्यादिसरक्षा, घोरापराधिदण्डनम् ॥२२९।
मृगयापापवेलादि,-हिंसाकर्मत्यजन्तिते
अहिंसाधर्मसंरक्षाय, क्षत्रिया उपयोगिन ॥२३०॥
अहिंसाधर्मबोधार्थ, ब्राह्मणा उपयोगिन
पशुमासादिभोक्तारो, ब्राह्मणा अपि राक्षसा ॥२
सुरामासप्रहिंसाये, ब्राह्मणानेवकर्मत
दयासत्यादिधर्मश्च, ब्राह्मणा धर्मिण स्मृता ॥२३२
गवासपालनाद्वैश्या, अहिंसाधर्मसाधका
पशुपालनकृष्यादि,-कर्मिणश्चदयालव ॥२३३॥
व्यापारादिप्रवृत्तिषु, दयाबुद्ध्या प्रवर्तका
अहिंसाधर्मवृद्ध्यर्थ, धर्मशालादिकारिण ॥२३४॥
भूपाना च स्वधर्मोऽस्ति, न्यायात् प्रजादिपालनम्
साधूना च गवादीना, रक्षण हिंस्रदण्डनम् ।२३५।
धर्मिणा रक्षणनीत्या, चोरापराधिदण्डनम्

शूद्राणां च स्वधर्मोऽस्ति, साधुब्राह्मणसेवनम्
धर्मिणा सेवन कार्यं, हृदि धार्या दया मति ॥२३७॥

आजीविकादिकार्येषु, न्यायबुद्ध्या प्रवर्त्तनम्
मनोवाक्काययोगेन, दयानीतिप्रवर्त्तनम् ।२३८॥

अहिंसाऽशना कार्या, विश्वोद्धाराय साधुभि'
आत्मवत्सर्वजीवाना, रक्षण शिक्षण तथा ॥२३९॥

शक्तिमता दयादान, क्षमातपश्चसयम,
जीवन्ति निर्वला लोका , शक्ताना सदयाचलात् ॥२४०॥

पीड्यमानान् जनान् दृष्ट्वा, शक्तिमद्भिःस्वशक्तिनः
तत्साहाय्य प्रकर्तव्य-यत्र तत्र यदा तदा ॥ २४१ ॥

क्लेशभीति तथा द्वेष, वैरं त्यक्त्वा च सज्जनै'
कर्तव्यं मत्त्वाकर्म, दुष्टस्वार्थं विहाय च ॥ २४२ ॥

परस्परेषु भिन्नेषु, धर्मिषु प्रेमभावत'
द्वेषहिंसादिक त्यक्त्वा, वर्तव्य च परस्परैः ॥ २४३ ॥

अन्यायादन्यलोकाना, दुःखदान हि हिंसनम्
अन्यप्रजीवदासत्व-, कृत्ये हिंसाऽस्ति तात्त्विकी ॥२४४॥

दुष्टाशयाश्च ये दासा, हिंसा कुर्वन्ति पापिन'
अन्यायोपार्जितं वित्त, भुञ्जन्ति पापकर्मत. ॥४४५॥

पारतन्त्र्य हि हिंसाऽस्ति, स्वातन्त्र्य स्वदया शुभा
आत्मस्वातन्त्र्यसत्कृत्य, माहिंसाऽस्ति स्वभावत. ॥४४६॥

स्वाऽऽत्मराज्यमहिंसाऽस्ति मोहराज्यतु हिंसनम्
शुद्धोपयोग एवाऽस्ति, भावतःसदयाऽऽत्मनः ॥४४७॥

मिथ्यात्वरागवैराद्यो, भावहिंसाऽस्ति देहिनाम्,
अहिंसाऽस्ति समत्व हि, वाग्नोऽपि क्रियावताम् ॥२४८॥

हिंसाऽस्ति व्यसनैर्घोरैः हिंसादुर्गुणवृत्तयः
सर्वे हिंसादितो मुक्ता, वीतरागा जिनादयः ॥२४९॥

सर्वकर्मसु हिंसात्व, मल्पाधिक्यप्रभेदतः
गृहस्थानां भवेत्तत्र, निर्बन्धा ज्ञानयोगिनः ॥२५०॥

दयाबुद्धिं हृदि न्यस्य, गृहस्थाः त्यागिनो जनाः
स्वा'धिकारेण कर्माणि, कुर्वन्ति स्वोपयोगिनः ॥२५१॥

यथा धूमावृतो वह्निः, स्तथा सर्वप्रवृत्तयः
सदोषा अपि कुर्वन्ति, ह्याजीविकादिकारिणः ॥२५२॥

निरासक्तितया सुज्ञा, यथायोग्यविवेकतः
आत्मज्ञानोपयोगेन, कर्म कुर्वन्ति सज्जनाः ॥२५३॥

द्रव्यभावदयाज्ञान,-विवेकेन प्रवर्तिनः
स्वाऽधिकारेण कर्माणि, कुर्वन्ति यान्ति सद्गतिम् ॥२५४॥

हिंसाबुद्धिर्न यस्याऽस्ति, शुद्धाऽऽत्मलक्ष्यधारकः
सर्वकर्मप्रकुर्वाणोऽप्यहिंसाधर्मसाधकः ॥२५५॥

परस्परं च साहाय्यं, कुर्वन्तु भव्यमानवाः
परस्परोपकारेण, जीवा जीवन्ति भूतले ॥२५६॥

परस्परोपकारोऽस्ति, जीवैर्जडैश्चदेहिनाम्
परस्परसहायेन जीवन्ति विश्वदेहिनः ॥२५७॥

अतः स्वाभाविकं सत्यं, साहाय्यं च परस्परम्
विज्ञायैवं जनाः सर्वे, भवन्तु स्वार्पिता' सदा ॥२५८॥

दुःखिनां दुःखनाशार्थं, सहायिनो भवन्तु भो'
स्वार्थेण कातरा नैव, भवन्तु विश्वमानवाः ॥२५९॥

देशजात्यभिमानेन, वर्णधर्माभिमानतः
ऽऽऽऽ न हिंसन्तु, भवन्तु सद्दयापराः ॥२६०॥

क्रीडाविलासमोहेन, राज्यमत्तादिमोहत
विद्याशक्त्यादिगर्वेण, नाशयन्तु न देहिनः ॥२६१॥
राजानो राज्यगर्वेण, पीडयन्तु न देहिनः
हिंसादिपापदोषांश्च, त्यजन्तु धर्मबुद्धितः ॥२६२॥
राज्य कुर्वन्तु सद्बुद्ध्या, सर्वलोकहिताय च
अन्याय नैव कुर्वन्तु, सन्तु हिंसानिवारका' ॥२६३॥
क्षत्रिया ब्राह्मणा वश्या' शूद्राश्च विश्वमानवाः
आत्मन' शुद्धिकृत्यार्थं, सन्तु दयैकतत्परा' ॥२६४॥
विश्वदयार्द्रभावेन, दु.खिनानिःसहायिनाम
दु.खनाशाय सद्यत्नै, र्यतितव्य विवेकत. ॥२६५॥
पशूना पक्षिणा दु.ख,-नाशार्थं च यथातथम्
भवन्तु सद्दयाकम,-कारिणो विश्ववत्सलाः ॥२६६॥
दयाचारविचाराणा, सामर्थ्यं स्वाऽऽत्मसुक्तये
सर्वकर्मक्षयोमोक्षो, भवेद् भावदयाबलात् ॥२६७॥
अहिंसाधर्मिभिर्मो, वर्द्ध्यते सर्वभूतले,
धर्मिभिरन्तराधर्मो, वर्द्ध्यते नैव पुस्तकं ॥२६८॥
अहिंसाधर्मिणावृद्ध्यै, चार्पिता' सन्तु मानवाः
अहिंसातः प्रभो. प्राप्ति, र्भवत्येव न संशय' ॥२६९॥
अहिंसाभावकार्याभ्या, जैनसंघ' प्रवर्त्तते
सर्वधर्मिषु सः श्रेष्ठो, दयाचारविचारतः ॥२७०॥
रागद्वेषौ परित्यज्य, सत्यन्यायात्प्रवच्म्यहम्
जैनेषु जैनशास्त्रेषु, दयाधर्मस्य मुख्यता ॥२७१॥
मृता नैव मरिष्यन्ति, जैना आर्या दयादितः
अ. [illegible], दयाधर्मोद्यनादित' ॥२७२॥

सर्वखण्डेषुदेशेषु, दयाऽऽचार्यैः प्रवर्ध्यते
अहिंसाधर्मिणासत्य, मार्यत्वगुणकर्मत ॥२७३॥
मदिरामासतोदूरा, आर्यास्युर्गुणकर्मतः
अनार्यम्लेच्छलोकाना, हिंसात्व वृत्तिकर्मत ॥२७४॥
सृष्टिविरोधक कर्म, हस्तकर्मादिक च यत्,
बाललग्नादिकहिंसा, त्याज्या धर्मार्थिकामिभि' ॥२७५॥
अतिशोकादिक हिंसा, ज्ञातव्या च विवेकिभिः
मनोवाकायशक्तीना, रक्षण सद्दया मता ॥२७६॥
अत्याहारैस्तु हिंसैव, चातिवादश्च हिंसनम्
मनोवाकाययोगाना, मनियत्न श्च हिंसनम् ॥२७७॥
कूपादिपतन हिंसा, विषादिभक्षण तथा
अतिपरिश्रमोहिंसा, ज्ञातव्यैव विवेकत' ॥२७८॥
आर्तरौद्रविचाराणा, हिंसाऽस्ति कर्मबन्धनात्
धर्मशुक्लविचाराणा, स्वाऽऽत्मदयाऽस्तिवस्तुत ॥२७९॥
स्वाऽऽत्मनो या दया सैव, चाऽन्यसर्वदयादित.
अस्त्यनन्तगुणै श्रेष्ठा, सर्वकर्मविनाशिनी ॥२८०॥
दर्शनज्ञानचारित्र, महिंसैव स्वभावत'
शुद्धोपयोग एवाऽस्ति, ह्यहिंसा च निजाऽऽत्मन' ॥२८१॥
अहिंसा त्रिविधा ख्याता, तामसी राजसी तथा
सात्त्विकी स्वाऽऽत्मशुद्ध्यर्थ, श्रेष्ठाऽस्ति चोत्तरोत्तरा॥२८२॥
मुक्त्यर्थ सात्त्विकी भव्यै कर्तव्या स्वोपयोगत
निष्कामबुद्धित' कार्य, महिंसाकर्म तात्त्विकम् ॥२८३॥
हिंसा त्रिधाऽस्तिविज्ञेया, तामसी राजसी तथा,
सात्त्विकी च परित्याज्या, स्वाऽधिकारेण मानवै' ॥२८४॥

सद्देवगुरुधर्मार्थं, संघार्थं च महाजनैः
अल्पदोषमहाधर्म,-कर्म कार्यं यथातथम् ॥२८५॥
वनस्पतिफलाहारात्, सत्त्वबुद्धिः प्रकाशते
सात्त्विकपानयोगेन, शुद्धबुद्धिः प्रकाशते ॥२८६॥
सात्त्विकभोजनाच्छुद्धि,-श्चित्तस्य प्रविजायते
स्वच्छवायुजलाद्यैश्च, दयावृत्ति र्विवर्धते ॥२८७॥
अहिंसाधर्मिणा सङ्गाद्, दयाबुद्धिः प्रजायते
द्रव्यभावदयायोगात्, स्वाऽऽत्मा सिद्धः प्रजायते ॥२८८॥
पवित्रभूमिवासेन, दयाबुद्धिः प्रवर्धते
पवित्रतीर्थवासेन, सद्दया हृदि जायते ॥२८९॥
चण्डकौशिकनागे च, कृताऽपराधिसंगमे,
महावीरस्य नेत्रे द्वे, दयार्द्रे कुरुता शिवम् ॥२९०॥
यस्य पूर्णदयादृष्टिः कमठेऽप्यपराधिनि
ध्यानावस्थास्थितो देवः पार्श्वनाथ श्रियेऽस्तुवः ॥२९१॥
मृगवृन्दोपरिप्रीतिः सद्दया येन धारिता
अरिष्टनेमिभगवान्, कल्याण कुरु सत्वरम् ॥२९२॥
कपोतस्य कृता रक्षा, पूर्वजन्मनि भावत,
सर्वविश्वस्यशान्त्यर्थं, शान्तिनाथोऽस्तुसर्वदा ॥२९३॥
भारतादिकदेशेषु, दयाधर्मप्रवृत्तये
साधवः प्रेषिता येन, पशुशालाः कृता घनाः ॥२९४॥
अशोकभूपपौत्रेण, जैनसम्प्रतिभूभुजा,
चन्द्रगुप्तेन भूपेन, दया सर्वत्र वर्धिता ॥२९५॥
वस्तुपालो महामन्त्री, तेजःपालोऽपिगुर्ज्जरे
जातौ दयाप्रचारार्थं, [illegible] जैनधर्मिणौ ॥२९६॥

दुष्काले कच्छसौराष्ट्र,-गुर्जरादिषु मानवाः
रक्षिता अन्नदानेन, जगडूशादयालुना ॥२९७॥
इलादुर्गमहाश्रेष्ठो, दुष्काले सर्वरक्षक
अवाचोदामजैनोऽभूत्, तस्याऽस्ति कीर्तिरुत्तमा ॥२९८॥
मण्डपे पेथडश्रेष्ठी, जैनो बभूव धर्मवान्
क्षुधार्तादिमनुष्येभ्यो, भोजनाद्य च दत्तवान् ॥२९९॥
अशोको भूपति श्रेष्ठ सर्वभूपतिशेखरः
तेन दयासमुद्रेण, देशाहिंसा निवारिता ॥३००॥
खारवेलेन भूपेन, भारते वर्धिता दया,
सिद्धसेनोपदेशेन, विक्रमेण दया तता ॥३०१॥
अहिंसा स्थापिता राज्ये, दयामयेन चेतसा
स आमभूपति श्रेष्ठो, बभूव जैनधर्मिराट् ॥३०२॥
अकबरबादशाहेन, भारतदेशचक्रिणा
आर्याणा प्रेमवृद्ध्यर्थं, गवा हिंसा निवारिता ॥३०३॥
हीरविजयसूरीणा, प्रबोधेनैवसद्दया
यस्याऽऽत्मनि भृश जाता, सोऽकबर कीर्तिमान्श्रुत ॥३०४॥
यस्य विश्वोपरि प्रेम, तस्य व्यापकसद्दया,
दयाहिंसास्वरूप तु, ज्ञानी जानाति वस्तुत ॥३०५॥
ज्ञान पूर्व दया पश्चात्, नाऽस्ति ज्ञान विना दया
ज्ञानी ज्ञानेन जानाति, दयां हिंसा च वस्तुत ॥३०६॥
काययोगेन हिंसा तु, केवलिनामपि भवेत्
द्रव्यहिंसाऽस्ति सादेशात्, न तु भावेन विन्दत ॥३०७॥
रागद्वेषपरीणामा, हिंसाऽस्ति भावत खलु
रागद्वेषपरीणामं, विना नास्ति हि भावत ॥३०८॥

भावहिंसा विना द्रव्य,-हिंसया भवबन्धनम्
नाऽस्ति तत्तु परिज्ञाय, भवन्तु स्वोपयोगिनः ॥३०९॥
कर्मबन्धनमुक्त्यर्थं, माऽऽत्मन स्त्वं दया कुरु
आत्मज्ञानेन स्वाऽन्याना, दया मत्या प्रकाशते ॥३१०॥
दया हिंसां न जानाति, मिथ्यादृष्टिरबोधत.
दया हिंसा च जानाति, सम्यग्दृष्टिः सुबोधनः ॥३११॥
सम्यज्ज्ञानी विजानाति, दया हिंसा च बुद्धितः
कुत्र दयाप्यहिंसा स्यात्, हिंसाऽपि कुत्रचिद्दया ॥३१२॥
कुत्रचिद्वाग्मनोर्हिंसा, काययोगेन सम्भवेत्,
तथापि भक्तिसेवार्थं, रहिंसा चान्तरा यत. ॥३१३॥
सद्देवगुरुसंघस्य, रक्षणार्थं च बाह्यतः
दोषे सति महाधर्मो, जायन्ते बहुनिर्जरा' ॥३१४॥
कायेन नैव हिंसाऽपि, रागद्वेषादिमोहत'
मानसिका भवेद्धिंसा, चाऽन्यघातविचारत' ॥३१५॥
आन्तरा भावहिंसाऽस्ति, द्रव्यहिंसा तु बाह्यत.
गीतार्थगुरुबोधेन, स्वाऽधिकारा दया कुरु ॥३१६॥
प्रमादयोगतो हिंसा, स्वाऽन्यप्राणविनाशनात्
हिंसाया लक्षण ह्येन, तत्त्वार्थसूत्रभाषितम् ॥३१७॥
सम्यग्दृष्टियुता जैना' सम्यग्दृष्टिगुणस्थिताः
अविरताश्च हिंसार्थे, रहिंसादिप्रकाङ्क्षिण' ॥३१८॥
हिंसादौ दोषमन्तारो, हिंसादिदोषहानये
उद्युक्ता हि दयाढ्या, रक्षार्थं ते प्रवर्त्तका' ॥३१९॥
अणुव्रतधरा जैना' श्रावका द्रव्यभावतः
अणुभङ्गेन जीवाना, निरपराधिदेहिनाम् ॥३२०॥

स्थूलाना हिंसका नैव, स्थूलहिंसाविरामिण'
औत्सर्गिकापवादाभ्या, सापेक्षव्रतधारिण' ॥३२१॥
सम्यग्गुरुधर्मीणा, सघस्य भक्तिहेतवे
सेवार्थं तस्य रक्षार्थं, मौत्सर्गिकाऽपवादिन' ॥३२२॥
भक्त्यादिधर्मकार्येषु, हिंसात' कर्मबन्धनम्
स्वल्प च निर्जरा बन्ध्यो, महापुण्य प्रजायते ॥३२३॥
अतोगृहस्थिता श्राद्धा, द्विविधाः स्वाऽधिकारत
दयादिभक्तिरक्षादौ, प्रवर्त्तन्ते यथातथम् ॥३२४॥
महाव्रतधरा मन्तो, मुक्ता हिंसादिपापत
साधवो विश्वजीवानां, त्रातार सन्ति धन्यव ॥३२५॥
औत्सर्गिकाऽपवादाभ्या, धर्मसघादिरक्षणे
विश्वलोकदयार्थं, प्रवर्त्तन्ते यथातथम् ॥३२६॥
द्रव्यभावदयावन्त षट्कायजीवपालका
निर्दोषाऽऽहारपानेन, जीवन्ति च यथातथम् ॥३२७॥
गृहस्थत्यागिभेदेन, द्विधाधर्मोऽस्त्यनादित
सर्वज्ञैर्बोधित सत्यो, जैनधर्म प्रवर्त्तते ॥३२८॥
द्रव्यभावीयहिंसातो, विरतिश्च भवेद्यथा
तथा प्रवर्त्तन कार्यं, द्रव्यभावदयापरै ॥३२९॥
दर्शनज्ञानचारित्र,–मोक्षमार्गानुसारिभि
गृहस्थस्त्यागिभिर्हिंसा, सत्याज्या च यथातथम् ॥३३०॥
सर्वविश्वस्थबालाना, विद्याशालासु मानवै'
अहिंसाधर्मशिक्षार्थं,–वर्तितव्यं यथातथम् ॥३३१॥
हिंसकाना प्रबोधार्थं, सर्वविश्वेषु वर्तिनाम्
सर्वजातिप्रबन्धेन, वर्तितव्य दयालुभि ॥३३२॥

यावद्धिंसा भवेत्ताव-दशान्तिराऽऽत्मनो ध्रुवम्
अहिंसावृत्तिकर्मभ्यः, शान्ति'शर्म शिवं भवेत् ॥३३३॥
आत्मन' सद्दया श्रेष्ठा, प्रामाण्यवृत्तिकर्मभिः
हिंसा निजाऽऽत्मनो ज्ञेया, प्रामाण्यभ्रष्टजीवनात् ॥३३४॥
औदार्यसत्यगाभीर्यात्, दया सत्या प्रवर्धते
सर्वलोकसहायेन, दयाधर्मो विवर्धते ॥४३५॥
सर्वखण्डस्थलोकानां, रोगदु'खादिनाशने
परस्परसहायार्थं, क्रियन्ता भव्यमानवाः ॥३३६॥
आत्मशुद्धोपयोगेन, कृतेषु सर्वकर्मसु
अहिंसा चान्तरा सत्या, वर्त्तते ज्ञानयोगिनाम् ॥३३७॥
ज्ञान सत्यसमाधिश्च, सदैव मता मता
शुद्धोपयोगतः सत्या, वर्त्तते धर्मिणा दया ॥३३८॥
मनोवाकायगुप्ताना द्रव्यभावेन सद्दया
आत्मन पूर्णशुद्ध्यर्थं, हेतुभूता प्रवर्त्तते ॥३३९॥
यावद्धिंसापरीणाम-स्तावद्दयाविचारणा
हिंसावृत्तिदयावृत्त्योः, शुद्धाऽऽत्मा हि पृथग्भवेत् ॥३४०॥
हिंसावृत्ते क्षयार्थं हि, दयावृत्तेः प्रयोजनम्
शुद्धोपयोगिनो द्वाभ्या, स्व जानन्ति पृथक् तत• ॥३४१॥
कृतकृत्याश्च सर्वज्ञा, दयाचारप्रपालकाः
बोधयन्ति दयाधर्मं, तस्माद्दयां समाचर ॥३४२॥
सद्दैव मन स्वर्गः क्रूरत्वं श्वभ्रमेवच
स्वर्गश्वभ्रपरिज्ञाय-दयाकर्म कुरुष्व भोः ॥३४३॥
गोमहीप्यादिरक्षार्थं, विश्वस्थसर्वमानवैः
कर्त्तव्यंस्वार्पणपूर्णं, वित्तदेहादिभिर्भृशम् ॥३४४॥

मनोवाक्कायहिंसादि,-कारक कर्म यच्च तत्
हिंसां ज्ञात्वैव तत्त्याज्यं, सर्वखण्डस्थमानवै: ॥३६९॥
अधर्म्यकामदोषादि-वृद्धि कृत्कर्म यद्भवेत्
तत्त हिंसा प्रविज्ञाय, त्यजन्तु सदयालय ॥३७०॥
कन्याविक्रयतो हिंसा, वरविक्रयतस्तथा
आत्महत्या महाहिंसा, सत्यज्ञान दयाकरम् ॥३७१॥
हिंसा बन्धाय विज्ञेया, चाऽहिंसा स्वाऽऽत्ममुक्तये
हिंसा दु खाय विज्ञेया, चाऽऽत्मानन्दाय सदया ॥३७२॥
दयादानादित पुण्य-कर्मबन्धो भवेत्ततु
पुण्याद् धर्मस्य सामग्री, प्राप्यते पुण्यकर्मभि' ॥३७३॥
शुद्धवायुर्जलं शुद्ध, स्थान सात्त्विकभोजनम्
योग्याहारो विहारश्च, दुष्टव्यसनवर्जनम् ॥३७४॥
प्रकाशो मृत्तिका शुद्धा, भोजनं फलदुग्धयो:
देहवीर्यस्य सरक्षा, दीर्घायुर्हेतव स्मृता' ॥३७५॥
ज्ञात्वैव धर्मिभिश्चाधि-व्याधिवर्जनहेतवे
दयावद्भिर्जगल्लोका कर्तव्या दीर्घजीविन: ॥३७६॥
स्वाऽऽत्मदया प्रकर्तव्या, दयावद्भिर्विवेकत:
मद्यमादकपेयादि-त्यागेनभव्यमानवै ॥३७७॥
दीर्घायु साधन सर्वं, दयैव धर्महेतवे
विज्ञायैव च ससाध्य, दीर्घायुर्जीवन निजम् ॥३७८॥
स्वस्य धर्मस्य मोहेन, चाऽशुभमन्यधर्मिणाम्
चिन्तित च कृतं तद्धि निन्दामि सत्यभावत ॥३७९॥
स्वाऽन्यव्याधिविनाशाय, स्वाऽन्याधिनाशहेतवे
स्वान्योपाधिनिवृत्त्यर्थं, यत्कर्म तद्दया भृशम् ॥३८०॥

निरुपाधिदशावांश्च, व्याध्याधिवर्जितो नरः
दीर्घायुष्मान् भवत्येव, शुद्धब्रह्माऽधिकारवान् ॥३८१॥
आजन्मब्रह्मचर्येण, दीर्घायुर्धारको भवेत्
मद्यमांसपरित्यागाद्, दीर्घजीवी भवेन्नरः ॥३८२॥
मनोवाक्काययोगाना, दीर्घजीवनहेतवः
ते दयार्थं प्रविज्ञाय, दया साद्ध्या दयालुभि· ॥३८३॥
वित्तदेहादिभोगेन, दयाधर्मैकतत्परैः
व्याख्यानादिप्रबन्धेन. यतितव्य विवेकतः ॥३८४॥
पश्चात्तापादिभावेन, प्रायश्चित्तेन मानवा·
हिंसादिपापतः शुद्धा, भवन्ति च दयोद्यताः ॥३८५॥
पक्षपातादिमोहेन, देशनीत्यादिरीतयः
मनुष्यै· कल्पितास्तत्र, हिंसादिदोषसंभवः ॥३८६॥
क्षुत्तृड्रोगादियुक्ताना, दुःखिनो दु·खनाशने
अर्पिता वाङ्मनःकायै-र्देवास्ते देहधारिण· ॥३८७॥
बाह्याऽभ्यन्तरदुःखाना, नाशाय सर्वदेहिनाम्
द्रव्यभावदयाकार्ये, प्रवृत्ता स्तेसुरोत्तमाः ॥३८८॥
कारुण्यभावनाचारै-र्जीवन्ति जीविनो हि ते
हिंसाचारविचारैर्ये, जीवन्ति ते मृताः खलु ॥३८९॥
दयार्थं मनो वाणी, काया वित्त च यस्य ते
जीवन्तु देवरूपास्ते, विश्ववत्सलसज्जना· ॥३९०॥
यदायदा हि विश्वस्मिन्, भृशं हिंसा प्रजायते
तदातदा प्रजायन्ते, दयावन्तो जिनादयः ॥३९१॥
हिंसादिपापनाशार्थ-महिंसादिप्रवृद्धये
मोहारिशक्तिनाशाय, प्रभवंति जिनेश्वराः ॥३९२॥

यदा यदा दयाधानां, मायत्य क्षीयते तदा
खण्डदेशो च जायन्ते, मशासन्तो दयालव. ॥३०३॥

युगमुख्या प्रजायन्ते, सूरयो धर्मधारिण
आत्मसामर्थ्यतो विश्व-दयासत्यप्रचारिण. ॥३९४॥

येषा चित्ते दया नास्ति, दु खिनामवलोकनात्
जीवन्तो राक्षसा ज्ञेया, अशुभा जीविनोऽपि ते ॥३९५॥

दु खिनो देहिनो दृष्ट्वा, तद्दु खनाशनोद्यता
जीवन्तस्ते शुभा ज्ञेया-देवा देहावतारिण. ॥३९६॥

वीतरागमनुष्यैर्हि-दया सत्या प्रकाश्यते
सम्यज्ज्ञानेन कर्तव्य-महिंसाकर्म मानवै ॥३९७॥

नाऽस्ति हिंसासम पापं नाऽस्तिधर्मो दयासम
नाऽस्ति ज्ञानसमं दानं, तपो नास्ति क्षमासमम् ॥३९८॥

धृत्वा मनुष्यजन्माऽपि, दयाधर्मो न धारित
हारित जन्म तेनैव, ज्ञात्वा दयां समाचर ॥३००॥

दयोपदेश विज्ञाय, यथाशक्ति दया कुरु
कुरुष्व मा प्रमादं भो., जागृहि हृदि सत्वरम् ॥४००॥

दुर्लभ दशदृष्टान्तै-र्नृजन्म सर्वजन्मसु
समाप्य जीव मा मुह्य, दयाधर्मं समाचर ॥४०१॥

दयाचारविचारेण, सर्वविश्वदयामयम्
सन्तु परोपकारार्थ, विश्वलोकप्रवृत्तयः ॥४०२॥

हिंसाचारविचाराब्धि, नश्यन्तु सर्वविश्वत
अस्तु शान्तिमय विश्वं, प्रभवन्तु दयालव ॥४०३॥

राजानो मन्त्रिण श्रेष्ठा, सन्तु वीरा दयालव
सर्वविश्वस्यशान्त्यर्थं, दयाधर्म प्रवर्धताम् ॥४०४॥

शुद्धप्रेम्णा दयावृद्धि-र्हिंसानाशश्च जायते
वैरनाशोऽस्ति सत्प्रीत्या, मैत्र्या च स्वाऽऽत्मवज्जगत् ।४०५॥
सत्य जानीत भोलोकाः सत्ये धर्माः प्रतिष्ठिताः
सत्याज्ञया प्रवर्तन्ते, ते यान्ति सद्गतिं ध्रुवम् ॥४०६॥
सत्याज्ञया प्रवर्तध्वं, रागं द्वेषं विहाय च
सत्यनिष्ठा जनाः कर्म-क्षयं कुर्वन्ति सत्वरम् ॥४०७॥
सत्यमेव प्रभोराज्ञा, सत्याद्या प्रवर्तते
मनोवाक्काययोगेन-र्हिंसां त्यजन्तु मानवा' ॥४०८॥
सत्य पश्य प्रियं पश्य, सत्य पथ्यं समाचर
सत्य ब्रूहि च सर्वेषां, सत्य शुभं प्रियं कुरु ॥४०९॥
आत्मन. सर्वशक्तीना, प्रादुर्भावं कुरुष्व भो.
आत्मन्येव सुखंसत्यं, बाह्यभोगेषु मामुहः ॥४१०॥
सर्वविश्वस्थजीवाना, सुखार्थं यत्न तत्कुरु
दुःख नेष्ट सुख जीवा, इच्छन्त्यत. सुख कुरु ॥४११॥
आत्मानन्दस्य सम्प्राप्ति-र्दयाद्यैः सात्विकैर्गुणैः
अतोदयादिभि'साध्य-आत्मानन्दो निजाऽऽत्मनि ॥४१२॥
मोक्षमूलं दया ज्ञात्वा, देहिना त्वं दया कुरु
दयैव सत्प्रभोर्दृष्टि-र्दयायां सर्वशक्तय. ॥४१३॥
दयां विना प्रभुर्दूरे, नास्ति धर्मो दयां विना
दयामयः प्रभोर्धर्म', प्रभोर्वाणी दयामयी ॥४१४॥
सद्दयायां तप'सेवा-भक्तियोगादिकर्मणाम्
समावेशो भवत्येव, सद्दया त्वं समाचर ॥४१५॥
रक्षिते हि दयाधर्मे, धर्मो रक्षति रक्षकान्,
स्वान्यजीवप्ररक्षार्थं, दयाधर्मं समाचर ॥४१६॥
दयाया भावना याया, आत्मोत्थिता यदा यदा
तदा ताः काव्यरूपेण [illegible]ा मया शुभाः ॥४१७॥

अनुक्रमो न पद्यानां, दयाग्रन्थे कृतो मया
पुनर्दोषो न पद्येषु, सद्दया परिणामतः ॥४१८॥
मनोवाक्कायतो हिंसा, कृता कारापिता मया
मिथ्या भवतु तत्सर्वा, दयाग्रन्थे कृते सति ॥४१९॥
मोहेन क्षयपर्यन्त, हिंसाकर्म कृत मया
हिंसादिपापनाशोऽस्तु, कृतग्रन्थफलेन च ॥४२०॥
शरयुग्माऽधिके पद्य-श्रतुः शतैर्दयाकरः
दयाग्रन्थ कृतोविश्व-लोकाना शान्तिकारकः ॥४२१॥
श्वचालस्य कृता पीडा, मया तत्पापशुद्धये
प्रायश्चित्त कृत पूर्णं, दयाग्रन्थे कृते शुभे ॥४२२॥
अहिंसाधर्मसद्बुद्ध्या, दयाग्रन्थे कृते सति
विश्वस्मिन्सर्वलोकेषु, दयाबुद्धिः प्रवर्धताम् ॥४२३॥
सर्वविश्वस्थलोकाना, दयाचारविवृद्धये
दयया विश्वशान्त्यर्थं, दयाग्रन्थ प्रकाशताम् ॥४२४॥
खसिद्धिग्रहचन्द्राङ्के (१९८०) मिते वैक्रमवत्सरे
मार्गशुक्लद्वितीयाया, रवौ हि शुभभावत ॥४२५॥
कृत पूर्णो दयाग्रन्थो, बुद्धिसागरसूरिणा
मया च तद्दिने प्रीत्या, घंटाकर्णस्य मन्दिर ॥४२६॥
घटाकर्णस्य वीरस्य, प्रतिष्ठा च कृता मया
मधुपुर्यां (महुडी) स्थितिं कृत्वा, बुद्धिसागरसूरिणा॥४२
शमोऽस्तु सर्वविश्वस्य, दयाधर्मस्य सद्बलात्
शान्तिस्तुष्टिश्च पुष्टिश्च, भवन्तु सर्वदेहिनाम् ॥४२८॥
ॐ अर्हश्रीमहावीर , सर्वज्ञः परमेश्वरः
दयासत्यप्रचारेण, कुर्यां द्विश्वस्य मङ्गलम् ॥४२९॥
ॐ अर्हंमहावीर शान्ति ३

श्रेणिकसुबोधग्रन्थः

सर्वज्ञ हेवीर सदा जय त्व,
धीरः परेशो जगदीश्वरोऽसि ।
गुणास्त्वदीया भगवन्नपाराः,
कृत्वा कृपा तारय मा दयालो ॥ १ ॥

सत्योपदेश कुरु नाथ मह्य,
विनिश्चयाद्वा व्यवहारनीते' ।
श्रीश्रेणिको भारतदेशराजो-
ऽहंमार्थये नाथ निजाऽऽत्मराज्यम् ॥ २ ॥

त्वय्यस्ति विश्वास उदारको मे,
प्रकाशय त्वं खलु सर्वसत्यम् ।
न त्वत्समः कोऽपि जगत्सु देव-
स्त्वद्भक्तिसेवामनुकामयेऽहम् ॥ ३ ॥

निशामय श्रेणिक सत्यभूप,
त्वमाऽऽत्मरूपं ननु विद्धि विद्धि ।
आत्मावबोधाद्भवति स्वमुक्ति',
किञ्चिद्भवेद्भूमिपु नापरोक्षम् ॥ ४ ॥

निजाऽऽत्मशक्तिः परमात्म्यपारा-
एप आत्मा ।
हम स वेत्ति सर्वं,
भवेच्च तस्मात् ॥ ५ ॥

विश्राम आत्मन्युदितोऽस्ति यस्य,
स जैनभक्तो मम निश्चयेन ।
अस्त्याऽऽत्मनि सत्यसुखं विशालं,
सर्वं हि दुःखं जडमोहतोऽस्ति ॥ ६ ॥
स्वर्गो मनो यद्वशमाऽऽत्मनोऽस्ति,
मुक्तिर्भवेदाऽऽत्मवश मनश्चेत् ।
मृते मनस्यस्ति समग्रमुक्ति-
र्मनोजयत्वेन भवेद्विमुक्तिः ॥ ७ ॥
यावद्भवेच्चश्चलता स्वचित्ते,
संसारमध्ये भ्रमणं च तावत् ।
रागाद्यधीनं च यतोऽस्ति चित्तं,
स्वप्नेऽपि नो तत्र सुखोद्भवः स्यात् ॥ ८ ॥
समग्रविश्वस्य भवेदधीश,
स्तथाऽपि शान्तिं लभते न किंचित् ।
मनुष्य आशानुचरोऽस्तियाव-
त्सुखी न तावत्स विनिश्चयेन ॥ ९ ॥
जिगाय चित्तं स जिगाय विश्वं,
दुःखं खलु चेतोजयमन्तरा स्यात् ।
मनोवशः कोऽपि भवेन्मनुष्यो-
जगत्सु शान्तिं लभते न काचित् ॥ १० ॥
मोहस्य यावद्वशमस्ति चित्तं,
शक्रादयः स्युः सुखिनो न तावत् ।
तमोरजः सत्त्वगुणाश्रयः स्या-
त्तावज्जिनः स्यान्नच कोऽपि जीवः ॥ ११ ॥

पृथक् चल त्व व्यवहारनीत्या,
निर्लेपतश्चाऽऽत्मनि मोदमानः।
प्रवर्तते स्वाऽऽत्मनि सर्वधर्मो-
निर्लेपत कर्म कुरुष्व सर्वम् ॥ १८ ॥

विनाऽऽत्मना नास्ति जडेन शान्ति-
मिथ्याभ्रमं धारय सर्वमेनम्।
न त्वं प्रमादी जडपर्यये स्या-
गर्वी तथा स्या धनसत्तया त्वम् ॥ १९ ॥

सम्बन्धिनो ये स्वजनाश्च वर्गा-
नरान्स्त्रिय पश्यसि यान्स्त्यमित्थम्।
पर्यायतस्ते परिवर्तमाना-
मुह्यन्ति नो ज्ञानिजनाश्च तत्र ॥ २० ॥

त्वमाशु हे श्रेणिक चेत चेत,
काल स्ववेग शिरसि प्रदत्ते।
कालोऽपि नाऽऽत्मानमहो क्षुनक्ति,
स्यादात्ममोदेन सुखं यथार्थम् ॥ २१ ॥

आत्मा स एवास्ति जिन पराऽऽत्मा,
दीनं निजं मानय मा कदाचित्।
आत्मा त्रिलोकस्य परेश्वरोऽस्ति,
स्वान्ते परेशं प्रविलोकय त्वम् ॥ २२ ॥

स्याद् द्वेषरागप्रशमेन बुद्धः
शुद्धो भवेत्सत्यमय निजाऽऽत्मा।
विनाऽऽत्मना न त्वमसि द्वितीयः
प्रेम्णेतिवाक्यं मम मानय त्वम् ॥ २३ ॥

स्याद्द्वेषरागप्रशमो यथाऽत्र,
तथाऽऽत्मबोधः समुदेति दिव्यः ।
आत्मस्वरूपे सुखमस्ति नूनं,
सर्वत्र जीवेषु दया भवेच्च ॥ २४ ॥

नश्येत्कषायो खलु यद्यदंशैः ।
साम्यं भवेदाऽऽत्मनि तत्तदंशैः,
सत्त्वादिसर्वप्रकृतौ गतायां-
माऽऽत्मा स्वयं स्यादपवर्गपात्रम् ॥ २५ ॥

उदेति साम्यं हृदि यद्यदंशै,
स्तदंशतश्चोपशमोऽपि तत्र ।
स्वकर्मणाक्षायिकभाव इष्टे,
मुक्तिर्भवेदाऽऽत्मनि चित्स्वरूपा ॥ २६ ॥

स्याद्बाह्यदृष्ट्या खलु कर्मबन्धः
स्यादाऽऽत्मदृष्ट्या तु निजाऽऽत्मधर्मः ।
स्यादाऽऽत्मदृष्ट्या न च कर्म किञ्चि-
दाऽऽत्माऽऽत्मदृष्ट्या प्रविलोक्यमानः ॥ २७ ॥

स्वप्नस्य जाग्रत्सु यथा विनाश-
स्तथाऽऽत्मबोधेषु च मोहनाशः ।
यत्राऽऽत्मदृष्टि र्न ततोऽस्ति मोहो,
जीवन्विमुक्तोहृदयेऽस्ति वित्तिः ॥ २८ ॥

निजाऽऽत्मना श्रेणिक जागृहि त्वं,
जाग्रत्सु सौभाग्य मथास्ति सर्वम् ।
त्वमाऽऽत्मनोत्तिष्ठ विधूय निद्रां,
मामुह्य चित्तेषु लभस्व सौख्यम् ॥ २९ ॥

[illegible]दाऽऽत्मनि सत्यमस्ति,
[illegible] कुरु सर्वकार्यम् ।
[illegible] परमाणुकाक्षां,
[illegible]ऽऽनुभवस्य मौरयम् ॥ ३० ॥

[illegible]ज्ञानमिहाऽऽत्मना त्व,
[illegible] कुरु त्वाऽऽत्मनि पूर्णपूर्णम् ।
[illegible]स्ति तु कर्मबन्धो-
[illegible] स्यादविनाश आत्मा ॥ ३१ ॥

[illegible]ऽप्यस्ति स नित्य आत्मा,
[illegible] चिदानन्दमयः पवित्र ।
[illegible]मनाऽऽत्मानमवेहि बन्धो,
[illegible]नुदारय भारतेश ॥ ३२ ॥

[illegible]दानन्दमयः पवित्रो,
[illegible]नित्यः खलु वस्त्रतुल्यः ।
[illegible] नच पश्य भूप,
[illegible] च कर्मादिकमत्र पश्य ॥ ३३ ॥

[illegible]नौ गतायां स्वयमस्त्यबन्ध,
[illegible]नोदिकाना न भवेच्चबन्धः ।
[illegible]हो महीयान् खलु कर्ममूल,
[illegible]नौ गतायां न भवेद्भ्रमश्च ॥ ३४ ॥

[illegible]ोहे विनष्टे खलु शुद्धआत्मा,
[illegible]रोजिनोऽर्हन्प्रभुरस्ति साक्षात् ।
[illegible]ङ्ग न जातिर्भवदाऽऽत्मनोऽस्ति,
सर्वस्य विश्वस्य परेश्वरोऽस्ति ॥ ३५ ॥

कीर्त्यादिसर्वं च शुभाशुभं य-
त्स्वप्नोपमं तत्र भवेन्न गर्वः ।
आरोप एष प्रकृतेर्हि सर्वः,
सर्वं तु तद्विद्धि निजाऽऽत्मभिन्नम् ॥ ३६ ॥

हृत्कल्पितो यो व्यवहार एष,
ततमाऽऽत्मधर्मं न च विद्धि सारम् ।
चित्तस्य भावा हि शुभाशुभाख्या-
भिन्नस्वभावो हि ततोऽयमात्मा ॥ ३७ ॥

यच्चेतसारोपितमस्त्यसत्य,
न ज्ञानिनस्तत्र रुदन्ति किञ्चित् ।
ये कल्पिते दुःखसुखे मनोभि-
स्ते ज्ञानिनो नाम विदन्ति मिथ्या ॥ ३८ ॥

शुद्धाऽऽत्मका ज्ञानिजना भवन्ति,
त्वमाऽऽत्मनः श्रेणिक विद्धि नीतिम् ।
ये द्वेषरागादिविकल्पकास्तान्,
जानीहि संसारनिदानभूतान् ॥ ३९ ॥

द्वेषस्य रागस्य च बुद्धिभिन्न,
त्वं ज्ञानिनं विद्धि जिनं नरेन्द्र ।
स्याद्द्वेषरागत्यजनेन सौख्य,
तौ चेद्धचेता न ततोऽस्ति सौख्यम् ॥ ४० ॥

ये रागिणो द्वेषिजनाश्च जीवाः,
शक्रादयश्चाऽपि तु पामरा हि ।
रागोऽस्ति कश्चिन्नच शुद्धरूपे,
त्यागो न कश्चिन्निजशुद्धधर्मे ॥ ४१ ॥

विहाय विद्वेषमनन्यबुद्ध्या,
सदाऽनुकूला समता भजस्व ।
तेनैव ते शुद्धमतिर्भवित्री,
ततोऽचिरादात्मसुखाऽनुभावः ॥ ४२ ॥

शुद्धोभवेन्मन्निजाऽऽत्मधर्मो–
ततादपस्तत्र लयं प्रयान्ति ।
रागोऽस्ति कश्चिन्न निजाऽऽत्मरूपे,
त्यागोऽस्तिकश्चिन्ननिजाऽऽत्मधर्मे ॥ ४३ ॥

त्यागं च वैराग्यमथानुरागं,
चित्तोत्थितं वीक्ष्य च जागृहि त्वम् ।
मनोमृतौ नश्यति चित्तधर्मो–
निजाऽऽत्मरूपं तु विभाति नित्यम् ॥ ४४ ॥

व्रतादितश्चास्ति तु भिन्न आत्मा,
निमित्तधर्मोऽपि ततोऽस्ति भिन्नः ।
आत्माऽस्त्यरूपी सच चिद्घनश्च,
वर्णादयः सन्ति न तस्य रूपम् ॥ ४५ ॥

जडेष्वहंभाव उदेति याव–
त्तावन्न पूर्णा समुदेति शान्तिः ।
जडेष्वहंभाव उदेति नो चे–
त्तदा स आत्मा प्रविभाति मुक्तः ॥ ४६॥

अहंक्रियातो भवति भ्रमश्च,
ज्ञेयश्चधर्मो निरहंक्रियातः ।
जडेषु कोप्यस्ति न चाऽऽत्मधर्मो,
दुःखं लयं याति निजाऽऽत्मबोधात् ॥ ४७ ॥

पुण्यात्सुखं दुःखमथोऽस्ति पापा-
त्ते पुण्यपापे सह चेतसा स्तः ।
भिन्नं ततश्चाऽऽत्मिकसौख्यमस्ति,
तस्मिन्भव श्रेणिकराज लीनः ॥ ४८ ॥

पञ्चेन्द्रियाणा च यतोऽस्ति भोग,
स्वज्ञानिना तत्र भवेदभोगः ।
जीवेष्वनासक्तितएव भोगाद्,
भवेदबन्धो नच लिप्त आत्मा ॥ ४९ ॥

चेन्मृत्तिका खादति पचवर्णां,
तथापि शङ्खो धवलो हि दृष्टः ।
कर्मोदयैर्भोगचय च भुञ्जन्,
ज्ञानी स्वयं वर्तत आत्मयोगात् ॥ ५० ॥

स्यात्कर्मणा नाशनमाऽऽत्मबोधा-
ज्जडा जडत्वैः परिणामवन्त' ।
आत्मस्वभावेन भवेन्निजाऽऽत्मा,
कदाचिदासक्तिमृते न बन्ध' ॥ ५१ ॥

जलेपु यद्वत्तरकास्तरन्ति,
भोगोदधौ ज्ञानिजनास्तरन्ति ।
स्यात्पूर्वकर्मोदयतश्चभोग-
स्ततो मिलेत्तादृश एव योगः ॥ ५२ ॥

व्यापारतश्चैव यथा विपाणां,
लोका म्रियन्ते न तथा च विद्वान् ।
भोगॉश्च भुञ्जन्नपि लेपशून्यः
[illegible] न बन्धः ॥ ५३ ॥

अस्त्याऽऽत्मबोधस्य विशालशक्तिः
कर्माणि तिष्ठन्ति न चैतदग्रम् ।
दुःखे सुखे चापि विभाति साम्य,
न भोगराशि समुदेति तत्र ॥ ८४ ॥

कदानिजाऽत्माभिमुखंमनःस्या–
त्तदा न भोगेषु रसग्रहः स्यात् ।
यतो निजाऽऽत्मा परिणामशुद्ध
प्रवेद्यते तत्र च पूर्णशुद्ध' ॥ ८५ ॥

न मुच्यते ज्ञानिजनस्य भोगो,
जन्मान्तरोपार्जितकर्मयोगात् ।
तथापि भोगेषु न रागरोषौ,
स्यातामबन्धश्च पुनस्तदाऽऽत्मा ॥ ८६ ॥

साक्षीन्द्रियेष्वस्ति मनस्तु चाऽऽत्मा,
प्रवर्तते स्वे विषये स साक्षी ।
कुर्यात्समग्र तु सलक्ष्यमाऽऽत्मा,
प्रवर्ततेऽध्यक्षमथाऽऽत्ममोदात् ॥ ८७ ॥

अनन्तशक्त्याकर एष आत्मा,
वर्तेत निष्काममथोपयोगै' ।
किम्वा भवेन्मोहविष तदग्रे,
ज्ञानी जनश्चेतसि हृष्ट एव ॥ ८८ ॥

कुर्यात्क्रिया किन्तु न कर्मबन्धो–
ज्ञानिजनो भोग्यपि नैव भोगी ।
न बध्यते ज्ञानिजनो जडैस्तु,
किंस्युर्दिनेशाभिमुखं तमांसि ॥ ८९ ॥

ज्ञानी विधातुं सकल स्वतन्त्रो-
द्दीनो विपत्तौ न समागतायाम् ।
जडक्रिया ज्ञानिपुरो भवेत्कि,
क्षमेति सिद्धान्तमवेहि भूप ॥ ६० ॥

सम्यक्त्विनो ये च नराः स्त्रियो वा,
एतेऽपुनर्बन्धिन एव सन्ति ।
न सर्पदन्तेषु विषं भवेच्चेद्,
विष चटेन्नैव तदस्य दंशात् ॥ ६१ ॥

यसेच नासक्तिविष कदाचि-
त्प्रवर्तते ज्ञानिजनस्य सौख्यम् ।
कुर्यात्समग्र न पुनःसमग्रे,
स्याज्ज्ञानिनामाऽऽत्मनि चैव दृष्टिः ॥ ६२ ॥

वर्णस्य धर्मस्य च कर्म कुर्व-
न्न लिप्यते ज्ञानरहस्यमेतत् ।
प्रवर्ततेऽसौ च निजाऽधिकारे,
कुर्यात्क्रियाः किन्तु भवेदकर्मा ॥ ६३ ॥

कुर्यात्क्रिया स्यादखिलाहितार्थं,
यतस्ततःस्यात्सरलं हि चित्तम् ।
स्याज्ज्ञानिना क्षेमकृते हि सर्वं,
भवन्ति दुःखान्यपि धर्मवृद्ध्यै ॥ ६४ ॥

स्याज्ज्ञानिना सा प्रकृतिः स्वशुद्ध्यै,
आत्माऽऽत्मन. स्यात्परिणामवॉश्च ।
बाह्येषु भोग. प्रकृतेस्तुवक्र-
स्तथापि चान्तरस्तु भवेदवक्र. ॥ ६५ ॥

ददाति कर्मप्रकृति सहाय,
पातो भवेन्नेन न चोर्ध्वगानाम् ।
भूत्वा स पश्चाच पुर प्रयाति,
भूत्वैकशुद्धो लभते स्वसिद्धिम् ॥ ६६ ॥

प्रवर्तते ज्ञानिजनो जगत्सु,
तथापि कुत्रापि न बध्यतेऽसौ ।
सम्यग्मते श्रेणिक राजराज,
सम्यक् च सर्वं तव भारतेश ॥ ६७ ॥

स्यात्सम्वर श्रेणिक आस्रवोपि,
स्याज्ज्ञानिनां वस्त्वखिल हि सम्यक् ।
अस्तीदृशी ज्ञानवतां तु शक्ति-
श्चितेषु नाऽऽसक्तिरदेति यस्या' ॥ ६८ ॥

मिथ्यात्वशास्त्रे प्रभवेच यच-
त्सम्यज्ज्ञजीवेपु तदस्ति सम्यक् ।
मिथ्यात्विना ग्रन्थचयोऽपि सम्यग्,
मिथ्यात्वभाव लभते स नूनम् ॥ ६९ ॥

मिथ्यात्विनो मूढजनाश्च ये स्यु'
स्यात् सम्वरो ह्यास्रवकृद्धि तेषाम् ।
ये हेतव' सन्ति भवाब्धिमुक्तौ,
ते बन्धनार्थं प्रभवन्ति तेषाम् ॥ ७० ॥

विनाऽऽत्मबोध सकल हि मिथ्या,
रोदो यथा निर्जनकाननेपु ।
देहस्य चित्तस्य च या क्रियाःस्यु-
र्गुणाय ता' सन्ति निजाऽऽत्मबोधात् ॥ ७१ ॥

यत्कालतः स्याद्यनिजाऽऽत्मबोध,
आत्मोपयोगोऽपि ततो हि कालात्।
विनाशयेत्कर्मफल ततो हि,
स्यादल्पबन्धो बहुनिर्जराश्च ॥७२॥
ततो हि कालाद् बहुनिर्जराःस्युः,
स्यात्कर्मबन्धः परमल्प एव।
सर्वा हि कर्मप्रकृति• प्रयाति,
पूर्णा भवेत्तत्र निजाऽऽत्मशुद्धिः ॥ ७३ ॥
यत्कालत' स्याद्यनिजाऽऽत्मबोध-
स्तत्कालतश्चाऽऽत्मरसस्य पानम्।
ज्ञाने च भक्तौ मन आशु मत्त,
भवेत्तनौ सत्यपि मुक्तिसौख्यम् ॥ ७४ ॥
देवोऽस्त्यामाऽऽत्माय तनुमंदिरे च,
सेवस्व तं तीर्थशिरोमणि त्वम्।
कुरुष्व हेश्रेणिक कर्म सर्व,
स्याः किन्तु निष्काम इतोऽन्तरे त्वम् ॥ ७५ ॥
कौलेयको लेढि यथास्थिखण्डं,
मनोऽपि तद्वद्विपर्यॉश्च लेढि।
मिलेन्न रक्त च यथाऽस्थिलेहे,
भोगे तथाऽसक्तिकरोऽस्ति जीवः ॥ ७६ ॥
पशोर्बलं विद्धि च कामचेष्टा,
तत सदाक्लेशपरम्पराऽस्ति,
जीवा भ्रमन्त्येव च काममुग्धा-
-स्मनजा लभन्ते ॥ ७७ ।

कामादयः सन्ति हि दुःखमूलं,
भ्रान्त्या न तेषु भ्रम भारतेश।
राग विना यत्र भवेच्च भोगो,
नास्त्याऽऽत्मनस्तत्र च कर्मबन्धः ॥ ७८ ॥

कुर्वन्ति निष्कामधिया नरा वा,
स्त्रियश्च सर्वव्यवहारमेव।
जीवन्विमुक्त खलु तत्र सत्य,
सर्वक्रिया चेदुपयोगत स्यात् ॥ ७९ ॥

दयाविलीन मन आत्मनि स्या-
दाऽऽत्मा जिन स्यात्स च वीतराग।
भूते सति स्वाऽऽत्मभवैकताने,
भवेद्ध्रुव तत्र च मुक्तिमानम् ॥ ८० ॥

स्युर्ज्ञानिना चेतसि सर्वधर्मा,
कुर्वन्ति यत्कर्म भवेत्स्वयोग्यम्।
यत्कर्म योग्य खलु यत्र काले,
कुर्वन्ति ते योग्यमुपायमेत्य ॥ ८१ ॥

धर्मोऽस्तिसज्ज्ञानिजनान्तिकेषु,
शर्माऽस्त्यपि ज्ञानिजनस्य पार्श्वे।
स सर्वकर्माशयमाशु विद्याद्,
व्रजेन्न पश्चाद् भ्रमितो न च स्यात् ॥ ८२ ॥

भवेत्स्वतन्त्रो व्यवहारकार्ये,
वाक्कायचित्तानि वशानि यस्य।
चतुर्विधश्चेद्दशजैनसघ
सर्वोन्नतिं स्याद्धि सुखेन चिन्ते ॥ ८३ ॥

सत्याभिलापस्य वधं न कुर्या-
त्कुर्यान्नवा कार्मिकदास्यवार्ताम् ।
प्राणॉस्त्यजेत्सत्यकृते निजस्य,
कृत्वा मदीय वचनं प्रमाणम् ॥ ८४ ॥
स्वातन्त्र्यतः कर्मगुणौ विधातु,
धरेत्कदाचिन्न च नाम लज्जाम् ।
राज्यादि सर्वव्यवहारकार्यं,
सेवस्व हे भूप निजाधिकारात् ॥ ८५ ॥
निजाधिकारेण कुरुष्व राज्य,
न्यायेन साम्राज्य मुदेतियस्मात् ।
निजाऽधिकार न च विस्मर त्वं,
जहीहि नो कर्म निजाऽधिकारि ॥ ८६ ॥
निजाऽधिकारे व्यवहारकार्ये,
कृते मनः शुद्धिरवश्यमस्ति ।
प्रवृत्तिधर्मं च निवृत्तिधर्मं,
ज्ञात्वा स्वकर्माणि कुरु क्रमेण ॥ ८७ ॥
प्रवृत्तिधर्माचरणेऽस्ति धर्मो-
गृहस्थितानां व्यवहारतोऽस्ति ।
भ्रष्टो न तस्माद्भव तद्विदित्वा,
उदेति तस्मात्खलु धर्मसृष्टिः ॥ ८८ ॥
धृत्वोपयोग हृदि बाह्यकर्म,
कुरुष्व भूप व्यवहारनीत्या ।
धर्माश्वरक्ष्या व्यवहारनीत्या,
सर्वस्य विश्वस्य च पालनं स्यात् ॥ ८९ ॥

वहाऽऽत्मनि श्रेणिक स्वाऽऽत्मधर्मं,
परिष्कुरुष्वाऽखिलराज्यनीतीः ।
दुःखं प्रजानां च निवारय त्वं,
प्रजोन्नतिर्यत्र ततो हि धर्मः ॥ ९० ॥
सर्वप्रजाः स्वाऽऽत्मसमा प्रविद्धि,
न्यायेन राज्यं गुणवत्कुरुष्व ।
दुष्टानरिपून्दण्डय भूप राज्ये,
दूरीकुरु त्वं दुष्पद्रवांश्च ॥ ९१ ॥
सर्वप्रजानां च कुरुष्व रक्षां,
सेवाग्र्यधर्मं वर भूप रागे. ।
ज्ञानप्रचारं च कुरु प्रजासु,
कुरुष्व दुष्टव्यसनाभिघातम् ॥ ९२ ॥
वश्यान्सदाशत्रुजनान्कुरु त्वं,
सत्यांप्रियां ब्रूहि नरेन्द्रवाणीम् ।
मा धत्स्व राज्यादिकृता महत्ता,
स्वप्नेऽपि नो भूप कुरुष्व गर्वम् ॥ ९३ ॥
त्वं सर्ववर्णान्स्वसमान वेहि,
नवाऽपमानं कुरु सन्मुनीनाम् ।
नीत्या रहस्य सकलं विदित्वा,
प्रचारय त्वं च मदुक्तनीतिम् ॥ ९४ ॥
स्वप्नेऽपि न त्वं कुरु पक्षपातं,
लोभादिकं वारय सभयन्तम् ।
स्मृत्वा च मा गच्छ नरेन्द्र मत्वा,
गुणज्ञ जीवेषु वहानुरागम् ॥ ९५ ॥

मोहादनीतिं न कदाऽपि कुर्या-,
स्त्वं दुःखिनां भूप ! सहायकः स्याः ।
कुरु क्रियां सत्यपराक्रमेण,
द्रव्येण भावेन कुरुष्व राज्यम् ॥ ९६ ॥

समाननीतेःसकले मनुष्ये,
प्रधानतो भाति च जैनराज्यम् ।
जहीहि देहादिकमत्र लोके,
देवाय धर्माय तथा गुरुभ्यः ॥ ९७ ॥

जीवन्ति यस्मात्परमार्थवर्गा-
धर्माय तस्मै कुरु धर्म्ययुद्धम् ।
यत्राऽल्पदोषोऽस्ति महाँश्च धर्मो-
गुणज्ञ तत्कर्म कुरु त्वमेवम् ॥ ९८ ॥

धर्माय सर्वं कुरु भूप ! कार्यं,
सहायतां धर्मिजनाय देहि ।
व्यवस्थया त्वं कुरु भूप ! राज्यं,
नैष्कर्म्ययोग्या कुरु कुत्रचित्त्वम् ॥ ९९ ॥

सत्यं दयाभावमथो विधेहि,
चोराङ्गनॉश्चापनयाऽतिदूरम् ।
निवारय त्वं व्यभिचारमाशु,
प्रचारय त्वं सुगुणान्प्रजासु ॥ १०० ॥

विभाति राज्यं दयया च मर्त्यः,
साम्राज्यमापि भवति प्रमाणात् ।
सर्वप्रजासौख्यकृतेऽस्ति राज्यं,
[illegible] च तदर्थमेव ॥ १०१ ॥

मत्समान खलु जैनराज्ये,
गुणज्ञ ! चैव परमार्थराज्यम् ।
वर्णादिधर्मानपि पोषय त्व-
मन्यायतो नापि कुरुष्व रोषम् ॥ १०२ ॥
सर्वत्र देशे सुखिनो जना ये,
ते जैनधर्म नियत भजन्ति ।
भक्तिर्मदीया समुदेति यत्र,
श्रीमेघवृष्ट्यादि सुखं ततोऽस्ति ॥ १०३ ॥
दुष्टा जना यत्र न चापि नीति-
रधर्म्ययुद्धं कलहोऽस्ति तत्र ।
हिंसाश्च पापानि भवन्ति यत्र,
नश्यन्ति ते श्रेणिक राजदेशा ॥ १०४ ॥
मद्वाक्यधिक्कार उदेति यत्र,
स्युर्दुःखिनस्तत्र नराः स्त्रियश्च ।
तत्रास्ति शान्तिर्मम यत्र भक्ति-
र्योगस्य हार्दं समुदेति तत्र ॥ १०५ ॥
श्रीजैनधर्मेण समो न कश्चि-
त्ततो द्वितीयो सकलेऽप्यधस्थाः,
श्रीजैनधर्मोऽस्ति निजाऽऽत्मधर्म-
स्ततो भवत्येव समग्रशर्म ॥ १०६ ॥
तमोरजोवृत्तिमपाकुरु त्वं,
संरक्ष भो सात्त्विककर्मवृत्तिम् ।
श्रीजैनधर्मो व्यवहारतोऽय,
सर्वत्र लोकेषु सुखालयोऽयम् ॥ १०७ ॥

तस्मिँश्चिदानन्दमयः स्वधर्मो–
मोहादयो यत्र न सम्भवन्ति।
शुद्धाऽऽत्मधर्मोऽस्त्ययमेव नूनं,
जानीह्युपादानत एव मर्म ॥ १०८ ॥

सर्वस्य सघस्य कुरुष्व सेवा,
प्रीत्या चल श्रेणिक राजराज।
ज्ञात्वा परेश सकल स्वमघ,
नन्नैव धर्म सकलं च विद्धि ॥ १०९ ॥

सर्वत्र संघे विहिते च रागे,
त्यागश्चसम्यक्त्वमुदेति नूनम्।
हृद्वाग्वपुःशक्तिमुदीरय त्वं,
निजाऽऽत्मशुद्धि हृदि भावय त्वम् ॥ ११० ॥

बाह्याऽन्तरा एत्य समग्रशक्तीः,
कदाऽपि कुर्या नहि भूप! गर्वम्।
नि:शक्तिको य.कुरुतेऽतिगर्वं,
नरो भवेदाऽऽत्म गुणैश्च दीनः ॥ १११ ॥

हानि च लाभ प्रविचार्य चित्ते,
कर्माणि कर्तु धर निश्चय त्वम्।
आज्ञा मदीया प्रतिपालय त्व,
भावेन हृद्यः मन शुद्ध आत्मा ॥ ११२ ॥

ममोपदेशाऽऽचरण कुरुष्व,
यस्मात्सदानन्द उदेति पूर्णं ।
मोहादिकं वारय जायमान,
मन.प्रभूत हर दोषराशिम् ॥ ११३ ॥

वशा कुरीतिव्यसनस्य मा भूः,
शक्रादयो मोहवशा हि दीनाः ।
स्वतन्त्रताया निजराज्यमस्ति,
त्याज्याश्च सर्वे व्यसनस्य दोषाः ॥ ११४ ॥
यतस्व चैव दृढनिश्चयेन,
स्वतन्त्रमुक्तेरियमस्ति युक्तिः ।
आत्मोपयोगेन यतो निजाऽऽत्मा,
प्रवर्तते तत्र हि सर्वयोगः ॥ ११५ ॥
प्रवर्तते चाऽऽत्मवशः मनश्चेत्,
सर्वे हि धर्मा सहसोद्भवन्ति ।
आत्मप्रकाशं शृणु निश्चयेन,
सर्वप्रकाशोपरि सुप्रकाशम् ॥ ११६ ॥
सर्वं प्रकाशं प्रविकाशयेत्स-
ज्ञानाद्विलासी सहि शुद्ध आत्मा ।
एवं प्रलभ्यस्तवशुद्ध आत्मा,
सर्वात्मशक्तीः प्रविकाशय त्वम् ॥ ११७ ॥
शिक्षा च हे श्रेणिक ! धारय त्वं,
नरावतारं सफलं कुरुष्व ।
भूपालशिक्षाभयतो हि नार्य-
स्तथा नरा धर्ममथोद्वहन्ति ॥ ११९ ॥
राजा च शिक्षां कुरुते यदैव,
धर्मं वहन्त्याऽऽश्रयमा जनाश्च ।
प्रभोर्भयैर्मध्यनरा स्त्रियश्च,
धर्मं तथा कर्म सदा चरन्ति ॥ ११० ॥

शुभाशुभं कर्म तथा विदित्वा,
धर्मक्रिया ज्ञानिजन. करोति ।
नराः स्त्रियो ज्ञानिन उत्तमाश्च,
निजाऽऽत्मधर्मं प्रविकाशयन्ति ॥ १२० ॥

स्वपापकर्मत्यजनाय हेतु-
र्वैराग्यमस्त्येव च राजनीति' ।
धर्मस्य रक्षाभिरुदेति धर्मः
स्याद्धर्मिजीवस्य सुखं च शान्तिः ॥ १२१ ॥

अतः स्वधर्मस्य कुरुष्व रक्षा-
मेतत्तु कर्तव्यमहोऽस्ति राज' ।
यथा यथाज्ञानमुदिते चित्ते,
बाह्या स्ततोऽल्पा नियमा भवन्ति ॥ १२२ ॥

प्रवर्तते चाऽऽत्मनि मानसस्व,
बाह्यास्तु शेषा नियमा भवन्ति ।
सर्वस्य वर्णस्य च शिक्षणार्थं,
सङ्केतिनं राजपद पृथिव्याम् ॥ १२३ ॥

त्व लक्षयित्वा च निजाऽत्मशुद्धि,
प्रेम्णा प्रजा रक्ष नरेन्द्र । [1] नीत्या ।
निशाम्य च श्रेणिकराजराजो,
धन्यं स्वमात्मानममानयत्सः ॥ १२४ ॥

प्रदक्षिणात' प्रणमन्प्रभुं च,
रोमाञ्चपूर्णः प्रबभूव भूप' ।
धन्यो महावीर जिनेश्वरस्त्व,
सत्योऽस्त्ययं नाम तवोपदेशः ॥ १२५ ॥

बुद्ध्या विधास्ये सकल हि कर्म,
निर्लेपभावेन च वर्तिताहम् ।
प्रचारयिष्ये भुवि जैनधर्मं,
श्रीसंघसेवा च तथा करिष्ये ॥ १२६ ॥

तवाज्ञयाऽहंभुवि वर्तिनाऽस्मि,
निजावतार सफलं करिष्ये,
तवोपदेशो खलु सर्वधर्मा',
सत्कर्म सर्वं च तवोपदेशे ॥ २७ ॥

त्वन्निछक्षणे सन्ति समग्रयोगा-
ज्ञानेन नश्यन्ति हि सर्वशोका'
सत्य हि सम्यक्त्वमहं प्रवेदे,
त्वय्येव विश्वास इतो मदीय ॥ १२८ ॥

जिन परब्रह्म जगत्सु देव-
स्त्वत्सेवनार्थं मम निश्चयोऽभूत् ।
जगत्परब्रह्म जिनेशवीर,
तवोदयात्क्लेशगणस्यनाश ॥ १२९ ॥

जयप्रद ते शरण चकार,
विश्वाश्रय श्रीप्रभुवर्द्धमान ।
त्वमाश्रयस्त्व च गतिर्मतिर्मे,
प्रेम्णाऽस्ति ते नाथ च सत्यदृष्टि ॥ १३० ॥

नाथोऽस्म्यहं श्रेणिक भारतेशो,
गायाम्यहं त्वा भवभीतिशून्य ।
नाम्नाऽस्ति ते मङ्गलमालिकाऽत्र,
पदे पदे शक्तिरथो महर्द्धि ॥ १३१ ॥

सर्वत्र विश्वेषु च शान्तिरस्तु,
नराश्च नार्यश्च शुभ लभन्ताम् ।
अर्हन्महावीरपरप्रकाश',
सच्चिन्मयानन्दमयो जिनेश. ॥ १३२ ॥
शान्ति च तुष्टिश्च तथा स्वपुष्टि,
नराश्चनार्य. सतत लभन्ताम् ।
श्रोष्यन्ति ये श्रेणिकराजबोध,
ज्ञानी च भक्तो भविता स योद्धा ॥ १२३ ॥
श्रीजैनधर्मो विजयी जगत्सु,
प्रवर्तता वीरविभुर्जिनेश ।
आत्मोन्नतिर्मङ्गलमस्तु शर्म,
प्रवर्धतां वीरजिनोपदेशः ॥ १३४ ॥

इति श्रेणिकसुबोधः समाप्त'

॥ श्रीकृष्णगीता ॥

एकदा द्वारिकापुर्यां, नेमिनाथो जगत्प्रभुः ।
वासुदेवस्य कृष्णस्य, बोधार्थं समुपागतः ॥ १ ॥
जिनेन्द्रनेमिनाथेन, महाघोरर्षिणा रयात् ।
आत्मादितत्त्वबोधेन, वासुदेवः प्रबोधितः ॥ २ ॥
अन्तरात्मा तदा जातो-नेमिनाथस्य भक्तराट् ।
वासुदेवेन सम्यक्त्वं, स्वीकृतं तत्त्वबोधतः ॥ ३ ॥
श्रीकृष्णवासुदेवेन, नेमिनाथस्य शिक्षया ।
जैनधर्मप्रचाराय, हिंसायज्ञा निवारिताः ॥ ४ ॥
भारते जैनधर्मस्य, प्रचारः प्रेमतः कृतः ।
पांडवाना सतां मग्रे, युद्धकाले विवेकिनः ॥ ५ ॥
उपदेशप्रदानस्य, प्रवृत्तिर्वाचया कृता ।
ज्ञानेन तस्य सत्सारं, भाषे लोकहिताय तत् ॥ ६ ॥
अरिष्टनेमिनाथेन, जैनधर्मः प्रकाशितः ।
विश्वोद्धाराय सम्पूर्णं, सत्यं तत्र प्रवर्तते ॥ ७ ॥
व्यापकोऽस्त्यात्मरूपश्च, जैनधर्मः सनातनः ।
तदुद्धाराय तीर्थेशा-जायन्ते च युगे युगे ॥ ८ ॥
ब्रह्मचर्यं तपो दानं, भावना शम उच्यते ।
दशधा जैनधर्मोऽस्ति, पञ्चधा च द्विधा शुभः ॥ ९ ॥
गृहस्थत्यागिधर्मश्च, द्विधा धर्मो जगत्तले ॥
स्वाधिकारेण संसेव्य, स्वर्गसिद्धिप्रदायकः ॥ १० ॥

देवपूजा गुरोः पूजा, धर्मस्याराधन तथा ।
वैयावृत्य सुसाधूना, मोक्षमार्गो मनीषिणाम् ॥११॥
स्वाधिकारेण कर्तव्य, कर्म भव्यैः स्वशक्तित ।
निरासक्तितया कर्म-विधाने नैव दूषणम् ॥ १२ ॥
अन्तराऽऽत्मगृहस्थाना, कर्मबन्धो न जायते ।
सम्यग्दृष्टितया कर्म-नाशो भवति सर्वथा ॥ १३ ॥
प्रवृत्तिर्नैव वन्धाय, सम्यग्दृष्टिमनीषिणाम्
आस्रवस्यापि यो हेतुः, सवरायैव जायते ॥ १४ ॥
निरासक्त्या भवेन्नैव, कर्मबन्धोऽन्तराऽऽत्मनाम् ॥
आसक्ति कर्मबन्धाय, जायते सर्वमोहिनाम् ॥ १५ ॥
धर्मयुद्धादिकर्माणि, कर्तव्यानि मनीषिभि' ।
कर्तव्यकर्मणा त्यागात्, निपात' सर्वदेहिनाम् ॥१६॥
सद्बले सर्वथा प्राप्य, देशकालप्रयुक्तिभिः ।
मौढ्य कदापि नो सेव्य, ज्ञान प्राप्य जनै सदा ॥१७
प्रवृत्तावधिकारोऽस्ति, नृणां प्रकृतियोगिनाम् ।
यद् भाव्यं तद् भवत्येव, निश्चयज्ञानधारिणाम् ॥१८॥
कर्मभ्रष्टा भवेयु नै, कर्तव्यकर्मकारिण. ।
साक्षिभावेन वर्तन्ते, शुभाशुभेषु कर्मसु ॥ १९ ॥
स्वधर्मे श्रेयसे नृणा, स्वाधिकारेण सगत ।
अन्यधर्मो न शान्त्यर्थं, जानन्ति ज्ञानयोगिनः ॥२०॥
षडावश्यककर्माणि, कर्तव्यानि जनै. सदा ।
मातृपूजादिका यज्ञाः पञ्च सेव्याः सुभावत' ॥ २१ ॥
सर्वत्र सर्वजीवाना, रक्षा पुण्येश्वरात् भवेत् ।
सर्वत्र सर्वजीवाना, दु ख पापप्रमाद् भवेत् ॥ २२ ॥

कर्मेश्वरोऽस्ति सर्वत्र, सुखदुःखप्रदायकः ।
तस्येच्छा भाविभावस्य, रूपेणात्र प्रवर्तते ॥ २३ ॥

कर्मेच्छा यादृशी यस्य, तस्य भवति तादृशम् ।
कर्मेश्वरसमो देवो, नास्ति विश्वप्रवर्त्तकः ॥ २४ ॥

कर्मणा मनुसारेण, सुखं दुःखं च देहिनाम् ।
कर्मभिः खलु ससारो, मुक्ति र्निर्मोहभावतः ॥२५॥

आत्मना भुज्यते कर्म, यत्कृतञ्च शुभाऽशुभम् ।
अन्तर्मुखोपयोगेन, सर्वकर्मक्षयो भवेत् ॥ २६ ॥

कर्मरूपेश्वराधीन, सर्वविश्व प्रवर्तते ।
कर्मरूपेश्वराधीना, जीवाः संचारिणो भवे ॥ २७ ॥

रजोवृत्तिसमूहाऽऽत्मा, ब्रह्मैव गीयते भुवि ।
तमोवृत्तिसमूहाऽऽत्मा, हर इत्य प्रकीर्त्यते ॥२८॥

सत्त्ववृत्तिसमूहाऽऽत्मा, विष्णु रेव प्रगीयते ।
एषाऽऽत्मा देहसंस्थोऽपि, ब्रह्मादिनामधारकः ॥ २९ ॥

कर्मवृत्तियुतो जैन–आत्मा सर्वत्र गीयते ।
सत्त्वरजस्तमोवृत्त्या, जनाऽऽत्मा त्रिविधः स्मृतः ॥३०॥

सात्त्विकप्रकृतिस्वामी, अन्तराऽऽत्मा भवेन्महान् ।
सत्त्वातीतः परब्रह्म, सिद्धोऽर्हन् भवति प्रभुः ॥ ३१ ॥

सात्त्विका स्युर्महासिद्धा', साधवः सर्वभूतले ।
अवतीर्य स्वशक्त्यैव, भवन्ति विश्वतारकाः ॥ ३२ ॥

आध्यात्मिकं वलं श्रेष्ठ, जडसत्तावलादपि ।
आत्मसत्तावलस्याग्रे, जडसत्ता न तिष्ठति ॥ ३३ ॥

उदयास्तमयं विश्व–चक्रं नित्य प्रवर्त्तते ।
ज्ञात्वैव सतप्रभौ मग्ना–भवन्ति ज्ञानिनो जनाः॥३४॥

मनःशुद्धिः प्रकर्तव्या, कर्तव्यमाऽऽत्मसाधनम् ।
मनोऽस्ति येन मोक्षाय, पूर्णानन्दरसस्ततः ॥ ३५ ॥

ब्रह्माण्डे विद्यते यादृक्, तादृक् पिण्डे प्रवर्तते ।
पिण्डब्रह्माण्डबोधेन, तत्त्वज्ञानी भवेज्जन ॥ ३६ ॥

तत्त्वज्ञानेन मोहस्य, नाशो भवति सर्वथा ।
मोहनाशेन जीवाना, जायते परम पदम् ॥ ३७ ॥

कर्मप्रभोर्नियंताऽस्ति, शुद्धाऽऽत्मैव महाप्रभुः ।
कर्मतोऽनतसामर्थ्यं, शुद्धाऽऽत्मपरमाऽऽत्मनः ॥ ३८ ॥

आत्मैव परमाऽऽत्माऽस्ति, सर्वत्र रक्षक प्रभु ।
पुण्यधर्मबलेनैव, हृदिस्थो लोकशर्मद ॥ ३९ ॥

आत्मोत्कर्षाय भक्ताना, सुखदुःखप्रवृत्तय
भूता भवन्ति विश्वस्मिन्, भविष्यन्ति शुभाशुभा ॥४०॥

प्रभोर्दर्शनमार्गेषु, विघ्नदुःखस्य कोटय ।
विज्ञायेति प्रभोर्भक्ता-स्तत्र गच्छन्ति धैर्यत ॥ ४१ ॥

प्रभोर्मार्गेषु विघ्नादि,-योगेन चित्तशुद्धता ।
सर्वकर्मविनाशेन, आत्मनश्च पर पदम् ॥ ४२ ॥

पारमार्थिककार्येषु, विघ्नकोटिपरपरा ।
भवत्येव मनुष्याणा, कर्मयोगस्य सिद्धये ॥ ४३ ॥

अनेकजन्मयत्नेन, सस्कारेण च देहिनाम् ।
भवत्येव प्रभोः प्राप्ति-स्तत्राशा जीवन वरम् ॥ ४४ ॥

जन्मनीह न यत् सिद्ध्येत्, तदमुत्र प्रयत्नतः ।
सिध्यतीति हृदि ज्ञात्वा, धीर आशा न मुञ्चति ॥४५॥

अनन्तानि हि दुःखानि, ये सहन्ते विवेकत ।
अनन्तसुखधामान-स्ते भवन्ति स्वभावत ॥ ४६ ॥

सर्वान्परिषहान् प्राप्य, ज्ञानिनः सिद्धधामनि ।
गच्छन्ति साम्ययोगेन, तत्राऽऽत्मसाक्षिभावतः ॥४७॥
पूर्वं दुःखं ततः पश्चात, सुखं भवति योगिनाम् ।
सुखाय दुःखभोगोऽस्ति, ज्ञात्वा ज्ञानी न मुह्यति ॥४८॥
सुखज्ञानं तु दुःखेभ्यो,–जायते ज्ञानिना स्वयम् ।
दुःखात् सुखमहत्तास्ति, दुःखे ज्ञानी न शोचति ॥४९॥
दुःखसङ्कटकोटिभ्यो–भेतव्य न कदाचन ।
ततः स्वाऽऽत्मोन्नति मत्वा, वर्तितव्य प्रयत्नत ॥५०॥
पापाद् दुःख सुखं पुण्यात् सर्वत्र सर्वदेहिनाम् ।
उपकारोऽस्ति धर्माय, हिंसा पापाय जायते ॥ ५१ ॥
सपत्तौ न च हर्षोऽस्ति, विपत्तौ नास्ति शोकिता ।
यस्य तस्य समत्वेन, मुक्तिर्भवति निश्चयः ॥ ५२ ॥
सत्तान पूर्णशुद्धाऽऽत्मा, येन ज्ञातो वपु'स्थितः ।
स कुर्वन् सर्वकर्माणि, निष्कामो जायते जन' ॥ ५३ ॥
पूर्णशुद्धाऽऽत्मनि प्रेम, यस्य पूर्ण प्रजायते ।
सर्वकर्मसु निर्लेप' कर्मयोगी भवेत महान ॥ ५४ ॥
यद्दिरन्त न मोहोऽस्ति, यस्य ज्ञानाऽऽत्मयोगिनः ।
तस्य किञ्चिन्न कर्तव्य, स तथापि प्रवृत्तिमान ॥ ५५ ॥
कुत्रापि नैव रागोऽस्ति, कुत्रापि नैव वैरिता ।
यस्य स सर्वलोकस्य, हन्ताऽपि नैव हन्यते ॥५६ ॥
नित्य. सर्वगतः पूर्णो, ज्ञानेन व्यापक' प्रभुः ।
मत्त्याऽऽत्मा येन विज्ञातो–निर्भयः स सर्वज्जनः॥५७॥
शस्त्रेण छिद्यते नाऽऽत्मा, दह्यते न च वह्निना ।
[illegible] नैव, शुष्यते न च वायुना ॥ ५८ ॥

जातस्य जायते नाश-आत्मा जातो न कर्हिचित् ।
आत्मनो न भवेन्मृत्यु-र्नाशादेस्तन्निबोधत ॥ ५९ ॥
जन्मनाशादितो भिन्न-आत्मा शुद्धस्वभावत. ।
ज्ञात्वैव मृत्युकालाच्च, भीतिमाप्नोति पण्डित' ॥६०॥
देहाद्भिन्नं यथा वस्त्र, तथाऽऽत्मा देहतः पृथक् ।
जन्म मृत्यु यथा देहे, न तथाऽऽत्मनि विद्यते ॥ ६१ ॥
सदसदादिरूपाऽऽत्मा, ध्येय प्राप्यो हृदि स्थितः ।
यत्प्रकाशाज्जगत्सर्वं, भासते ऽनादिकालत ॥ ६२ ॥
अस्तिनास्तिस्वरूपाऽऽत्मा, व्याप्यव्यापकभाववान् ।
अनतसच्चिदानन्द-आत्मा ध्येय सनातन' ॥ ६३ ॥
ज्ञाने ज्ञेयलयोत्पादा-भवन्ति यत्र वस्तुन' ।
चेतन परमाऽऽत्मैव, आत्मा सोऽनंतशक्तिमान् ॥६४॥
आत्मैव जैनधर्मोऽस्ति, चारित्रमार्गदर्शित' ।
आत्मैव जैनरूपोऽस्ति, शुद्धाऽऽत्मा जिनभास्कर ॥६५॥
दर्शनज्ञानचारित्र-रूपाऽऽत्मा विश्वपावक ।
मोहादिकर्मसहर्ता, कर्ताऽकर्ताऽस्त्यपेक्षया ॥ ६६ ॥
शुद्धाऽऽत्मा न च कर्ताऽस्ति, विश्वस्यलोककर्मणाम् ।
नैव सृजति भूतानि, न च दु'खादिकारक ॥ ६७ ॥
सिद्धा जीवा जगत् सर्वं, द्रव्यतोऽनादिकालतः ।
पर्यायापेक्षया सादि-सान्त द्रव्याऽऽत्मक जगत् ॥६८॥
पञ्चद्रव्येषु चाऽऽत्मास्ति, सर्वज्ञ परमेश्वर ।
अनन्त' सच्चिदानन्द , सत्तया व्यक्तस्तथा ॥ ६९ ॥
नास्ति पुद्गलभावाना, कर्ता कारयिता च स' ।
शुद्धनिश्चयपूर्णात्मा, परब्रह्म जिने ७० ॥

जडाना न च कर्ताऽस्ति, देहातीतो निरञ्जनः।
सङ्गः सर्वभिन्नोऽस्ति, जडस्थोऽपि न यो जडः॥ ७१॥

अनन्ताश्चेतना बोध्याः कर्मयुक्ता वपुःस्थिताः।
अनन्ताः परमाऽऽत्मान, कर्मातीता जिनेश्वराः॥७२॥

अज्ञानात् कर्मबन्धोस्ति, जीवाना भववर्तिनाम्।
आत्मज्ञानाद् भवेन्मोक्षो--ज्ञानानन्दमय.खलु॥ ७३॥

असुराः प्राणिनो ज्ञेया--देहादिमात्रसेवकाः।
आत्मानस्ते सुरा बोध्या--आत्माभिमुखवृत्तयः॥७४॥

आसुरप्रकृतेर्जेता, येनाऽऽत्मा सुर उच्यते।
सुराणा शूरता पूर्णा, जायते मोहनाशिका॥ ७५॥

विश्वलोकानुकूलोऽस्ति, जैनधर्म' सनातनः।
वस्तुस्वभावधर्मोऽस्ति, सर्वलक्षणलक्षितः॥ ७६॥

सत्यान्नास्ति परो धर्मो, जिनोक्त सत्यमेव तु।
सत्यात् परो जयो नास्ति, जयः सत्यात् प्रजायते॥७७॥

पक्षपातो न धर्मेऽस्ति, धर्मात् सत्य प्रकाशते।
पुण्यपापात् सदाभिन्न--आत्मधर्मः सुखावहः॥७८॥

पुण्यात् स्वर्गो भवेच्छ्भ्रं,-पापाच्च सर्वदेहिनाम्।
पुण्या दूर्ध्वं मध' पापात, धर्मो मोक्षाय जायते॥७९॥

पुण्यपापक्षयान्मुक्ति--र्भवेन्निर्लेपयोगिनाम्।
पुण्यकर्माणि कुर्वन्सन्, ज्ञानी धर्मप्रकाशकः॥ ८०॥

ज्ञानिनो नैव लिप्यन्ते, कदाचित्पुण्यकर्मभिः।
तथापि ते तु सर्वेषा, भवन्ति सुखहेतवे॥ ८१॥

उपयोगेन शर्माऽस्ति, क्रियया कर्म जायते।
परिणामेन बन्धोऽस्ति, जानाति पूर्णतत्त्ववित्॥८२॥

आत्मना क्रियते कर्म, आत्मनव प्रभुज्यते
आत्मना कर्मनाशोऽस्ति, जायते मुक्तिराऽऽत्मना ॥८३॥
शुद्धाऽऽत्मा स्वर्गधामाऽस्ति, दुष्टाऽऽत्मा श्वभ्रमाप्नुयात्।
शुद्धाऽऽत्मा मोक्षरूपोऽस्ति, यथोग्य तत समाचर ॥८४॥
इन्द्रियासक्तियोगेन, मृत्यु भवति देहिनाम् ।
आत्माऽऽसक्तया तु लोकाना, जन्म मृत्युर्न जायते ॥८५॥
शुद्धाऽऽत्मरूपमादाय, नामरूपादिविस्मृतिः ।
कर्तव्याऽऽत्मोपयोगेन, सदसत्सु विवेकिना ॥८६॥
निष्क्रियज्ञानसिद्धाऽऽत्मा, लिप्यते नैव वस्तुषु ।
लिप्यते पुद्गलस्कधः पुद्गलस्कधयोगत ॥ ८७ ॥
भावनाज्ञानयुक्ताऽऽत्मा, क्रियासु नैव लिप्यते ।
आसक्तो निष्क्रिय.सोऽपि, लिप्यते कर्मपुद्गलैः ॥८८॥
आत्मज्ञानक्रियायुक्तो-निर्मोही नैव लिप्यते
सूक्ष्मबाह्यप्रवृत्त्या तु, नासक्तो न च लिप्यते ॥८९॥
आत्मज्ञाननिमग्नाना मुक्तिराऽऽत्मनि सस्थिना ।
नि.स्पृहत्व भवेत्तेषा, परिपूर्णस्थिराऽऽत्मनाम् ॥९०॥
आत्माऽधीन सुख नित्य, मनित्य देहसगजम् ।
विज्ञेय सुखदु'खाना, लक्षण भव्यमानवै' ॥ ९१ ॥
बाह्याऽऽत्मनां भवेद् दु खं, सत् सुख चाऽऽन्तरात्मनाम् ।
पराऽऽत्मना सदा पूर्ण, सुख मव्ययशाश्वतम् ॥९२॥
आत्मनि परमाऽऽत्मान, पश्यन्ति ज्ञानयोगिन ।
शून्यमिव जगत् सर्व, न च पश्यन्ति पण्डिताः ॥ ९३ ॥
आत्मज्ञानेन निस्सगो-बाह्यसगेषु जायते ।
अतो ज्ञानसम नास्ति, पवित्र वस्तु भूतले ॥ ९४ ॥

आत्मज्ञानमहाशस्त्रं, छिनत्ति कर्मपादपान् ।
सर्वजातिभयौघेषु, स्वाऽऽत्मज्ञानी हि निर्भयः ॥९५॥
शुद्धाऽऽत्मानं विना सर्वं, मिथ्या हृदि निबोधत ।
शुद्धाऽऽत्मनि रमन्ते ते, क्रियावन्तोऽपि निष्क्रियाः॥९६॥
तनुभिन्नो भवेदाऽऽत्मा, आत्मतोऽन्यद्वपुः सदा ।
आत्मज्ञानानि विज्ञाय, देहनाशे न शोचति ॥९७॥
आत्मानुभवयोगेन, देहाध्यासलयो भवेत् ।
देहाध्यासलयेनैव, जायते प्रभुदर्शनम् ॥९८॥
आत्मपराऽऽत्मनो भेदो-भासते न यदा हृदि ।
सोऽहं सोऽहं भवेज्ज्ञानं, निर्विकल्पं ततः पुनः ॥९९॥
निर्विकल्पदशायां तु, मत्तद् भेदो न भासते ।
जायते केवलज्ञानं, ततः शुद्धाऽऽत्मयोगतः ॥१००॥
पञ्चद्रव्याऽऽत्मकं विश्वं, सर्वं जानाति केवली ।
अघातिनामकर्मौघं, भुनक्ति परमार्थकृत् ॥१०१॥
सर्वज्ञः पूर्णशुद्धाऽऽत्मा, कृतकृत्यो भवेत् स्वतः।
जीवानामुपकाराय, ददाति धर्मदेशनाम् ॥१०२॥
देहनाशे भवेत् पूर्णः, स्वतन्त्रः पूर्णशक्तिमान् ।
शुद्धपर्यायवान् सिद्धः, पूर्णानन्दमयः प्रभुः ॥१०३॥
ज्ञात्वैवं जैनधर्मस्य, रहस्यं श्रावकास्तथा ।
साधवः स्वाधिकारेण, यतन्ते मुक्तिसिद्धये ॥१०४॥
अन्तर्मुखोपयोगेन, सर्वकर्तव्यकारिणः ।
सर्वोन्नतिपदं यान्ति, स्वाश्रयिणो विवेकिनः ॥१०५॥
[illegible], कर्मलेपः प्रजायते ।
[illegible]-भावकर्मस्वरूपिणा ॥१०६॥

आत्मज्ञानप्रभावेण, दहे वैदहभावना ।
जायते मोहनाशेन, नत्तत्त्वज्ञानिनो विदु' ॥१०७॥
विदेहा अन्तराऽऽत्मानो- जैना एव निबोधन ।
महाविदेहता यान्ति, जिनेन्द्रा. परमेश्वराः ॥१०८॥
महाविदेहसत्क्षेत्र, देहेषु सर्वदेहिनाम्
असंख्यातप्रदेशाऽऽत्म, ज्ञेयमध्यात्मदृष्टित' ॥१०९॥
देहेषु सन्ति वैदेहा-ज्ञानिन' सत्यनिर्भया' ।
विदेह शुद्धचित्त तु, ज्ञान वरेहिक महत् ॥११०॥
महाविदेहदेशेषु, जाताना ज्ञानयोगिनाम् ।
सीमंधरप्रभो' प्राप्ति-र्जायते न च सशयः ॥१११॥
सीमधरोऽस्ति शुद्धाऽऽत्मा, चित्तहिमोत्तरे स्थित' ।
मानसाख्यसर'पार्श्व, सच्चिदानन्दरूपवान् ॥११२॥
अन्तराऽऽत्माख्यकैलासात्, ज्ञानगगा प्रजायते ।
अष्टापदो महानाऽऽत्मा, योगाष्टकप्रधारक' ॥११३॥
आत्मैव सत्ययज्ञोऽस्ति, ज्ञानाग्निस्तत्र वर्तते ।
कामपशुर्हविस्तत्र, जायते सत्यभावत ॥११४॥
आत्मयज्ञे परब्रह्म,-साक्षात्कार. प्रजायते ।
आत्मयज्ञस्य कर्तारो-जैना स्युरधिकारिणः ॥११५॥
अहिंसा सर्वजीवाना, सत्ययज्ञ' प्रतिष्ठितः ।
सत्ययज्ञस्य कर्तारः, साधव.स्यु' पदे पदे ॥ ११६ ॥
दयापुण्यमया यज्ञा, यद्देशे सन्ति साधव' ।
तत्र दुष्कालपीडाद्या, जायन्ते न कदाचन ॥११७॥
ब्राह्मणा' सत्यजैनत्व, प्राप्य मोहपराजयात् ।
भवन्ति परमाऽऽत्मानो-, जिना विश्वस्य पावका ॥११८॥

मनुष्यदेहसद्गेहे, प्रभुराऽऽत्माऽस्ति शक्तिमान् ।
ज्ञानमेव प्रधानोऽस्ति, विवेकः कार्यवाहकः ॥११९॥

क्षायिका लब्धयस्तत्र, प्रकाशन्ते स्वभावतः ।
शुद्धोपयोगसेनानी–रागादिशत्रुनाशकः ॥१२०॥

आत्मनः पूर्णसाम्राज्य, पूर्णानन्दप्रकाशकम् ।
वर्तते तत्र दुःखस्य, गन्धोऽपि नैव भासते ॥१२१॥

यत्र मोहस्य साम्राज्यं, वर्तते तत्र दुःखिता ।
पारतन्त्र्यं मनुष्याणा–मात्मभोगेन नश्यति ॥१२२॥

आत्मस्वातन्त्र्यसाम्राज्य–मात्मभोगेन जायते ।
समष्टिव्यष्टिसाम्राज्य–मात्मभोगात् प्रजायते ॥१२३॥

मृत्युभीत्यादियुक्ताऽऽत्मा, देहाऽऽत्माध्यासयोगतः ।
मुक्तिं नाप्नोति मूढाऽऽत्मा, नामरूपादिमोहवान् ॥१२४॥

आत्मानुभवबोधेन, निर्भयो जायते जनः ।
शुभाशुभसमो ह्याऽऽत्मा, साक्षिरूपेण जीवति ॥१२५॥

सर्वकालेषु मुक्ताऽऽत्मा, जायते समभाववान्
आत्मनि नैव कालोऽस्ति, न च कर्माणि निश्चयात् ॥१२६॥

आत्मानमाऽऽत्मभावेन, द्रष्टा सम्यक्त्वयोगिराट् ।
वैकुण्ठं मनसि कृत्वा, स्वतंत्रो जायते हृदि ॥१२७॥

आत्मा येन न विज्ञातो–नेगमादिनयै र्महान् ।
सर्वयोनिषु संसारे, भ्राम्यति दुःखवेदकः ॥ १२८ ॥

येनाऽऽत्मा पूर्णविज्ञात–स्तेन ज्ञात मिद जगत् ।
बाह्यान्तरे विजेतारो, भवन्ति ब्रह्मवेदिनः ॥१२९॥

[illegible], विकाशाय सुशिक्षणम् ।
[illegible]य, परार्थस्वार्थसाधकम् ॥

आ मत्तामर [illegible], [illegible] ।
[illegible], [illegible] ॥[illegible]॥
परब्रह्म [illegible], [illegible] ।
इहामुत्र न [illegible], यत्र यत्र [illegible] ॥[illegible]॥
[illegible] हृदि [illegible] ।
[illegible] ॥[illegible]॥
आत्मन [illegible] ।
[illegible] ॥[illegible]॥
[illegible] ।
[illegible] ॥[illegible]॥
जीवानां [illegible] ।
[illegible] ॥[illegible]॥
आत्मन [illegible] सदा ।
[illegible] ॥[illegible]॥
[illegible]
[illegible] ॥[illegible]॥
आत्म[illegible] ।
[illegible] ॥[illegible]॥
परब्रह्म[illegible] हृदि ।
[illegible] ॥[illegible]॥
आत्मना [illegible] ।
सिद्ध [illegible] ॥[illegible]॥
आत्म[illegible], [illegible] सदा ।
[illegible]

आत्मभावं विना लोका-भ्रान्ता भ्रमन्ति भूतले।
आत्मशर्म न जानन्ति, भूपेन्द्रा अपि वस्तुतः ॥१४३॥

एक एव महानाऽऽत्मा, हृदि यस्य निरन्तरम्।
भासते तस्य सत्प्रीत्या, मृत्युभीति र्न जायते ॥१४४॥

आत्मनः पूर्णविश्वासी, निर्भयो भवति स्फुटम्।
विपत्तिमृत्युकालेऽपि, पूर्णानन्दः स्वय सदा ॥१४५॥

दशभाषाविशेषेण, यःस्यादनन्तनामवान्।
अनाद्यनन्तपूर्णाऽऽत्मा, पूर्णदृष्ट्याऽनुभूयते ॥१४६॥

साक्षादनुभवो यस्य, ब्रह्मणो जायते हृदि।
तस्य किञ्चिन्न लब्धव्य, पश्चात् कुत्राऽपि विद्यते ॥१४७॥

ज्ञानाऽऽत्मा कृतकृत्योऽपि, प्रारब्धकर्मयोगतः।
सर्वकर्माणि कुर्वन्सन्, परमार्थाय जीवति ॥१४८॥

सर्वत्राऽऽत्मप्रभावोऽस्ति, लब्धिसिद्धिमयः सदा।
मन्त्रयन्त्रादिशक्तीना, निधिराऽऽत्मा प्रकाशते ॥१४९॥

स पञ्चपरमेष्ठ्याऽऽत्मा, चिदानन्दोदधिः प्रभुः।
प्रत्यक्षो वेदितव्यः स-कृत्वा तत्र मनोलयम् ॥१५०॥

ॐकारः परमाऽऽत्मैव, परमेष्ठिस्वरूपवान्।
दर्शनज्ञानचारित्र-शुद्धपर्यायवान् प्रभुः ॥१५१॥

मन्त्रयोगस्वरूपाऽऽत्मा, जैनधर्मः सनातनः।
यत्र तत्र स्वरूपोऽस्ति, जैनधर्मः सता मतः ॥१५२॥

ॐकार एव जैनाऽऽत्मा, जिनेन्द्रश्च हृदि स्थितः।
चतुर्विधमहासंघ-ॐकार एव सर्वदा ॥१५३॥

सर्वशक्तिस्वरूपोऽस्ति, ह्रींकारो विश्वशासकः।
सर्वविद्यास्वरूपोऽस्ति, ऐंकारो नाभिदेशगः ॥१५४॥

अन्तराऽऽत्मा भवेज्जैनो-जैनधर्मस्य रक्षक ।
मिथ्यात्विभ्यो महान्पूज्य , श्रावको विश्वपावक ॥१७९॥
जैनाना जीवनोपाया-स्तथावशादिरक्षका ।
देशकालानुसारेण, कर्तव्या सर्वमानवै' ॥१८०॥
अनादिकालतो जैना-जैनधर्मस्य साधका' ।
ब्राह्मणा, क्षत्रिया वैश्या, शूद्राश्च विश्ववर्तिन, ॥१८१॥
ब्राह्मणा, क्षत्रिया वैश्या शूद्रा, स्वस्वप्रवृत्तिषु ।
वर्तमानाः सदा जैन-धर्म कुर्वन्ति शक्तित' ॥१८२॥
सर्वजातीयजैनाना, पावित्र्य सर्ववत्सदा ।
जैनस्य स्पर्शमात्रेण, पवित्र वस्तु जायते ॥१८३॥
गुणकर्मानुसारेण, वर्णकर्मव्यवस्थिता ।
जैना' परागतिं यान्ति, अरिष्टनेमिसेवका, ॥१८४॥
जैनधर्म वर मृत्यु, नान्यधर्मेषु जीवनम् ।
इत्येवं पूर्णविश्वास-कारका जैनधर्मिण' ॥१८५॥
अरिष्टनेमिनाथेन, केवलज्ञानधारिणा ।
प्रकाशो जैनधर्मस्य, कृतस्तीर्थकृता शुभ' ॥१८६॥
साधव' श्रावकाश्चैव, जगमतीर्थरूपिण ।
तेषा भक्तिर्जैन' मान्या, स्वर्गसिद्धिप्रदायिनी ॥१८७॥
सर्वदा सर्वथा जैना, आत्मान एव वस्तुत' ।
कर्मप्रकृतिजैनाश्च , शुद्धाऽऽत्माभिमुखा शुभा, ॥१८८॥
सर्वलोकेषु जैनानां, श्रेष्ठताऽनादिकालतः ।
प्रवर्तते स्वभावेन, जैनधर्मस्यसेवनात् ॥१८९॥
आपत्कालो यदाऽऽगच्छेत्, तदा तदनुसारत, ।
विचाराचारकर्माणि, वर्तयन्तीति प्रभाषितम् ॥१९०॥

सर्वजातीयजैनाना, गुणकर्मानुसारतः ।
लग्नाद्या व्यवहारास्तु, संघटन्ते परस्परम् ॥१९१॥
सर्वजातीयजैनानां, गुणकर्मानुसारतः ।
स्पृश्यास्पृश्यादिभेदो न, भोजनादिषु तात्त्विकः ॥१९२॥
शूद्रा अपि सदा स्पृश्या- जैना भवन्ति भूतले ।
जिनेन्द्रदेवसद्भक्त्या, विश्वलोकस्य पावकाः ॥१९३॥
स्पृश्या'स्पृश्यादिककर्म-जैनानां हि परस्परम् ।
कदापि कल्पते नैव, सत्यमुक्तं मया भुवि ॥१९४॥
जैनकन्या तु सज्जैन, विनाऽन्यस्मै न दीयते ।
कन्यादान विधर्मिभ्य', सर्वपापाधिक मतम् ॥१९५॥
गुणकर्मानुसारेण, वर्णधर्मस्य सेवने ।
सर्ववर्णीयजैनाना, कृत्यमावश्यक स्मृतम् । १९६॥
स्वाधिकारेण यो योग्यो, व्यवहारःस धर्मिभिः ।
'प्राणान्तेऽपि न मोक्तव्यो, यतो धर्मो भवेत्ततः॥१९७॥
देहवित्तादिभोगेन, सर्वजैनैः परस्परम् ।
द्रष्टव्यः सर्वजैनेषु सत्तया परमेश्वरः ॥१९८॥
परस्परं नमस्कारः, कर्तव्यः सर्वदाऽर्हतैः ।
आत्मरूपसमा ज्ञेया- जैना जैनैः परस्परम् ॥१९९॥
जैनानां सर्वदा जैना-आत्मीयाः स्युः स्वभावतः ।
आहारे व्यवहारे च, पावित्र्य हि परस्परम् ॥२००॥
जैनसघो महातीर्थं, सर्वतीर्थशिरोमणिः ।
तदस्तित्वे सदा जैनैः, कर्तव्य स्वार्पण कलौ ॥२०१
अनन्तज्ञानरूपोऽस्ति, जैन आत्मैव नो वपु' ।
विजितं दुर्मनो येन, स जिनो विश्वपावकः ॥२०२॥

जैनत्वं सर्वजीवेषु, जिनत्व सत्तया तथा ।
जिन एव परब्रह्म, ज्ञात्वा जैनो न मुह्यति ॥२०३

अप्रमत्तो भवेज्जैनः, परार्थं कर्मकारक ।
व्यक्तीकुर्वन् जिनेन्द्रत्व-माऽऽत्मनो जायते प्रभुः ॥२०४॥

पश्चात्त्वं भजते नैव, जैन' कर्तव्यकर्मसु ।
प्रसह्य सर्वविघ्नानि, धीरो भवति नेमिवत् ॥२०५॥

अरिष्टनेमिनाथोक्त-जैनधर्मस्य साधका ।
भवद्भवन्तु सत्प्रीत्या, सज्जना आत्मरागिणः ॥२०६॥

आत्मैव जैनधर्मोऽस्ति, आत्मैव जैन उच्यते ।
आत्मैव परमाऽऽत्मास्ति, समष्टिव्यष्टिरूपवान् ॥२०७॥

शक्तित्व यत्र तत्राऽस्ति, जैनत्व जैनधर्मिणाम ।
जिनत्व व्यापक सर्व-लोकेषु सर्वदेहिषु ॥२०८॥

ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या, आत्मैव हृदि बोधत ।
अत आत्मैव सज्जैनो जिनेन्द्रा व्यक्तिशक्तिनः ॥२०९॥

जैनात्मैव परब्रह्म, मनोदेहनियामक ।
अन्तर्यामी वपुःस्रष्टौ, तस्मै नित्य नमोनमः ॥२१०॥

सर्वत्र सर्वदेहेषु, जैना· सन्ति स्वसत्तया ।
जिनाः सन्ति च देहेषु, तेभ्यो नित्य नमोनम' ॥२११॥

जैनानां जैनधर्मस्य, रागिभ्योऽस्तु नमोनम ।
महासघस्य दासेभ्य पूर्णप्रीत्या नमोऽस्तु मे ॥२१२॥

बाह्यान्त·शक्तियोगेन, जैना जीवन्ति भूतले ।
शक्ति विना न जीवन्ति, दासा भवन्ति निर्बला' ॥२१३॥

चतुर्विधस्य सघस्य, प्रत्यनीका भवन्ति ये ।
तेषां शिक्षणकार्येषु, शुक्तिर्जैनेन्द्ररागिणाम् ॥२१४॥

जैनानां जैनधर्मस्य, शत्रूणा शिक्षणाय ये ।
योग्यकर्म न कुर्वन्ति, ते स्यु र्मोहपरायणाः ॥२१५॥
जैनधर्मस्य शत्रूणा, दुर्गति र्दुःखराशयः ।
जैनधर्मस्य रक्षातो, दुष्टानामपि सद्गतिः ॥२१६॥
प्रत्यह श्रीजिनेन्द्रस्य, कर्तव्य दर्शन जनैः ।
सद्गुरो र्दर्शन कार्य, वन्दनं च विवेकतः ॥२१७॥
चतुर्विधमहासंघ,-तीर्थस्य पूर्णरागतः ।
दर्शन वन्दन कार्यं, वैयावृत्यं च सर्वदा ॥२१८॥
निन्दा कार्या कदाचिन्न, जनैर्देवस्य सद्गुरोः
हेलना न च कर्तव्या, प्राणान्तेऽपि च धर्मिणाम् ॥२१०॥
सद्गुरुदेवधर्माणा, रागेण सद्गति' कलौ ।
भविष्यति मनुष्याणा, तत्र किञ्चिन्न संशयः ॥२२०॥
कलौ सरागधर्मस्य, प्रवृत्तिर्मोक्षकारिका ।
भविष्यति च साधूना, सरागधर्मवर्तनम् ॥२२१॥
जैनाना जैनधर्मस्य, रक्षार्थ च प्रवृद्धये ।
देहवित्तादिसर्वस्य, त्याग. कार्यो विवेकतः ॥२२२॥
जैनाना जैनधर्मस्य, नाशकाश्च भवन्ति ये ।
तेषां शिक्षा प्रकर्तव्या, जैनानां धर्म एव सः ॥२२३॥
सदा जीवन्ति सज्जैना' सर्वजातिबलान्विताः ।
निर्बला नैव जीवन्ति, भ्रष्टाः क्षात्रादिकर्मतः ॥२२४॥
राज्यकार्यादिनेतार', क्षात्रव्यापारकर्मठाः ।
कृषिकर्मादिभिर्जैना, जीवन्ति सर्वशक्तितः ॥२२५॥
सज्जैन' सर्वराज्येषु [illegible]वाहनयोगतः ।
कर्तव्य भ्रमण [illegible]धर्मोपदेशहेतवे ॥२२६॥

सतीभिः सर्वखण्डेषु, यानवाहनयोगत' ।
जैनधर्मप्रचारार्थं, कर्तव्य भ्रमण सदा ॥२२७॥

श्राद्धदेवेन सर्वत्र, जैनसंस्कारहेतवे ।
कर्तव्य भ्रमण धर्म,-प्रेम्णा धर्मप्रचारिणा ॥२२८॥

साधूना सेवया मुक्ति', सर्वससारिणा भवेत् ।
सर्वधर्माधिकारोऽस्ति, साधूना धर्महेतवे ॥२२९॥

आर्यानार्यप्रदेशेषु, धर्मसत्तादिहेतवे ।
कर्तव्य गमन जैनं, श्रतुर्वर्गप्रसाधकं' ॥२३०॥

आर्यजैनैः स्ववशार्थं,सम्पाद्या सतति' शुभा ।
धर्मिपरम्परावृद्धि- हेतवे सर्वयुक्तिभिः ॥२३१॥

तीर्थस्थानेषु सघस्य, समेल॰ प्रतिवत्सरम् ।
कर्तव्यो धर्मवृद्ध्यर्थं, तथा तीर्थस्य पूजने ॥२३२॥

जैनमन्दिरतीर्थाना, पूजा कार्या सुभावत ।
तीर्थस्पसाधुवर्गस्य, सेवा कार्याऽतिरागत' ॥२३३॥

चन्दनाद्यै' शुभ चिन्ह, ललाटे विधिपूर्वकम् ।
सर्वजैनै॰ प्रकर्तव्य, जिनाज्ञाप्रेमधारकं' ॥२३४॥

धर्मसघादिरक्षार्थं, जैनाना शस्त्रधारणम् ।
सदा धर्माय विज्ञेयं, धर्म्ययुद्धे विवेकत ॥२३५॥

सघार्थं' सर्वथा विद्या, बलमाप्य च युक्तितः ।
कृषिक्षात्रादिकर्माणि, कर्तव्यानि विवेकत॰ ॥२३६॥

जैनाना मृत्युतः, पश्चान्मुक्ति स्वर्गो न सशयः ।
स्वीकर्तव्यो जनैर्नून, जैनधर्म सनातन ॥२३७॥

ब्रह्मविष्णुमहेशाद्या देवा देव्यश्च सर्वथा ।
श्रीजिनेन्द्रप्रभोर्भक्ता, स्तरङ्ग इव वारिधे' ॥२३८॥

जाता अनन्ततीर्थेशा, भविष्यन्ति भवन्त्यपि।
अनन्त जैनधर्मस्य, सेवनाच्च प्रबोधनात् ॥२३९॥

सद्गुरोः कृपया भव्य, आत्मज्ञानी भवेज्जनः।
जैनधर्मी स विज्ञेयः स्याद्वादज्ञानवेदकः ॥२४१॥

आगमनिगमव्यासो–जैनधर्मः सनातनः।
कलौ प्रवर्त्स्यति विश्वो–द्धारको मुक्तिदायकः ॥२४३॥

द्रव्यभावतया जैन–धर्मकर्म प्रवर्तनम्।
जैनधर्मः स विज्ञेयः, सर्वप्रगतिसाधकः ॥२४४॥

जिनाना दर्शनज्ञान–चारित्राणा प्रदायकः।
द्रव्यभावस्वरूपो यो–जैनधर्मः स उच्यते ॥२४५॥

जैनानामुन्नते हेतु–द्रव्यभावतया शुभः।
क्षेत्रकालानुसारेण, जैनधर्मः स उच्यते ॥२४६॥

जिनानां पूर्णविश्वासी, जैन आन्तरबाह्यतः।
तस्य यः स्वाधिकारोऽस्ति, जेनधर्म· स उच्यते ॥२४७॥

रागद्वेषादिदोषाणा, नाशको द्रव्यभावतः।
जैनधर्मःस विज्ञेयो जिनेन्द्रभक्तिपोषक' ॥२४८॥

दोषाणा नाशको योऽस्ति, गुणाना च प्रकाशकः।
सर्वशक्तिप्रदो नृणां, जेनधर्मः स उच्यते ॥२४९॥

आत्मनि जैनधर्मोऽस्ति, बाह्यस्तु व्यवहारतः।
व्यवहारो न मोक्तव्यो–जेनसंघस्य रक्षकः ॥२५०॥

आत्मा शुद्धो भवेद्येन, सर्वशक्तिप्रकाशकः।
जैनधर्म' स विज्ञेय', सद्गुरुदेवसाधनम् ॥२५१॥

जिनेन्द्रगुरुनिर्दिष्टा, विचाराचारराशयः।
[illegible]ऽपि, जनधर्मो मयोच्यते ॥२५२॥

अन्यायक्रौर्यनाशेन, विश्वस्य शान्तिरक्षणम् ।
सर्वत्र सर्व जैनाना, ंनधर्मस्य लक्षणम् ॥२७७॥
नारीभिश्च नरैः प्रीत्या, कर्तव्य वीर्यरक्षणम् ।
वीर्यरक्षण मप्यस्ति, जनधर्म' सुखावहः ॥२७८॥
ब्रह्मचर्याश्रमे बाला सपाच्या ऊर्ध्वरेतस. ।
प्राणायामादिभिर्मन्या'-कर्तव्या कर्मयोगिन' ॥२७९॥
सर्वदेशेषु रोगाणा, नाशार्थमौषधालय ।
स्थाप्यो वैद्यप्रबन्धेन, तथा ज्ञानालयः शुभः ॥२८०॥
पशूनां पक्षिणा रोग-नाशार्थं मौषधालयः ।
कर्तव्य. सत्प्रबन्धैश्च, सर्वत्र विश्वयोगिभिः ॥२८१॥
दुष्टाना सगतिस्त्याज्या, चौरा दण्ड्याश्च हिंसका ।
राज्यनीतिप्रबन्धेन, वर्तितव्य जगज्जनं ॥२८२॥
अहिंसा सर्वखण्डेषु, प्रतिष्ठाप्याऽऽत्मभोगत' ।
आत्मसघादिरक्षाया, महिंसैव स्वभावत' ॥२८३॥
आत्मवत्सर्वलोकेषु, वर्तन जैनधर्मिभि ।
कर्तव्य जैनधर्मोऽस्ति, सत्य मया प्रकाशितम् ॥२८४॥
षडावश्यककर्माणि, कर्तव्यानि सुभावत' ।
वात्सल्य सर्वसघस्य, कर्तव्य माऽऽत्मभोगतः ॥२८५॥
अन्यधर्मिवितर्कैस्तु, चलितव्य नचाऽऽर्हतैं ।
स्थातव्य न सदा जैनै-गीतार्थसद्गुरु विना ॥२८६॥
सतां सेवा सदा कार्या, शुद्धाऽऽत्मध्यानयोगिनाम् ।
तिरस्कारो न कर्तव्य , सता मोहस्य चेष्टितै' ॥२८७॥
माता पिता कलाचार्य , सद्गुरुश्च सुभक्तित' ।
सेव्यः शक्त्यनुसारेण, भोजनादिप्रबन्धत' ॥२८८॥

विश्वस्थसर्वधर्मा ये, जैनधर्मे प्रमान्ति ते
जैनधर्माङ्गभूता'स्यु सर्वधर्मा अपेक्षया ॥ २८९ ॥

शुद्धाऽऽत्मधर्म एवास्ति, जिनधर्मं सुखोदधि
शुद्धाऽऽत्मधर्मसाध्याय, जैनधर्मोऽस्तिसाधनम् ॥२९०॥

स्वाऽऽत्मैव जैनधर्मोऽस्ति, स्वधर्मो मोक्षदायकः
जडद्रव्यस्थितोधर्मः, आत्मभिन्न'स्वभावन' ॥२९१॥

मोहादिप्रकृतेर्धर्मो, वैभाविकोऽस्ति बोधत
आत्मशुद्धिकराःसर्वे, धर्माः सत्या अपेक्षया ॥२९२॥

सर्वदर्शनधर्माणां, सत्यत्वं नयदृष्टित
जैनदर्शनसद्धर्मं, जानन्त्येवं विचक्षणा ॥२९३॥

मुक्त्यर्थं मोहनाशार्थं, चाऽऽत्मन'शुद्धिहेतवे
भूता ये च भविष्यन्ति, जैनधर्माङ्गरूपिणः ॥२९४॥

स्वधर्मा जनधर्मास्ते, सापेक्षयैव बोधत
साधिते जैनधर्मे ते, सर्वे धर्मा' प्रसाधिता' ॥२९५॥

यथाऽब्धौ सरितो यान्ति, जैनधर्मं प्रति स्वयम्
सर्वधर्मास्तथा यान्ति, सर्वधर्ममय' स च ॥२९६॥

परस्परप्रभिन्नाना, धर्माणा धर्मिणां तथा
द्वेषश्च खण्डन नैव, कर्तव्यं सर्वधर्मिभि' ॥२९७॥

सर्वधर्मस्य सत्यांशा–ग्राह्या सापेक्षदृष्टित
सर्वधर्मस्वरूपोऽस्ति, जैनधर्म सनातन' ॥२९८॥

अभ्यागतस्य सन्मानं, दुःखार्त्तानां च पालनम् ।
बालस्त्रीमानुसघस्य, रक्षण स्वीयशक्तितः ॥२९९॥

चतुर्विधस्य [illegible] [illegible]या धर्माधिकारिणाम् ।
ऋषीणा [illegible] [illegible]व्या धर्मसाधकः ॥३००॥

अहङ्कारो न कर्तव्यो-वक्तव्यं न च दुर्वचः ।
मन्त्रभेदो न कर्तव्यः, प्राणान्तेऽपि सदा जनैः ॥३०१॥
मित्रद्रोहो न कर्तव्यः, सत्यं वाच्यं च सज्जनैः ।
देशद्रोहो न कर्तव्यः,-आत्मनो भूतिमिच्छता । ॥३०२॥
आत्मवज्जननी भूमि-र्मातृभाषा स्वतन्त्रता ।
पूज्या रक्ष्या च सत्प्रेम्णा, मानवैराऽऽत्मभोगतः ॥३०३॥
गुणाः सर्वत्र सग्राह्या-दोषा वाच्या न देहिनाम् ।
सद्विद्या सर्वतो ग्राह्या, कर्तव्या गुणसाधना ॥३०४॥
यथोचितं सुपात्रेभ्यो,-दानं देयं स्वशक्तितः ।
वस्त्रान्नज्ञानदानेन, स्वर्गो मुक्तिश्च जायते ॥३०५॥
ज्ञानवृद्धिर्जनैः कार्या, ज्ञानविद्यालयादिभिः ।
साहाय्यं ज्ञानिनां कार्यं, मन्नवस्त्रादिभिर्जनैः ॥३०६॥
त्याज्यानि पापकर्माणि, पुण्यं कार्यं जनैः सदा ।
आपद्धर्मो जनैः सेव्य-आपत्काले विशेषतः ॥३०७॥
परोपकारकर्तृणां, प्रत्युपग्रहकर्मसु ।
स्थातव्यं माऽऽत्मभोगेन, जनैर्धर्मपरायणैः ॥३०८॥
महावीरजिनेन्द्रस्य, जैना धर्मस्य साधकाः ।
भविष्यन्ति कलौ धर्म,-दीपका ज्ञानियोगिनः ॥३०९॥
जैनसंघप्रगत्यर्थं, सत्स्वार्पणकारकाः ।
भविष्यन्ति कलौ जैना-ज्ञानधर्मेण राजिताः ॥३१०॥
एकदा सर्वखण्डेषु, जैनधर्मप्रचारणा ।
भविष्यति कलौ नूनं, विश्वैक्यशान्तिकारिका ॥३११॥
महावीरस्य सद्भक्त्या, लोकानां सद्गतिः कलौ ।
अरिष्टनेमिनाथेन, सर्वज्ञेन प्रकाशिता ॥३१२॥

महावीरस्य जापेन, जनानां सद्गति ध्रुवम् ।
वीरजापसमो यज्ञो,-कलौ नान्यो भविष्यति ॥३१३॥
भवन्ति सर्वजातीया-जैना एव जिना' स्वतः ।
कलौ जैनस्य पूजैव, जिनपूजाऽस्ति सत्तया ॥३१४॥
कलिकाले करालेऽपि, महावीरस्य भक्तितः ।
सर्वखण्डस्थिताजना-यास्यन्ति स्वर्गसद्गतिम् ॥३१५॥
महावीरप्रभोर्नाम,-जापकार्यपरायणाः
यादृशास्तादृशाजैना-यास्यन्ति स्वर्गसद्गतिम् ॥३१६॥
कलिकालानुसारेण, वर्णावर्णव्यवस्थिताः ।
महावीरस्य जापेन, लोका यास्यन्ति सद्गतिम् ॥३१७॥
कलिकाले महाघोरे,महावीरः स्वबोधतः ।
तारकः सर्वविश्वस्य, भविष्यति न चान्यथा ॥३१८॥
ज्ञानक्रियायुता जैनाः, सर्वविश्वस्य तारकाः ।
भविष्यन्ति महावीर,-जापेन पञ्चमारके ॥३१९॥
महावीरस्य सत्प्रीत्या, सद्गतिः सर्वदेहिनाम् ।
अरिष्टनेमिना प्रोक्तं, कलौ सत्यं भविष्यति ॥३२०॥
नयनिक्षेपसद्भङ्गैः, प्रमाणैश्च प्रतिष्ठितः ।
जैनधर्मोऽस्तु लोकाना, सर्वदा शरणं महत् ॥३२१॥
जैनधर्मसमो धर्मो,-न भूतो न भविष्यति ।
सर्वजातीयलोकाना, तारको मोहवारकः ॥३२२॥
अरिष्टनेमिबोधेन, जातोऽन्तराऽऽत्मवान्प्रभु. ।
ज्ञापयामि जगल्लोकान् जैनधर्म सनातनम् ॥३२३॥
अरिष्टनेमिनाथस्य, पश्चात्पार्श्वप्रभो' शुभम् ।
शासन वर्त्स्यति व्यक्तं, भारते लोकतारकम् ॥३२४॥

तत' श्रीमन्महावीर-शासन पञ्चमारके ।
वर्त्स्यति सर्वलोकाना, तारक दु:खवारकम् ॥३२५॥
अरिष्टनेमिनाथोक्त-मन्यथा नैव जायते ।
भारते वासुदेवेन, मया सत्य प्रकाशितम् ॥३२६॥
मयोक्ता वासुदेवेन, गीता सत्यसनातना ।
परम्पराप्रवाहेण, कलावपि प्रवर्त्स्यति ॥३२७॥
कलौ वीरस्य गीताया , समा नान्या भविष्यति ।
मद्गीताया समावेश-स्तत्र नून भविष्यति ॥३२८॥
शुद्धाऽऽत्मा नेमिनाथोऽस्ति केवलज्ञानभास्कर
अन्तराऽऽत्मैव कृष्णोऽस्ति, भावितीर्थंकरो महान् ॥३२९॥
शुद्धाऽऽत्मैव महावीर-स्तीर्थकृच्चरमेश्वर
आत्मैव परमाऽऽत्मास्ति, सत्तया सर्वदेहिनाम् ॥३३०॥
आत्मन परमाऽऽत्मत्व,-प्राकट्यार्थ मनीषिणाम्
जैनधर्मोपदेशोऽय, वासुदेवेन भाषित ॥३३१॥
पठन्ति कृष्णगीता ये शृण्वन्ति पाठयन्ति च
स्वर्ग मुक्ति च ते यान्ति, लभन्ते सर्वमङ्गलम् ॥३३२॥
सर्वमङ्गलमाङ्गल्य, सर्वकल्याणकारणम् ।
प्रधान सर्वधर्मेषु, जैन जयतु शासनम् ॥३३३॥

ॐ अर्हंशान्ति ३

तत श्रीमन्महावीर-शासन पञ्चमारके ।
वर्त्स्यति सर्वलोकाना, तारक दु.खवारकम् ॥३२५॥
अरिष्टनेमिनाथोक्त-मन्यथा नैव जायते ।
भारते वासुदेवेन, मया सत्य प्रकाशितम् ॥३२६॥
मयोक्ता वासुदेवेन, गीता सत्यसनातना ।
परम्पराप्रवाहेण, कलावपि प्रवर्त्स्यति ॥३२७॥
कलौ वीरस्य गीताया , समा नान्या भविष्यति ।
मद्गीताया समावेश-स्तत्र नून भविष्यति ॥३२८॥
शुद्धाऽऽत्मा नेमिनाथोऽस्ति केवलज्ञानभास्कर
अन्तराऽऽत्मैव कृष्णोऽस्ति, भावितीर्थकरो महान ॥३२९॥
शुद्धाऽऽत्मैव महावीर-स्तीर्थकृच्चरमेश्वर
आत्मैव परमाऽऽत्मास्ति, सत्तया सर्वदेहिनाम् ॥३३०॥
आत्मन परमाऽऽत्मत्व,-प्राकट्यार्थं मनीषिणाम्
जैनधर्मोपदेशोऽय, वासुदेवेन भाषित ॥३३१॥
पठन्ति कृष्णगीता ये शृण्वन्ति पाठयन्ति च
स्वर्ग मुक्ति च ते यान्ति, लभन्ते सर्वमङ्गलम् ॥३३२॥
सर्वमङ्गलमाङ्गल्य, सर्वकल्याणकारणम् ।
प्रधान सर्वधर्मेषु, जैन जयतु शासनम् ॥३३३॥

ॐ अर्हं शान्ति ३